

teuhid

Zilhicce
1446

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZUMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | HAZİRAN '25 | YIL: 14 | SAYI: 147 | FİYATI: 100₺ | ISSN: 2148-4635

BİR KARDEŞLİK AFETİ: GIYBET?

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04



Enes YELGÜN | Hudeybiye Barış Antlaşması

Talha AKMAN | Teenni

Enes DOĞAN | Sünnet, Kur'an'ın Beyanıdır; Korunmuştur

Emre ACAR | Bakışlarını Korum ki Kalbini Korusun

Ömer AKDUMAN | Hidayet

Salim KANDEMİR | Fârisu'l İslâm: Sa'd ibnî Ebî Vakkâs

Kerem ÇAĞLAR | Halaskâr Maskeli Marabalar

Zeynep BAYANCUK | Varlık Sebebi

Dr. Güzde TERCUMAN | Beynin Alanları: Söz, İletişim ve Beyan

Melek ŞEREF | Gelişim Arzusu

Melek ŞEREF | Öz Disiplin

Sultan Amed YAŞAR | Dijital Minber ve Davet

Osman SADIKOĞLU | El-Mûmîn

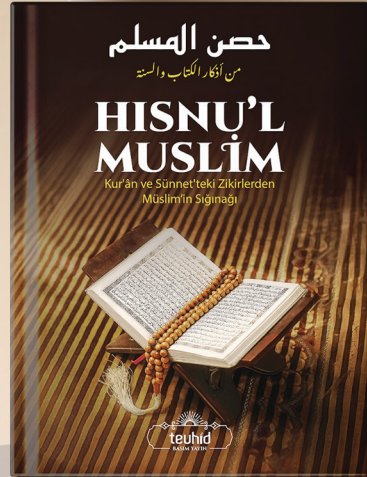
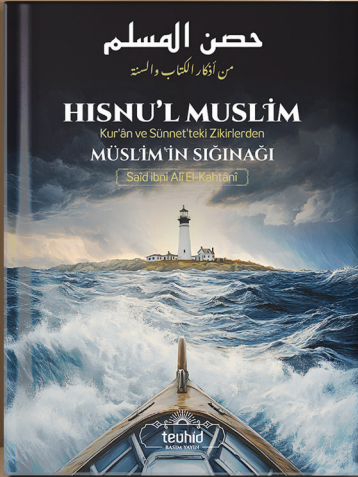
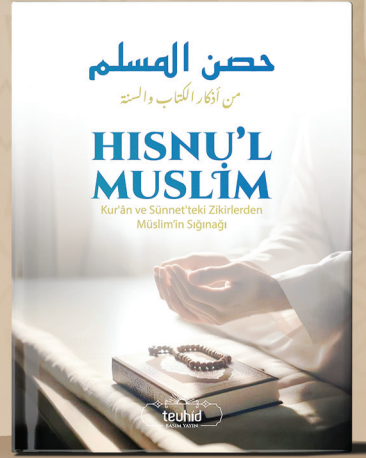
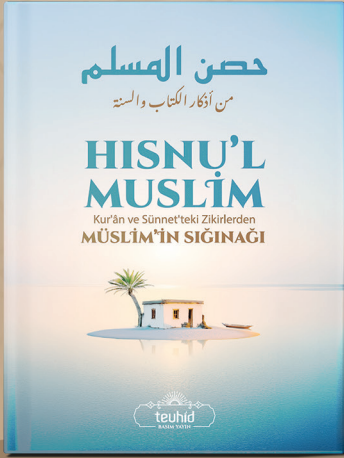
حصن المسلم

من أذكار الكتاب والسنة

Kur'ân ve Sünnet'teki Zikirlerden
Müslim'in Sığınağı

HISNU'L MUSLİM

YENİ



SİPARİŞ KANALLARIMIZ

0552 872 83 84

www.tevhidkitap.net

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak 147. sayımızı siz değerli okurlarımıza takdim ediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, gıybet masiyetini tüm yönleriyle mercek altına aldığı yazısının son bölümünde kişiyi bu çirkin amele götüren sebepleri gündemimize taşıyor. Sebeplerden sakınıldığında sebep oldukları kötülüklerden de uzak durulacağını söyleyen Hocamız, sıraladığı on iki maddenin her birinde o fiilin altında yatan derin ahlaki problemlere işaret ediyor ve tedavi yöntemlerine değinmeyi de ihmal etmiyor.

Enes Yelgün, Hudeybiye Antlaşması'nın son aşaması olan sulh maddeleri üzerinde anlaşma ve antlaşmayı imzalama sırasında yaşananları aktardıktan sonra Ebû Bekir ile Ömer (r.anhuma) üzerinden Müslimlere ağır gelen bir hadisede nasıl bir tavır almamız gerektiğini anlatıyor.

Talha Akman, Hucurât Suresi'nin 6. ayeti bağlamında teenni kavramını işlerken aceleciliğin doğuracağı bireysel ve toplumsal pişmanlıklara karşı müminleri fasıklara karşı dikkatli olmaya ve teyit etme ahlakını kazanmaya davet ediyor.

Enes Doğan, Kur'ân'ın beyanı olan Sünnetin korunduğunu farklı delillerle ispat ettiği yazısında dinin anlaşılabilirliği ve yaşanabilirliği için Sünnetin, başka bir deyişle hadislerin varlığının zorunluluğunu ortaya koyuyor.

Emre Acar, kadın erkek fark etmeksizin bakışların iffet ve takva üzerindeki belirleyici rolünü vurgulayarak mümine dijital çağın fitnelerine karşı teyakkuza olmayı öğütüyor.

Ömer Akduman, insanın her türlü noksanlığa sahip olduğunu, hidayete olan derin muhtaçlığını ve bunu da yalnızca Es-Samed olan Allah'ın verebileceğini hatırlatarak hidayet nimeti üzerine muhasebe yapmamızı tavsiye ediyor.

Salim Kandemir, İslam uğrunda ilk kanı döken, Allah Resûlü'nün (sav) özel olarak duasını almış ve salih bir kul olarak müjdelenmiş Sa'd ibni Ebî Vakkâs'ı konuk etmeye devam ediyor.

Kerem Çağlar, seküler lider mitlerinin İslam coğrafyasının şekillenmesindeki etkisini irdelerken kurtarıcı kisvesiyle dayatılan Batıcı projelerin halkları nasıl adım adım ifsada götürdüğüne dikkat çekiyor.

Zeynep Bayancuk, insanın en eski ve en derin anlam arayışı olan varoluş sebebini bulma sancısını mûmince bir bakış açısıyla ele alıyor ve modern dünyanın çeldirici tuzakları karşısında nasıl duruş sergilememiz gerektiği üzerinde duruyor.

Dr. Gözde Tercuman, beyin iletişim kurma ve beyan ile ilgili işleyişini açıklıyor ve insanın konuşma yetisinin evrimle değil, doğrudan İlahi öğretimle mümkün olduğunu vahyin önderliği ve bilim bütünlüğü içerisinde ispat ediyor.

Melek Şeref, insanın fitrî gelişim arzusunu kulluk ekseninde inceliyor ve modern dünyanın dayattığı sahte ilerleme anlayışına karşı hakiki tekâmülün İlahi hedeflere yönelmekle mümkün olduğunu vurguluyor.

Melek Şeref, öz disiplin kavramını İslam nazarında değerlendiriyor ve iman ettiğimiz kaideler ile öz disiplin arasında nasıl güçlü bir ilişki kurabileceğimizi gösteriyor.

Sultan Amed Yaşar, yapay zekâ teknolojisinin anbean ilerlediği günümüz şartlarında ümmetin kendi değerlerine göre inşa edeceği bir İslami dil modelinin gerekliliğini yorumluyor.

Osman Sadıkoğlu, Allah'ın (cc) El-Mûmîn ismini ve bu ismin kapsamını açıklıyor.

Bu sayımızda sizlere Ali Kaçar'ın Zirvedeki Mankurtlar isimli eserini tanıtıyor; resmî ideolojiye, yerleşik iktidara ve özellikle 28 Şubat sürecine eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan eserin tüm okurlarımıza faydalı olmasını umuyoruz.

Allah'ın (cc) izniyle 147. sayımızı istifadenize sunuyor, hikmet ve basiretimizi arttıran bir vesile olmasını Rabbimizden diliyoruz.

tevhid

İmtiyaz Sahibi

Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü

Abdullah DEMİR

Yayın Türü

Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik

www.tevhiddergisi.org

tevhiddergisi@gmail.com

0 (545) 762 15 15

Adres

Güneşli Mah. 1332. Sok. No. 1
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi

Hamza ÖZTÜRK

Güneşli Mah. 1332. Sok. No. 1
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım

İmak Ofset, 71320

Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- ♦ İstanbul : Güneşli Mah. 1332. Sok. No. 1 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- ♦ Ankara : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- ♦ Diyarbakır : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- ♦ Konya : Mengene Mah. Büyük Kumbköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- ♦ Van : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2/A 65100 İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- ♦ Bursa : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46
- ♦ Adana : Reşatbey Mah. 62008 Sok. No. 10 İşyeri-2 01120 Merkez/Seyhan/ADANA 0 555 655 00 70
- ♦ İnegöl : Sinanbey Mah. Baykut Sok. No. 1 16400 İnegöl/BURSA 0 543 225 50 16
- ♦ Şanlıurfa : Paşabağı Mah. Zafer Cad. Aydınlar A Blok No. 42/C, 63040 Haliliye/ŞANLIURFA 0 544 978 00 63

İrtibat Büroları

- ♦ Merkez : Güneşli Mah. 1332. Sok. No. 1 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- ♦ Avcılar : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- ♦ Sultangazi : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- ♦ Diyarbakır : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR
- ♦ Konya : Mengene Mah. Büyük Kumbköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- ♦ Van : Bahçıvan Mah. Sihke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat. 2 65040 İpekyolu/VAN
- ♦ Erciş : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- ♦ Bursa : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- ♦ Ankara : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA
- ♦ Kırıkkale : Yenişehir Mah. Özbek Saran Sok. No. 3/A 71450 Yahşihan/KIRIKKALE
- ♦ İnegöl : Sinanbey Mah. Baykut Sok. No. 1 16400 İnegöl/BURSA
- ♦ Şanlıurfa : Paşabağı Mah. Zafer Cad. Aydınlar A Blok No. 42/C, 63040 Haliliye/ŞANLIURFA

Haziran 2025 | Zilhicce 1446

Yıl: 14 | Sayı: 147 | Fiyat: 100₺

ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

- 04** BİR KARDEŞLİK AFETİ: GIYBET 2
Halis BAYANCUK
- 10** HUDEYBİYE BARIŞ ANTLAŞMASI
Enes YELGÜN
- 13** TEENNI
Talha AKMAN
- 16** SÜNNET, KUR'ÂN'IN BEYANIDIR; KORUNMUŞTUR
Enes DOĞAN
- 19** BAKIŞLARINI KORU Kİ KALBİNİ KORUYASIN
Emre ACAR
- 21** HİDAYET
Ömer AKDUMAN
- 23** FÂRİSU'L İSLÂM: SA'D İBNİ EBÎ VAKKÂS
Salim KANDEMİR
- 25** HALASKÂR MASKELİ MARABALAR
Kerem ÇAĞLAR
- 28** VARLIK SEBEBİM
Zeynep BAYANCUK
- 30** BEYNİN ALANLARI: SÖZ, İLETİŞİM VE BEYAN
Dr. Gözde TERCUMAN
- 34** GELİŞİM ARZUSU
Melek ŞEREF
- 36** ÖZ DİSİPLİN
Melek ŞEREF
- 38** DİJİTAL MİNBER VE DAVET
Sultan Amed YAŞAR
- 40** EL-MÛMÎN
Osman SADIKOĞLU
- 44** ZİRVEDEKİ MANKURLAR RESMİ İDEOLOJİYE ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

DERGİ İÇERİSİNDE YER ALAN
YAZILARDAN, İLGİLİ YAZAR MESULDÜR.
KAYNAK GÖSTERİLEREK ALINTI YAPILABİLİR.

BİR KARDEŞLİK AFETİ: GIYBET 2

Dil, kalbin aynasıdır. Şayet kalpte İslam'ın yasakladığı olumsuz duygular ve kalp hastalıkları varsa bu mutlaka bir şekilde dile yansıyacak ve dilin, Allah'ın sınırlarını çiğnemesine sebep olacaktır.



Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Geçen ayki yazımızda gıybetin tanımını, Kur'ân ve Sünnette gıybetin mahiyetini, gıybette korunmanın en etkili yolu olan tevbe ve takva konusunu ve gıybete yapılan kişiyle helalleşme usulünü işledik. Bu ayki yazımızda ise insanları bu çirkin eyleme sevk eden sebepler üzerinde duracağız, Allah'ın (cc) izniyle. Zira gıybete sevk eden her sebep, aynı zamanda gıybet bataklığını kurutmanın vesilesidir. Sebepler izale edildiğinde, sebep oldukları münkerin izale olacağı; sebeplerden sakınıldığında, sebep oldukları kötülükten de uzak durulmuş olacağı izahtan varestedir.

Gıybetin Sebepleri¹

1. Gıybete Yanlış Tanımlamak

Allah Resûlü (sav) hiçbir kapalılığa yer bırakmayacak şekilde gıybete tanımlamıştır.

Ebü Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Allah Resûlü (sav) ashâbına, ‘Gıybet nedir bilir misiniz?’ diye sordu.

Sahabe, ‘Allah ve Resûl’ü daha iyi bilir.’ dedi.

Allah Resûlü (sav), ‘Gıybet, kardeşini, hoşlanmadığı bir şeyle anmandır.’ buyurdu.

Bu sırada Allah Resûlü'ne (sav), ‘Benim söylediğim şey kardeşimde varsa o zaman ne buyurursun?’ diye soruldu.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), ‘Söylediğin şey kardeşinde varsa onun gıybetini yapmış olursun. Eğer söylediğin şey onda yoksa o zaman kendisine iftira etmişsin demektir.’ buyurdu.”²

Bir önceki yazımızda belirttiğimiz gibi gıybet; Müslim kardeşinin kusurlu olduğunu ima eden, başkasının o Müslim'de kusur vehmetmesini sağlayan her şeydir.³ Gıybet sözle ve açıktan olabileceği gibi bazen ima yoluyla ve yazıyla da olabilir.⁴ Bazen biri hakkında konuşulurken, “Allah hepimizi

1. bk. İhyâu Ulûmî'd Dîn, Dâru'l Ma'rife, 3/146 vd; Mevsûatu Nadreti'n Nâim 11/5163; Afâtu'l Lisân fî Dev'i'l Kitâbi ve's Sunne s.19 vd; Mevsûatu'l Ahlâki'l İslâmiyye, 2/415 vd.

2. Müslim, 2589

3. bk. El-Ezkâr li'n Nevevî, Dâru'l Fikr, s. 338

4. bk. Muhtasaru Minhâcî'l Kâsidîn, Mektebetu Dâri'l Beyân, s. 170

affetsin, afiyet versin.” gibi imalar, o insanda bir kusur olduğunu imleyen imalardır. Sosyal medyada olumsuz özelliğiyle anılan birine yorum yapmak, yapılan yorumu destekleyici imada bulunmak veya emoji göndermek gıybet olabilir. Birinin hoşlanmayacağı bir taklit, gördüğünde rahatsız olacağı el, yüz ve kaş hareketi gıybet olabilir. Ölçümüz bellidir: Kardeşinin hoşlanmadığı ne olursa olsun; ona açıktan, ima yoluyla, yazılı veya işaret diliyle yapılan her çekiştirme dedikodudur.

Gıybetin tanımını önemli kılan bir diğer şey şudur: Gıybeti yanlış tanımlayan insanlar, gıybeti başka isimler adı altında yapmaya başlarlar. Örneğin, “Ona da söyledim!” gibi cümlelerle gıybet yapan insanlar, birinin yüzüne söylenenin onun arkasından da söylenebileceğini düşünürler. Bazısı da “Olanı söylüyorum.” iddiasıyla, söylediklerinin doğru oluşunu gıybet yapmadığına delil sayar. Oysa gıybetin tanımı bellidir. Bir Müslim’in hoşlanmayacağı şekilde arkasından konuşmak, gıybettir. Bunun onun yüzüne söylenmiş olması ve söylenen şeyin onda olması, yapılanın gıybet olduğu gerçeğini değiştirmez.

2. Öfke Duymak

Dil, kalbin aynasıdır. Şayet kalpte İslam’ın yasakladığı olumsuz duygular ve kalp hastalıkları varsa bu mutlaka bir şekilde dile yansıtacak ve dilin, Allah’ın sınırlarını çiğnemesine sebep olacaktır.

Bu olumsuz duyguların başında öfke gelir. Birine karşı öfke, ondan intikam alma isteği meydana getirir. Öfkelenilen insan aleyhine konuşmak, onu ayıplamak ve ona dair çirkin sözler söylemek öfkeyle tutuşan kalbi bir nebze teskin eder. Örneğin Âişe Annemiz (r.anha), kışkırdığı ve dolayısıyla içten içe öfke duyduğu Safiyye Annemiz (r.anha) hakkında, bulduğu ilk fırsatta gıybet yapmış ve Allah Resûl’ünün uyarısına maruz kalmıştır.

Âişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

“Nebi’ye (sav), ‘Safiyye’nin boyunun kısa olması sana yeter.’ dedim.

Bunun üzerine Nebi (sav) bana, ‘Sen öyle bir söz söyledin ki eğer (o söz) deniz suyuyla karıştırılmış olsaydı kesinlikle denizin suyunu değiştirirdi.’ buyurdu.

Bir gün Nebi’nin yanında bir adamın taklidini yapmıştım. Bunun üzerine Allah Resûl (sav) şöyle demişti: ‘Bana şöyle şöyle şeyler verseler dahi bir insanın taklidini yapmak hoşuma gitmez.’”⁵

Birine veya bir topluluğa karşı içten içe öfke duyan, onun hakkında konuşulduğunda susmalıdır. Çünkü öfke çok güçlü ve keskin bir duygudur, çoğu zaman insanın ahlaki ilkeler ve akl-ı selimle hareket etmesine engel olur. Öfkeli bir kalbin ilacı, dili tutmak ve adaletten sapmamak için çaba göstermektir.

Öfkeyle ilgili bir diğer mesele şudur: Yüce Allah öfke duygusunu insan fitratına yerleştirmiştir. İnsan bu duygu ile nefsinin, dinini, vatanını... korur. Öfke; Allah, İslam ve insanlık düşmanlarına yönelmeyince, yönelmemesi gereken yere, kişinin öz kardeşlerine yönelir. Bu da gıybete kapı aralar. Tabiidinden İyâs ibni Muâviye (rh) gıybet yapan bir öğrencisini böyle terbiye etmiştir.

Sufyân ibni’l Husayn’dan şöyle rivayet edilmiştir:

“İyâs ibni Muâviye’nin yanında oturuyordum. Derken bir adam geçti, ben de onun aleyhinde konuştum (gıybet ettim).

Bunun üzerine İyâs bana, ‘Sus!’ dedi.

Sonra bana sordu: ‘Sufyân! Sen hiç Rumlara karşı savaşa katıldın mı?’

Dedim ki: ‘Hayır.’

Tekrar sordu: ‘Hiç Türklere karşı savaşa katıldın mı?’⁶

Ben de ‘Hayır.’ dedim.

Bunun üzerine şöyle dedi: ‘Rumlar senden selâmette kaldı, Türkler de senden selâmette kaldı; ama senin Müslüman kardeşin senden selâmette kalmadı!’

Bundan sonra bir daha böyle bir şey yapmadım.”⁷

Bunca İslam düşmanı bir Müslim’in elinden ve dilinden eminken, kardeşleri emin değilse durup düşünmelidir.

3. Hased Etmek

Kalbi, dolayısıyla dili zehirleyen kalp hastalıklarından biri de hasettir. Denebilir ki hased, gıybetin en etkili sebeplerinden biridir. Zira; “Hased, insanlar tarafından övülen, sevilen ve ikram edilen bir kimseyi çekememek demektir. Böyle yapmakla o adamdan o nimeti gidermek ister ve o nimeti gidermek için de onun aleyhinde atıp tutmayı çıkar yol sanar. Böylece halkın yanında o adamın itibarını düşürmek ister ki halk ona ikram etmekten, onu övmekten vazgeçsin. Çünkü halkın o adamı övmelerini dinlemek, halkın o adamın methini yapmasını ve ikramda bulunmalarını görmek ona ağır gelir. Bu ise hasedin ta kendisidir.”⁸

4. Su-i Zan Yapmak

Bunlardan bir diğeri su-i zandır. En fazla gıybeti yapılan insanlar, haklarında su-i zan beslenen insanlardır. Su-i zan her ne kadar bir düşünce olsa da toprağa atılan tohumun kök salıp güçlendiği gibi kalbe kök salıp kökleşir. Zan sahibi düşüncesinin zan olduğunu unutup hakikat zannetmeye başladığında, o insanı da mutlak kötü, şerli bir insan olarak algılar. Kötü insanın gıybetini yapmayı da meşru bir hak olarak görür.

6. İslam’a girmeden önce Türklerle savaşı kastediyor.

7. Tenbihu’l Ğâfilin bi Ehâdisi Seyyidi’l Enbiyâi ve’l Murselin, s. 165

8. İhyâu Ulûmi’d Dîn, Dâru’l Ma’rife, 3/147

5. Ebu Davud, 4875

Genelde insanlar günah işleyen insanlara karşı su-i zan beslerler. Onların tevbe edebileceğini, tevbelerinin kabul edileceğini, dahası tevbeleri ile derecelerinin yükseleceğini hesaba katmazlar. O sebeple günah işleyen insanların arkasından konuşmayı önemsemez, çoğu zaman “Fasiğin gıybeti caizdir.” hükmünce hareket ederler. Oysa günahından dolayı had cezası uygulanan veya tevbe eden insan, fasık değildir. Sahabe Dönemi’ne baktığımızda zaman zaman sahabenin de bu hataya düştüğünü ve Allah Resûlü’nün onları uyardığını görürüz.

Allah Resûlü (sav), Tebûk Gazvesi’ne çıktığında sahabeden Ka’b ibni Mâlik, onunla birlikte savaşa çıkmadı. Nebi (sav) kendisini sorduğunda, Ka’b’a karşı sahabede iki ayrı tavır görüyoruz.

Ka’b ibni Mâlik (ra) şöyle dedi:

“Allah Resûlü (sav), Tebûk’e varıncaya kadar benden söz etmemiş. Tebûk’ta sahabeden bir toplulukla otururken, ‘Ka’b ne yaptı?’ diye sormuş.

Selemeoğullarından bir adam, ‘Ey Allah’ın Resûlü, onun kıymetli iki burdesi ve kibirle iki tarafına bakınması onu alıkoymdu.’ demiş.

Muâz ibni Cebel de ‘Ne kötü söz söyledin! Allah’a yemin olsun ey Allah’ın Resûlü, biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz.’ demiş.”⁹

Selemeoğullarından bir sahabe, Ka’b hakkında su-i zan yapmış, onu geri bırakan şeyin zenginlik ve kendini beğenmişliği olduğunu söylemiştir. Muâz ibni Cebel ise onun hakkında hayır şahitlikte bulunmuştur. Aleyhte şahitlik yapan sahabe bu gıybete iten, onun Ka’b hakkındaki su-i zannıdır.

Genelde insanlar günah işleyen insanlara karşı su-i zan beslerler. Onların tevbe edebileceğini, tevbelerinin kabul edileceğini, dahası tevbeleri ile derecelerinin yükseleceğini hesaba katmazlar. O sebeple günah işleyen insanların arkasından konuşmayı önemsemez, çoğu zaman “Fasiğin gıybeti caizdir.” hükmünce hareket ederler. Oysa günahından dolayı had cezası uygulanan veya tevbe eden insan, fasık değildir.

Sahabe Dönemi’ne baktığımızda zaman zaman sahabenin de bu hataya düştüğünü ve Allah Resûlü’nün onları uyardığını görürüz.

Ömer’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Allah Resûlü (sav) zamanında Abdullah adında Himâr lakabıyla bilinen bir adam vardı. Allah Resûlü’nü güldüren birisiydi. Allah Resûlü onu içkiden dolayı celdetmiş/sopayla vurma haddi uygulamıştı. Bir gün yine Allah

Resûlü’ne getirildi. Sopa vuruldu. Orada bulunanlardan birisi dedi ki: ‘Allah’ım ona lanet et!’

Allah Resûlü (sav), ‘Ona lanet etmeyin. Muhakkak ki o Allah ve Resûl’ünü seviyor.’ dedi.”¹⁰

Bureyde ibni Eslem’den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

“Daha sonraları Câmıdli bir kadın gelerek, ‘Ey Allah’ın Resûlü! Ben zina ettim, beni temizle.’ dedi.

Allah Resûlü (sav) onu geri çevirdi.

Ertesi gün gelince, ‘Ey Allah’ın Resûlü! Beni niçin geri çeviriyorsun? Galiba beni, Mâiz’i çevirdiğin gibi geri çevireceksin! Vallahi ben hamileyim!’ dedi.

Allah Resûlü (sav), ‘Eğer sen kendi aleyhine suçu kabul lenip (bu sözünden dönmek) istemiyorsan haydi doğuruncaya kadar git (buradan)!’ dedi.

Nihayet kadın doğurunca bir bez parçası içinde çocuğu getirip, ‘İşte çocuğu doğurdum.’ dedi.

Allah Resûlü (sav), ‘Git, sütten kesinceye kadar onu emzir.’ buyurdu.

Çocuğu sütten kesince onu elinde bir ekmek parçasıyla getirip, ‘Ey Allah’ın Nebisi! Ben bu çocuğu memeden kestim, (ekmeği göstererek) ve yemek yemeye de başladım.’ dedi.

Bunun üzerine, Allah Resûlü (sav), çocuğu Müslimlerden birine verdi ve emretti, kadın için göğsüne kadar bir çukur kazıldı. Cemaate de emir verince kadını taşladılar. Hâlid ibni Velid bir taşla gelerek başına taş atınca kan Hâlid’in yüzüne sıçradı.

Hâlid de kadına hakaret edince Allah Resûlü (sav), ‘Yavaş ol, ey Hâlid! Nefsimi elinde bulunduran Allah’a yemin olsun ki bu kadın öyle bir tevbe etti ki onu bir vergi toplayıcısı yapsaydı mutlaka mağfiret olunurdu.’ buyurdu.

Sonra kadının (defin için hazırlanmasını) emrederek cenazesini kıldırıldı ve nihayet kadın defnedildi.”¹¹

9. Buhari, 4418; Müslim, 2769

10. Buhari, 6780

11. Müslim, 1695

Ebû Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mâiz ibni Mâlik El-Eslemî Allah Resûlü'ne (sav) gelip bir kadınla haram ilişkide bulunduğuna dört kez şehadette bulundu. Her seferinde Allah Resûlü (sav) ondan yüz çeviriyordu.

Beşinci seferde ona döndü ve 'Onunla birleştin mi?' dedi.

Mâiz, 'Evet, Allah'ın Resûlü.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Senin uzvun ondakinde kayboluncaya kadar mı?' diye sordu.

Mâiz, 'Evet.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Mil sürme kabında (ya da) kova ipi kuyuda kaybolduğu gibi mi?' diye sordu.

Mâiz, 'Evet.' dedi.

Allah Resûlü (sav) bu defa, 'Zinanın ne olduğunu biliyor musun?' diye sordu.

Mâiz, 'Evet, insanın hanımı ile helal olarak yaptığını ben onunla haram olarak yaptım.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Bu sözle ne demek istiyorsun?' buyurdu.

Mâiz, 'Beni temizlemeyi istiyorum.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) emretti ve Mâiz recmedildi.

Allah Resûlü (sav), ashâbından iki kişiden birinin diğerine, 'Şu adama bak! Allah onu gizlemişken nefsi onu bırakmadı da köpek taşlanır gibi taşlandı.' dediğini duydu. Hiç ses çıkarmadı, sonra bir müddet yürüdü ve ayağını dikmiş bir eşek leşine rastladı. 'Falan ve falan neredeler?' dedi.

Onlar, 'Buradayız, ey Allah'ın Resûlü!' dediler.

Allah Resûlü (sav), 'İnin ve şu eşeğin leşinden yiyin.' buyurdu.

Adamlar, 'Ey Allah'ın Nebisi! Bundan kim yiyebilir ki?' dediler.

Allah Resûlü (sav), 'Sizin az önce kardeşinizin ırzına sataşmanız, bunu yemekten daha şiddetlidir. Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki o şimdi cennet nehirlerine dalmaktadır.' buyurdu."¹²

5. Dolaylı Olarak Kendini Övmek

Nefis hastalıklarından biri insanın kendini övmesi, nefsi ni temize çıkarma arzudur. Allah (cc), insanı terbiye ederken nefsi temize çıkarmayı, nefsi övmeyi yasaklamıştır.

"Nefislerini temize çıkaranları görmedin mi? (Hayır, öyle değil!) Bilakis, Allah dilediğini temize çıkarır. Ve onlar kıl kadar da olsa zulme uğramazlar."¹³

"Nefislerinizi temize çıkarmayın. O, korkup sakınan (takva sahiplerini) en iyi bilendir."¹⁴

Gıybet dolaylı olarak nefsi övmek, nefsi temize çıkarmaktır. Gıybet yapan kişi lisan-ı hâliyle şöyle der: Falanca zikrettiğim kusurların hiçbirisi bende yoktur, bende olmadığı için de başkalarını eleştiriyorum. Nefsin derinliklerinde yer eden bu düşünüşün tarifsiz bir hazı vardır. Âlimlerin "Gıybet Şehveti" ifadesinden kastettikleri de bu hazdır.

6. Başkalarının Kusurlarını Dillendirip Kendi Nefsini Unutmak

İnsanın ruhunu ve kalbini daraltan manevi çelişkileri, ahlaki tutarsızlıkları vardır. Bunların başında da olmak istediği kişiyle olduğu kişi arasındaki fark vardır. Bu durum çoğu zaman insan ruhunda tarifsiz bir sızıya sebep olur. Hakikatte bu sızı ilahi rahmettir. İnsanın kendine çekidüzen vermesi ve hayatındaki çelişkileri düzeltmesi için fırsattır. Allah'ın rahmet ettikleri hariç, genelde insanlar ruh sızılarını rehber edinip ıslah olmak yerine başkalarını çekiştirmek suretiyle ruh sızısını uyuşturmayı tercih ederler. İçlerindeki sızı arttıkça başkalarını eleştirmenin, yani gıybetin dozunu arttırırlar.

Allah Resûlü (sav), insan nefsindeki bu hastalığa dikkat çekmek için şöyle buyurur:

"Sizden biri kendi gözündeki kütüğü görmez de kardeşinin gözündeki çeri çöpü görür."¹⁵

İnsan kendi nefsinden razı olmamalı, öz nefsinin ıslahıyla ilgilenmeli ve onu geliştirmek için çabalamalıdır. Allah'ın Nebisi Yûsuf (as) dahi der ki:

"Ben, nefsimi temize çıkarmam. Çünkü nefis -Rabbimin merhamet ettiği müstesna- çokça kötülüğü emreder."¹⁶

Nefsin ayıp ve kusurları konusunda arif insanlar, bu hakikatin farkına varmışlardır. Seleften Rebî' ibni Husyem'e, "Neden kimseyi ayıplamıyorsun?" diye sorulunca veya onun yanında birinin kusurları zikredilince, "Ben kendi nefsimden razı değilim ki onu bırakıp da başkalarının kusurlarıyla uğraşayım. (Ne şaşılacak şey; gıybet yapanlar) başkalarının günahlarından dolayı Allah'tan korkuyor, kendi günahları söz konusu olunca güven içinde yaşıyorlar." cevabını vermiştir.¹⁷

Yine Hasan El-Basrî (rh) der ki: "Ey Âdemoğlu! Kendinde olan kusuru görmeyip onu ıslah için çabalamadan, başkalarını o kusurdan ötürü ayıpladıkça iman hakikatini idrak edemezsin. Kendi nefsinin ıslahla uğraştıkça, her ıslah ettiğin hatadan sonra ıslah edilmesi gereken başka bir hata göreceksin. Bu da seni kendi nefsinle ilgilenmeye sevk edecektir. Allah'ın en sevdiği kullar böylesi kimselerdir."¹⁸

14. 53/Necm, 32

15. Sahîhu İbni Hibbân, 4597

16. bk. 12/Yûsuf, 53

17. bk. Kitâbu'z Zuhd li'l İmâm Ahmed, 1969; Sıfatu's Safve, 2/35

18. Sıfatu's Safve, 2/138

12. Ebu Davud, 4428

13. 4/Nisâ, 49

Gıybet dolaylı olarak nefsi övmek, nefsi temize çıkarmaktır. Gıybet yapan kişi lisan-ı hâliyle şöyle der: Falanca zikrettiğim kusurların hiçbirisi bende yoktur, bende olmadığı için de başkalarını eleştiriyorum. Nefsin derinliklerinde yer eden bu düşünüşün tarifsiz bir hazı vardır. Âlimlerin "Gıybet Şehveti" ifadesinden kastettikleri de bu hazdır.

7. Dalga Geçme Ahlakı

"Ey iman edenler! Bir erkek topluluğu, başka bir erkek topluluğuyla alay etmesin. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınlarla alay etmesinler. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır. Kendi nefislerinizi ayıplamayın, birbirinize lakap takmayın. İmandan sonra fasıklık, ne kötü bir isimdir. Kim de tevbe etmezse bunlar zalimlerin ta kendileridir."¹⁹

Başkalarıyla alay etme ahlakının ardında onları küçük görmek yatar. Bu nedenle alayı yasaklayan ayet, alay edilenin alay edenden daha hayırlı olabileceği gerçeğine dikkat çeker. Başkalarını küçük görenin yanında onların şahsiyetlerinin bir kıymeti olmaz. Hâliyle onlara hakaret etmeyi, onları aşağılamayı ve şahsiyetlerini ayaklar altına alacak şekilde çekiştirmeyi önemsemezler.

Ayrıca alay etmek, bir ahlaktır. Alaycı birey ve toplumlar, üzerinde tepinecekleri dalga malzemesi ararlar. Çoğu zaman ya birbirlerini ya da ortamda bulunmayan birilerini alaya alırlar. Bu da gıybetin kapılarını açar.

8. Konuşmayı Amelden Saymamak

Çoğumuz dilimizin amelini, amel defterimize kaydedilen amellerden saymayız. Bu da dil ile işlenen masiyetleri kolaylaştırır. Allah Resûlü (sav) ile Muâz ibni Cebel arasında geçen diyalog, bu gerçekliğe işaret eder.

Muâz ibni Cebel'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü, 'Sana (Tevhid, namaz, zekât, oruç, sadaka, gece namazı, cihad gibi) tüm bu amellerin temelini bildireyim mi?' buyurdu.

Ben de 'Evet, ey Allah'ın Resûlü, bildir.' dedim.

Allah Resûlü (sav) dilini tuttu ve 'Şu dili tutman sana yeterdir.' buyurdu.

Ben de 'Ey Allah'ın Resûlü! Bizler konuşmalarımız yüzünden sorguya çekilecek miyiz?' dedim.

Şöyle dedi: 'Anan hasretine yansın ey Muâz! İnsanları yüzükoyun ve burunları yerde sürünerek cehenneme dolduran, dillerin kazandığından başkası değildir.'"²⁰

Fudayl ibni İyâd ve Ömer ibni Abdulazîz gibi selef imamları, "Sözünü amelinden sayan, kendini ilgilen-dirmeyen konular hakkında az konuşur."²¹ demiş, sözü amelden saymanın dil üzerindeki terbiye edici etkisine dikkat çekmişlerdir.

9. Şahsiyete Yönelik Masiyetleri Önemsememek

İslam, insanların can ve mallarını emniyet altına aldığı gibi onların şeref, haysiyet ve kişilik haklarını da koruma altına almış; insanların kişilik haklarına yönelik her türlü saldırıyı yasaklamıştır. Gıybet, kovuculuk, iftira ve alay gibi ahlakların masiyet sayılma hikmetlerinden biri de budur. Maalesef gıybet masiyetinin bu denli yaygın olma nedenlerinden biri de insanların bu konudaki bilinçsizliğidir. Çoğu insan, insanın kanını dökmenin haram olduğunu bilir, ancak şahsiyetini ayaklar altına almanın haram olduğunu idrak edemez. Yine çoğu insan başkasının malında Allah'ın (cc) sınırlarını çiğnemenin haram olduğunu bilir, ancak dedikodu yaparak onun şahsiyetini ayaklar altına almanın haram olduğunu bilmez. Oysa Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

Saîd ibni Zeyd'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurur:

"En tehlikeli faiz (veya faizden dahi daha büyük günah) kişinin Müslim kardeşi hakkında haksızca ileri geri konuşmasıdır."²²

10. Allah'ın Murakabesini Unutmak

Kuşeyrî der ki: "Yaratılmışlar hakkındaki gıybet, Yaratılan hakkındaki gaybetten kaynaklanır."²³ Bu, şu demektir: Allah'ın (cc) bizi gördüğü ve duyduğunu unuttuğumuzda gıybet yapmak kolaylaşır. Bu sebeple Allah Resûlü (sav) gıybet yapmayı iman zayıflığına bağlamış, dilden kalbe inmeyen imanın insanı gıybet sevk edeceğini haber vermiştir.

Ebü Berze El-Eslemî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ey diliyle iman ettiğini söyleyen, fakat kalbine iman girmeyen insanlar topluluğu! Müslimlerin gıybetini yapmayınız. Onların ayıplarını araştırıp durmayınız. Çünkü kim onların ayıplarını araştırırsa Allah da onların ayıplarını araştırır. Allah (cc) kimin ayıbını araştırırsa onun ayıbını evinde dahi olsa açığa çıkarır."²⁴

20. Tirmizi, 2616; İbni Mace, 3973

21. Ez-Zuhd l'ibni Ebî Âsım, Dâru'r Reyyân, 61; El-Ezkâr l'in Nevevî, Dâru'l Fikr, s. 335, 1029 No.lu rivayet

22. Ebu Davud, 4876; Ahmed, 1651

23. Nazmu'd Durer, Dâru'l Kitâbi'l İslâmî, 18/379, Hucurât Suresi, 12. ayetin tefsiri

24. Ebu Davud, 4880

Özellikle sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla insanlar gerçek ile sanal ayrımını yitirdiler. Normal zamanda dahi çokça Allah'ı unutan ve çokça unuttuğu için nisan kökünden insan diye isimlendirilen bizler, sosyal medyada tamamen unutup, sosyal medyada yazıp çizdiklerimizden, beğeni ve yorumlarımızdan sorumlu olmadığımızı düşünüyoruz. Bu da sanal dedikodunun yaygınlaşmasına vesile oluyor.

11. Arkadaşlara Uymak, Onlarla Arayı Bozmaktan Çekinmek

“Emsâl ve akranına uymak, arkadaşlarına ayak uydurmak ve konuşma hususunda onlara yardım etmektir. Çünkü arkadaşları halkın gıybetini yaptıkları zaman, kişi onların yaptıklarını inkâr ettiği veya meclislerinden kalktığı takdirde arkadaşlarının ağına gidip kendisinden nefret edeceklerini düşünür. Böylece bu hususta onlara yardımcı olur ve bunu da güzel muâşeretten sayar. Arkadaşlıkta müsamahalı davrandığını zanneder. Bazen arkadaşları öfkelenirler. Onlara uymak için o da öfkelenmeye mecbur olur ki sıkıntıda ve bollukta onlarla beraber olduğunu göstermiş olsun. Dolayısıyla onlarla beraber başkalarının ayıplarını ve kötü sıfatlarını saymaya dalar.”²⁵

Kul olduğunun idrakine varan insan, şunu asla unutmamalıdır: Hiç kimsenin hatırı bizi yaratan Allah'ın (cc) hatırından ve kimsenin rızası O'nun rızasından daha değerli değildir. Yine hiçbir öfke O'nun (cc) öfkesinden daha çetin değildir. Arkadaşını razı etmek pahasına O'nu (cc) kızdıranlar, dünyada da ahirette de hüsrana uğrarlar. Zira O razıysa, hükmettiği tüm kalpleri insandan razı edebilir. O razı değilse, tüm kalpleri insandan sarf edebilir.

Âişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Her kim insanlar gücense bile Allah'ın rızasını isterse Allah o kimseyi insanların sıkıntısından kurtarır. Ve her kim de Allah'ın gücenmesine karşılık insanları hoşnut etmeye çalışırsa Allah da o kimseyi insanlara havale eder.”²⁶

Kaldı ki arkadaşın rızasının insana ne faydası olacaktır ki? Bugün razı olan arkadaş yarın herhangi bir sebepten yüz çevirecek, ilgisi başka şeylere kayacaktır. Geçici ve faydasız bir rıza için ebedî ve iki cihan saadeti olan bir rızayı kaybetmemek gerekir. Hele ki en yakın arkadaşın dahi hesap ânında insanı terk edeceği haber verilmişken...

“O gün kişi, kardeşinden kaçır, anne ve babasından, hanımından ve çocuklarından, o gün, bunlardan her birinin kendisine yetecek bir işi/derdi vardır.”²⁷

Yine unutmamak gerekir ki gıybet yapmak ile gıybeti dinlemek arasında fark yoktur. Çoğu insan arkadaş ortamında gıybeti iştirak etmediklerini iddia eder. İbni Kudâme, Muhtasarı Minhâcî'l Kâsîdîn kitabında der ki:

“Şunu bilmelisin: Gıybeti dinleyen kişi, gıybet edenle ortaktır. Onu dinlemekten doğan günahı ancak diliyle itiraz ederse kurtulabilir. Şayet korkarsa kalbiyle buğz etmesi gerekir. Eğer yerinden kalkmaya ya da başka bir sözle konuyu kesmeye gücü yeterse, bunu yapması gerekir.

Nebi (sav) şöyle buyurmuştur: ‘Bir müminin izzeti ayaklar altına alınırken, onu savunmaya gücü yettiği hâlde savunmayanı Allah Teâlâ, Kıyamet Günü mahlûkatın önünde zelil eder.’

Ve yine şöyle buyurmuştur: ‘Bir mümini çekiştiren bir münafığa karşı onu savunan kimse için, Allah Kıyamet Günü onun etini cehennem ateşinden koruyacak bir melek gönderir.’

Ömer ibni Utbe, kölesini bir kimseyle birlikte bir başkasının gıybetini ederken görünce şöyle dedi: ‘Yazıklar olsun sana! Nasıl ki dilini kötü söz söylemekten koruyorsan kulağını da onu dinlemekten koru. Çünkü dinleyen, söyleyenle ortaktır. O adam, kabındaki pisliği senin kabına boşalttı. Eğer o sefih kimsenin sözünü ona geri çevirmiş olsaydın, onu söyleyenin mutsuz olduğu gibi sen de onun karşısında bahtiyar olurdun.’”²⁸

12. Dilin Allah'ın Zikriyle Meşgul Olmaması

İbni Kayyim (rh) şöyle der:

“(Zikir;) dili gıybet, kovuculuk, yalan, çirkin söz ve batıldan korur. Çünkü kul, mutlaka konuşacaktır. Şayet konuştuğu şey Allah'ın zikir ve O'nun emri değilse, insan mutlaka zikredilen haramları veya bir kısmını konuşacaktır. Tecrübe ve müşahade şahittir ki dilini Allah'ın zikriyle ıslak tutan insan, batıl ve boş sözden dilini koruyacak, dili Allah'ın zikriyle ıslanmayanın dili ise batıl, boş ve çirkin sözlerle ıslanacaktır.”²⁹

Yukarıda okuduğumuz sebeplerin her biri gıybeti kolay ve yaygın hâle getiren vesilelerdir. Gıybette sakınmak isteyen kişi bu sebep ve vesilelerden uzak durmalıdır. Rabbim; sevdiği hasletleri bize sevdiren, sevmediklerini bize kerih gösterecek. Allahumme âmin.

25. İhyâu Ulûmî'd Dîn, Dâru'l Ma'rîfe, 3/14

26. Tirmizi, 2414

27. 80/Abese, 34- 37

28. Muhtasarı Minhâc'u'l Kâsîdîn, Mektebetü Dâri'l Beyân, s. 170-171

29. El-Vâbilu's Sayyib, Dâru Atââtî'l İlmi, 1/98-99

HUDEYBİYE BARIŞ ANTLAŞMASI

Peygamberimizin bu tavrı, sadece bir temenni değil, aynı zamanda bir kulluk ahlakıdır. Zira Müslim, yaşadığı olayları kaderin bir parçası olarak görüp Rabbine hüsn-ü zan beslemelidir. Aksi bir tutum, yani olayları uğursuzluğa yormak, ilahi hikmeti sorgulamak ve kaderi kötüye yormak, İslam'da kesin bir dille nehyedilmiştir. Bu bağlamda Resûlullah, "Tiyare (uğursuzluk inancı) şirktir." buyurarak bu tür batıl düşüncelerin tevhid inancını zedelediğine dikkat çeker.



Hamd, Allah'a; salât ve selam, Resûl'üne olsun.

Allah Resûlü (sav) ashâbıyla beraber Mekke dışında umre ziyareti yapmak için beklemeyken müşrikler de kendi içlerinde bu krizden nasıl çıkabilecekleri üzerine tartışmalarını sürdürüyorlardı. Hem zaman kazanmak hem de Allah Resûlü'nün (sav) niyetini net bir şekilde anlamak için birçok elçi gönderdikten sonra Peygamberimiz süreci daha da hızlandırmak adına kendisi bir elçi göndermek istedi. Ancak elçi olarak gönderilen Osmân'ın (ra) geri dönmesinin gecikmesi üzerine Peygamberimiz (sav) ashâbından Rıdvan ağacının altında ölüm biatı aldı. Artık Kureys için karar zamanı gelmişti. Bu sebeple son bir elçi daha gönderip meseleyi bitirmeyi istediler.

Kureys, Ben-i Amr ibni Luay'ın kardeşi Suheyl ibni Amr'ı gönderdi.

Ona dediler ki: "Muhammed'e git ve onunla geri dönmesi için barış yap ki Araplar bizim hakkımızda onun Mekke'ye zorla girdiğinden bahsetmesinler."

Suheyl ibni Amr da hemen gitti. Resûlullah (sav) onu gelirken görünce (isminin kolaylık ifade edişini hayra yorarak), "(Artık işiniz bir dereceye kadar kolaylaştı.) Kureys'in bu adamı göndermeleri barışa niyetli olduklarını gösteriyor." dedi.

Suheyl, Resûlullah'ın (sav) önüne, Müslimler de Resûlullah'ın (sav) çevresine oturdu. Abbâd ibni Bîşr ile Seleme ibni Eslem, tamamıyla silahlanmış bir vaziyette Resûlullah'ın (sav) baş ucunda dikilmiş duruyordu.

Uzun uzadıya konuşmalardan ve gidiş gelişlerden sonra Suheyl ibni Amr, Resûlullah'a (sav), "Haydi, kalem, kâğıt getir, aramızda bir yazı yaz." dedi. Kalem, kâğıt ve divit hazırlanınca Resûlullah (sav) antlaşmayı yazacak bir adam istedi ve Evs ibni Havlî'yi çağırdı.

Suheyl ibni Amr, "Bunu amcasının oğlu Alî'den veya Osmân ibni Affân'dan başkası yazmasın." dedi.

Antlaşma sağlanıp da sıra yazılmasına gelince Ömer ibni Hattâb yerinden kalktı ve Ebû Bekir'e gidip şöyle dedi: "Ey Ebû Bekir! Muhammed, Allah'ın resûlü değil midir?"

Ebû Bekir dedi ki: "Evet, Allah'ın resûlüdür."

Ömer dedi ki: “Biz Müslim değil miyiz?”

Ebû Bekir dedi ki: “Evet, Müslim’iz.”

Ömer dedi ki: “Onlar müşrik değiller mi?”

Ebû Bekir dedi ki: “Evet, müşriklerdir.”

Ömer dedi ki: “O hâlde niçin dinimiz yolunda zillete düşüyorsunuz?”

Ebû Bekir dedi ki: “Ey Ömer! Onun emrine sarıl! Ben şehadet ediyorum ki o Allah’ın Resûlü’dür.”

Ömer dedi ki: “Ben de şehadet ediyorum ki o, Allah’ın Resûlü’dür.”

Sonra Ömer Resûlullah’a (sav) geldi ve aynı soruları sordu. Resûlullah da (sav) Ebû Bekir’in verdiği cevapların aynısını verdi.

Ömer, “O hâlde niçin dinimiz için hakaret görüyorsunuz?” dedi.

Resûlullah (sav) dedi ki: “Ben Allah’ın kuluyum ve O’nun Resûlü’yüm. O’nun emrine asla muhalefet etmem ve O beni pişman etmez.”

Ömer (ra) şöyle diyordu:

“O günkü davranışından dolayı durmadan sadaka veriyor, oruç tutuyor, namaz kılıyor ve köle azat ediyorum. Hayırlı olabileceğine kanaat getirinceye kadar, o sözümden korkmaktayım.” Sonra Resûlullah (sav) Alî ibni Ebû Tâlib’i (ra) çağırdı.

Alî’ye, “Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla yaz.” deyince Suheyl şöyle dedi: “Bunu tanımam. Fakat şöyle yaz: “Ey Allah’ım, senin isminle.” (Müslimler buna kızdılar.)

Resûlullah da (sav), “Ey Allah’ım! Senin isminle, yaz (bu da güzel bir sözdür).” dedi. Alî de öyle yazdı.

“Yaz! Bu, Muhammed Resûlullah’ın Suheyl ibni Amr ile yaptığı barış sözleşmesidir.”

Suheyl de dedi ki: “Şayet senin Resûlullah olduğuna inansaydım seninle savaşmazdım. Kendi ismini ve babanın ismini yaz.”

Resûlullah (sav), “Bu, Muhammed ibni Abdullah’ın Suheyl ibni Amr ile yaptığı barış sözleşmesidir, şeklinde yaz.” diye buyurdu.¹

Alî (ra) şöyle dedi: “Hayır, vallahi ben Resûlullah’ın (sav) sıfatını hiçbir zaman silemem. Varlığım elinde olan Allah’a yemin ederim ki ben onu silmeyeceğim.”

Alî (ra) “Resûlullah” kelimesini silmeyeceğine yemin edince Resûlullah (sav), “Bana onların yerini göster.” dedi. Alî (ra) “Resûlullah” kelimelerinin bulunduğu yeri gösterince Resûlullah (sav) kendisi sildi ve “Muhammed ibni Abdullah” kelimesini yazdırdı.²

Bugün bizler de bazen dinî hassasiyetle hareket ettiğimizi sanarak aslında duygularımızın yönlendirmesiyle kararlar alabiliriz. Zihnimizdeki “takvaya uygunluk” düşüncesi, belki sabırsızlıkla belki de nefsî ölçülerimizle şekillenmiş bir taassuptan ibaret olabilir. Bu hâllerde en büyük tehlike, kendi hissiyatımızı mutlak doğru olarak görüp başka bir görüşe kulağımızı kapatmaktır.

Hudeybiye Sulhu’nun en dikkat çekici sahnelerinden biri hiç şüphesiz Suheyl ibni Amr’ın Allah Resûlü ile görüşmek üzere gelişiyle başlar. Suheyl ismindeki “kolaylık” anlamına işaret eden Allah Resûlü (sav), bu ismin sulha vesile olacağına dair umudunu ashâbıyla paylaşır. Bu yaklaşım, kaderi hayra yormanın, Rabbine (cc) karşı iyi niyet beslemenin ve teslimiyetin birleştiği bir bakış açısidir.

Peygamberimizin bu tavrı, sadece bir temenni değil, aynı zamanda bir kulluk ahlakıdır. Zira Müslim, yaşadığı olayları kaderin bir parçası olarak görüp Rabbine hüsn-ü zan beslemelidir. Aksi bir tutum, yani olayları uğursuzluğa yormak, ilahi hikmeti sorgulamak ve kaderi kötüye yormak, İslam’da kesin bir dille nehyedilmiştir. Bu bağlamda Resûlullah (sav), “Tiyare (uğursuzluk inancı) şırktır.” buyurarak bu tür batıl düşüncelerin tevhid inancını zedelediğine dikkat çeker.³

Ashâb-ı Kiram’dan biri, “Ey Allah’ın Resûlü! Biz bazen bazı şeyleri uğursuz sayarız.” deyince, Resûlullah (sav) şu cevabı verir: “Bu, herhangi bir kimsenin içinde beliren bir histir. Fakat bu duygu onu yapmak istediği şeyden alıkoymasın.”⁴ Bu cevap, içimizde doğan olumsuz çağrışımları tevekkülle aşmanın ve vesveseleri teslimiyetle bertaraf etmenin en açık ifadesidir.

“Resûlullah, ‘Kim tiyare ile bir işten imtina ederse şirk koşmuş olur.’ dedi.

Ashâb, ‘Peki bunun kefareti nedir, ey Allah’ın Resûlü?’ deyince Resûlullah (sav), ‘Senin hayrından başka hayır, senin takdirinin dışında uğursuzluk yoktur ve senden başka hiçbir ilah yoktur, demesidir.’ buyurdu.”⁵

Barış görüşmelerinin başlamasıyla birlikte yazılacak maddeler sahabe için zorlu bir sınav hâline geldi. Yola çıkarken umre yapacaklarına, Kâbe’yi ziyaret edeceklerine, Mekke’ye kavuşacaklarına dair hayaller kurmuşlardı. Ancak görüşmeler ilerledikçe bu beklentiler bir bir geri

1. bk. Siretu İbni Hişâm, 2/316-317

2. Müslim, 1783

3. Ebu Davud, 3910; Tirmizî, 1614

4. Müslim, 537

5. Ahmed, 7045

çekilmekte, zihinlerde büyük bir sarsıntı yaşanmaktaydı. Ömer (ra) gibi açıktan tepki gösterenler ve Alî (ra) gibi itiraz edenler ortaya çıktı.

Fakat burada önemli olan, sahabenin neden itiraz ettiğidir. İtirazları dünyevi bir beklentiye değil, dinî hassasiyetlere dayanıyordu. Onlar, İslam'ın izzetini koruma arzusuyla hareket etmişlerdi. Ancak unuttukları bir şey vardı: Karşılarında sıradan bir kişi değil, Allah tarafından gönderilmiş bir Resûl vardı. O Resûl ki onların hepsinden daha fazla Allah'tan korkar, daha fazla hassasiyet taşırdı.

Ebû Bekir'in (ra) "O, Allah'ın resûlüdür!" diyerek gösterdiği teslimiyet, işte bu noktada aklın ve imanın birleştiği hakikatli bir duruştur. Bu söz, her zaman ve zeminde müminin pusulası olmalıdır.

Bugün bizler de bazen dinî hassasiyetle hareket ettiğimizi sanarak aslında duygularımızın yönlendirmesiyle kararlar alabiliriz. Zihnimizdeki "takvaya uygunluk" düşüncesi, belki sabırsızlıkla belki de nefsi ölçülerimizle şekillenmiş bir taassuptan ibaret olabilir. Bu hâllerde en büyük tehlike, kendi hissiyatımızı mutlak doğru olarak görüp başka bir görüşe kulağımızı kapatmaktır.

İşte bu sebeple, ilmine ve hikmetine güvendiğimiz bir kardeşimizin uyarısı ya da rehberliği bize yol göstermelidir. Bu noktada duygusallığı bir kenara bırakıp içinde bulunduğumuz hâli tahlil etmeli, acele etmeden düşünmeliyiz. Zira hakikat, bazen ancak sükûnetle anlaşılır.

Hudeybiye'den sonra bazı sahabiler, özellikle de Ömer (ra), yaşadıkları pişmanlıkla Allah'a yönelip af dilediler. Cennetle müjdelenmiş olmalarına rağmen, kendilerinden emin olmadılar. Bu da onların asıl büyüklüğünün işaretiydi.

Sahabe, her hatayı bir ders, her düşüşü bir yükseliş vesilesi olarak görürdü. Tevbe ederken sadece dille değil, amelle de bir dönüş ortaya koyardı. İşte bu tavır, gerçek bir kulun portresidir. Zira Allahu Teâlâ, dilediği kulunun tevbesini sebep aramadan kabul eder. Ancak sahabe, Allah'ın affını ümit etmekle yetinmeyip, kendilerine bir sorumluluk biçmiş; hatalarını bir uyanış vesilesi hâline getirmişlerdir.

Bugün de bizler, kendi iç dünyamızda Hudeybiye benzeri imtihanlar yaşıyoruz. Beklentilerimiz ile gerçekleşenler arasındaki fark bazen bizi sarsabiliyor. Fakat bu farkın içindeki hikmeti görmek, tevekkül ve hüsn-ü zanla mümkündür. Allah Resûlü'nün Suheyli'ye yaklaşımı, bize olayları hayra yorma âdabını öğretir. Sahabenin sergilediği pişmanlık ve dönüş ise her hatanın aslında istikametimize ciddi bir kazanç olabileceğini gösterir.

Unutulmamalıdır ki tevbe sadece dille söylenen bir cümle değil, hayatı Allah'a (cc) göre yeniden düzenlemektir. Ve bu yolda en güzel örnek, Peygamberimizin (sav) terbiyesinde yetişmiş sahabilerdir (r.anhum).

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.



TEENNI

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن
تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

“Ey iman edenler! Fasık biri size bir haber getirdiğinde, onu (iyice araştırıp doğru olup olmadığını) açıklığa kavuşturun. Ta ki bilmeden bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmayasınız.”¹

Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

İslam, Es-Selâm olan Rabbimizin (cc) selamet dinidir. İnsanlar İslam dininin ahkâmını tatbik ettiğinde Rabbimizin Es-Selâm ismi tecelli eder ve hem dünyalarında hem de ahiretlerinde esenliği ve selameti elde ederler.

Bu ay yazımıza konu edindiğimiz ayette hem bireysel hem de toplumsal olarak uygulandığında esenlik ve huzur getiren bir hükmü öğreneceğiz.

Ayetin Nüzul Sebebi

Hâris ibni Dirâr El-Huzâî şöyle anlatır:

“Resûlullah'ın (sav) yanına geldim. Beni İslâm'a davet etti, ben de kabul ettim ve İslâm'a girdim. Beni zekât vermeye de çağırdı, onu da kabul ettim.

Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resûlü! Kavmime döneyim, onları İslâm'a ve zekât vermeye davet edeyim. Kim bu çağırma uyarıya, onların zekâtlarını toplayım. Sen de ey Allah'ın Resûlü, belirli bir zamanda bir elçini bana gönderirsin; ben de topladığım zekâtı ona teslim ederim.'

Hâris, çağırısına uyanlardan zekâtı topladı. Resûlullah'ın (sav) belirlediği zaman geldiğinde, gönderilecek elçi gecikti ve gelmedi. Hâris, Allah ve Resûlü'nün kendisine öfkelenildiğini sandı. Bunun üzerine kavminin ileri gelenlerini topladı ve onlara şöyle dedi:

'Resûlullah (sav) bana, zekâtı teslim almaya bir elçi gönderceği bir zaman belirlemişti. Resûlullah (sav) sözünden dönmez. Bu elçinin gecikmesini, ancak bana karşı bir öfke olarak görüyorum. Hadi, hep birlikte Resûlullah'ın yanına gidelim.'

İnsan acelecidir, bir konu hakkında düşünmeden karar verme ve hemen sonuca ulaşma eğilimindedir. Bu fıtri eğiliminden kaynaklı hem kendine hem de başka insanlara zarar verir. Bundan dolayı Rabbimiz fasıkların getirdiği haberlere karşı aceleyle ve düşünmeden tavır belirlemeyi yasaklamış ve ihtiyatlı olmayı emretmiştir.



1. 49/Hucurât, 6



Kulağımıza nereden geldiği belli olmayan meseleler hakkında, “O şöyleymiş, bu böyleymiş, o şöyle demiş, bu böyle yapmış...” gibi haberlere kulak verip, “Demek öyleymiş!” demek... Hele ki sosyal medya gibi daha ne olduğu belirsiz yerlerden gelen haberlere kulak vermek, Allah katında hesabını veremeyeceğimiz bir sorumluluk ve müminlere karşı yaptıklarımızdan dolayı pişmanlık sebebidir. Allah’a sığınırız.



Bu arada Resûlullah (sav), Hâris’in topladığı zekâtı almak üzere Velîd ibni Ukbe’yi göndermişti. Velîd yola çıktı, fakat yolun bir kısmına gelince korkuya kapıldı ve geri döndü. Resûlullah’ın yanına geldi ve şöyle dedi: ‘Hâris bana zekât vermeyi reddetti ve beni öldürmek istedi.’

Bunun üzerine Resûlullah (sav), Hâris üzerine bir askerî birlik gönderdi. Hâris ve arkadaşları ise Medine’ye doğru gelirken, bu birlikle karşılaştılar.

Birliktekiler dediler ki: ‘İşte bu Hâris.’

Hâris yanlarına geldi ve onlara, ‘Kime gönderildiniz?’ diye sordu.

Onlar da, ‘Sana gönderildik.’ dediler.

Hâris sordu: ‘Niçin?’

Dediler ki: ‘Resûlullah (sav), sana Velîd ibni Ukbe’yi gönderdi. O da senin zekâtı vermeyi reddettiğini ve onu öldürmek istediğini söyledi.’

Hâris şöyle dedi: ‘Hayır! Muhammed’i hak ile gönderen Allah’a yemin ederim ki ne onu gördüm ne de o beni gördü.’

Sonra Hâris, Resûlullah’ın huzuruna girdi. Resûlullah (sav) ona şöyle dedi: ‘Zekâtı vermeyi reddettin ve elçimi öldürmek mi istedin?’

Hâris şöyle cevap verdi: ‘Hayır! Seni hak ile gönderen Allah’a yemin ederim ki ne onu gördüm ne de o beni gördü. Yalnızca, Resûlullah’ın elçisi bana ulaşmayınca Allah ve Resûl’ünün bana öfkelenmiş olmasından korktum ve bu nedenle geldim.’

Bunun üzerine şu ayet nazil oldu:

‘Ey iman edenler! Fasık biri size bir haber getirdiğinde, onu (iyice araştırıp doğru olup olmadığını) açıklığa kavuşturun. Ta ki bilmeden bir topluluğa zarar verip yaptığınızı pişman olmayasınız.’^{2 3}

Rabbimizin (cc), getirdiği haberlere karşı ihtiyatlı davranmayı ve araştırmayı emrettiği kişilerin “fasıklar” olduğunu okuduk. Fakat bu emrin en güzel şekilde yerine getirilebilmesi için önce “fasık”ın kim olduğunu bilmemiz gerekir.

Fasık Kimdir?

Fasık kelimesi, ف-س-ق kelimesinden türemiştir. Lugat anlamı, çıkmaktır. Araplar yaş hurmanın kabuğundan çıkmasını فَسَقَ الرُّطْبُ şeklinde ifade ederler.

Fısk kavramı, küfürden daha genel bir anlam taşır. Küçük günahlarla da büyük günahlarla da olabilir. Ancak zamanla bu kelime, daha çok büyük günahlar için kullanılmaya başlanmıştır. Genellikle “fâsık” kelimesi, şeriatın hükümlerini kabul etmiş, onlara bağlı olduğunu söylemiş; fakat sonra ya tüm hükümleri ya da bir kısmını ihlal eden kimseler için kullanılır.⁴

Bu kavramlardan anlıyoruz ki fasık, günahkâr kişidir. Kelimenin lugat manasıyla birlikte ele aldığımızda fasık Allah’ın (cc) emirlerinden çıkan, bu emirlere karşı aykırı davranan kimsedir.

“Ey iman edenler! Fasık biri size bir haber getirdiğinde, onu (iyice araştırıp doğru olup olmadığını) açıklığa kavuşturun.”

Fasık kelimesinin anlamını öğrendikten sonra Rabbimizin bu emrini daha iyi anlıyoruz. Fasık, Allah’ın (cc) emirlerine karşı gelen; Allah’ın (cc) hakkını gözetmeyen kişidir. Allah’ın (cc) hakkını gözetmeyen bir kimse insanların hakkını da gözetmez. Bir söz söylediği zaman bu sözün nereye gideceğini düşünmez, kimlerin hakkına gireceğine dair bir endişesi olmaz. Bundan dolayı bu kişilerin söylediği sözlere ve bir konuda getirdikleri haberlere karşı tedbirli ve ihtiyatlı davranmalıyız. Ancak şu var ki bir fasıkın getirdiği haberi sırf günahkâr olmasından dolayı inkâr etmemek gerekir. Zira bu, ayetin açık bir şekilde emrine muhalefet olur.

2. 49/Hucurât, 6

3. Ahmed, 17459; Mevsûatu’t Tefsîri’l Me’sûr, 71632 No.lu rivayet

4. bk. El-Mufredât, s. 636; Lisânu’l Arab, s. 308, f-s-k maddeleri

Konu hakkında İbni Kayyim'in (rh) değerli tespitine bakalım:

“Burada ince ve güzel bir fayda vardır: Allah Teâlâ fasık birinin haberini doğrudan reddetmeyi ve onu tümüyle yalanlamayı, şahitliğini tamamen geçersiz saymayı emretmemiştir. Aksine, araştırmayı emretmiştir. Dışarıdan gelen birtakım karine ve deliller onun doğru söylediğine işaret ediyorsa, bu delillere dayanarak -haberi kimin getirdiğine bakılmaksızın- doğru olduğuna hükmedilir. İşte bu şekilde, fasık bir kimsenin rivayetine ve şahitliğine dair değerlendirme yapılmalıdır. Zira fasıkların birçoğu haberlerinde, rivayetlerinde ve şahitliklerinde doğru sözlüdürler. Hatta içlerinden pek çoğu, doğruluğu en yüksek seviyede gözetir. Fasık olmaları başka yönlerden kaynaklanmaktadır.

Böylesi kişilerin haberleri ve şahitlikleri tümünden reddedilmez. Eğer bu tür kişilerin şahitlikleri ve rivayetleri reddedilseydi, pek çok hak zayı olurdu, birçok doğru haber iptal edilmiş olurdu. Özellikle de fasıklığı itikadi veya düşünsel sebeplerden olan, ancak doğruluğu gözetken kişiler söz konusu olduğunda, onların haberleri ve şahitlikleri reddedilmez.

Ama fasıklığı yalan söylemekten kaynaklanan kişilere gelince: Eğer bu yalan çokça tekrar ediyor ve yalanı doğruluğuna galip geliyorsa, bu durumda onun haberi de şahitliği de kabul edilmez. Ancak, yalan nadiren vaki olmuşsa, o zaman onun haberi ve şahitliğinin reddi hususunda iki görüş vardır.”⁵

Fasıkın Getirdiği Haberlere Karşı Tutum: Teenni

İnsan acelecidir, bir konu hakkında düşünmeden karar verme ve hemen sonuca ulaşma eğilimindedir. Bu fitri eğiliminden kaynaklı hem kendine hem de başka insanlara zarar verir. Bundan dolayı Rabbimiz fasıkların getirdiği haberlere karşı aceleyle ve düşünmeden tavır belirlemeyi yasaklamış ve ihtiyatlı olmayı emretmiştir.

Burada aceleciliğin karşısında Allah'ın (cc) ve Resûl'ünün sevdiği bir haslet karşımıza çıkar: Teenni.

Abdulkays Heyeti, Resûlullah (sav) ile görüşmeye geldiklerinde herkes aceleci bir şekilde Resûlullah'ın (sav) yanına koşarken Eşec El-Asarî devesinden inip hem kendi devesini hem de arkadaşlarının devesini bağladı ve yolculuk elbiselerini çıkarıp normal kıyafetlerini giyerek Resûlullah'ın (sav) yanına geldi. Resûlullah (sav) Eşec'in yaptıklarını gördü ve “Sende Allah'ın ve Resûl'ünün sevdiği iki güzel ahlak vardır.” buyurdu. Eşec, “Nedir onlar?” diye sorunca Resûlullah (sav) “Teenni ve hilm.” buyurdu.⁶

Teenni, aceleci davranmamaktır. Kişinin nefsine hâkim olması ve irade sahibi olmasıdır. Bu ayetin altında

teenni kavramını ele almamızın sebebi, ayette geçen فَتَنَّاوْ lafzının Hamza ve Kisâî kıraatlerinde فَتَنَّاوْ lafzıyla okunmasıdır. Yeri geldikçe değindiğimiz gibi ayetlerin farklı kıraatleri birbirlerini tefsir eder ve burada “araştırın” emrinin anlamını bir başka kıraatle genişletmiş oluyoruz.

Buna göre, bir fasıkın getirdiği haberler karşısında “Öyle miymiş? Gördün mü bak!” diyerek bir kanaat sahibi olmak yerine “bir sormak lazım, ben öyle bir şey bilmiyorum ve görmedim.” diyerek teenniyle hareket etmek gerekir.

Konunun en üzücü tarafı ise insanların gıybet ve dedikodu ortamlarında konuştukları konular hakkında bir kanaat sahibi olmalarıdır. Gıybet bir fısıktır ve birbirleriyle dedikodu yapanların konuştukları meseleler üzerine hareket etmeleri ayetin devamında zikredildiği gibi hem başka insanlara zarar verir hem de ortaya çıkan durumdan dolayı pişmanlıktan başka bir şey değildir. Bu tür kulaktan dolma bilgilerle hareket eden kimse mutlaka bir pişmanlık ve “Ben öyle bilmiyordum, yanıltılmışım.” mahcubiyeti yaşayacaktır. İslam'ın emir ve yasakları huzur ve selameti tesis eder ve bu emirlere muhalefet, yani fasıklık hem kişinin kendisine hem de çevresindeki insanlara zarar verir.

“Tâ ki bilmeden bir topluluğa zarar verip yaptığınızı pişman olmayasınız.”

Bu ayet üzerinden genel bir ders olarak diyebiliriz ki kesin bilgimizin olmadığı konuların peşinden gitmek ve kanaat sahibi olmak Rabbimizin (cc) yasakladığı bir tutumdur:

“Bilgin olmayan şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz ve kalp (gördüğünden, duyduğundan, niyetlenip azmettiğinden) bunların hepsinden sorumludur.”⁷

Kulağımıza nereden geldiği belli olmayan meseleler hakkında, “O şöyleymiş, bu böyleymiş, o şöyle demiş, bu böyle yapmış...” gibi haberlere kulak verip, “Demek öyleymiş!” demek... Hele ki sosyal medya gibi daha ne olduğu belirsiz yerlerden gelen haberlere kulak vermek, Allah (cc) katında hesabını veremeyeceğimiz bir sorumluluk ve müminlere karşı yaptıklarımızdan dolayı pişmanlık sebebidir. Allah'a (cc) sığınırız.

5. Medâricu's Sâlikin, İbni Kayyim, 1/555

6. İbni Hibbân, 7203, Özetle

7. 17/İsrâ, 36

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN

SÜNNET, KUR'ÂN'IN BEYANIDIR; KORUNMUŞTUR

**Hem beyan yetkisi verilmesi
hem de Kitab'a dair beyanın/
Sünnetin korunmaması tutarlı mı?
Korunmamışsa Allah Resûlü'nün yirmi
üç senelik, Kitab'ı beyan mücadelesi
sonraki nesillerin ihtiyaç duymadığı bir
şey mi?**



Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Sünnetin korunduğuna dair delillerle devam ediyoruz:

Sünnet, Kur'ân'ın Beyanıdır; Korunmuştur.¹

Allah Resûlü (sav), Kur'ân ayetlerini eksiksiz bir şekilde ümmetine okumuş, ulaştırmıştır. Ümmetin en hayırlı nesli sahabe, Nebi'nin bu vazifesini en güzel bir şekilde yaptığına şahitlik etmiş,² aksini iddia edenlerin de yalancı olduklarını belirtmiştir.³

Allah (cc), Resûl'ünü (sav) sadece Kur'ân'ı ulaştırın/tebliğ etsin, sonra da sussun diye göndermemiştir. Allah Resûlü'ne (sav) bu Kitab'ı beyan etme/açıklama görevini de vermiştir:

“(Peygamberleri) apaçık deliller ve Kitaplarla (yolladık). Sana da bu zikri/Kur'ân'ı indirdik ki, insanlara indirileni onlara açıklayasın. Umulur ki düşünürler.”⁴

O da (sav) bu görevini yerine getirmiş, vefat ettiğinde “gecesi de gündüzü gibi aydınlık olan bir din” üzere ümmetini bırakmıştır.⁵

Câbir'den (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

“Kur'ân, Allah Resûlü'ne (sav) nazil olurdu ve o da bize, Allah'ın emrettiği şekilde açıklar, beyan ederdi: ‘Onu okuduğumuzda sen okunmasını takip et. Sonra kuşkusuz, onu açıklamak da bizim işimizdir.’⁶, ‘Sana da bu zikri/Kur'ân'ı indirdik ki, insanlara indirileni onlara açıklayasın.’⁷ ”⁸

Peki, neden Allah Resûlü'nün (sav) beyanına ihtiyacımız var? Ya da Allah'ın (cc) Resûl'e beyan görevi vermesinin hikmeti nedir?

1. bk.

- <https://tevhiddergisi.org/sunnet-kur-n-i-aciklar/>

- <https://tevhiddergisi.org/sunnete-basvurmamak-kur-n-i-yanlis-anlamaya-sebep-olur/>

- Peygamberin Gelme Amacı, Kalem Suresi Tefsiri 3, Halis Bayancuk Hoca

https://www.youtube.com/watch?v=NrUVuGwkhG4&ab_channel=HalisBayancukHoca

2. bk. Müslim, 1218; Ebu Davud, 1905

3. bk. Buhari, 7531

4. 16/Nahl, 44

5. bk. İbni Mace, 43; Ahmed, 17142

6. 75/Kiyâmet, 18-19

7. 16/Nahl, 44

8. Zemmü'l Kelâm ve Ehlih, s. 245



- İnsan cehalet,⁹ cedel/tartışma¹⁰ ve acelecilik¹¹ gibi bazı zaafılara sahiptir. Kur'an'ı anlarken bu zaafılar, kişinin anlayışını etkileyip yanlış çıkarımlar yapmasına sebep olabilir. Böylece hak ve hakkın kaynağı bir Kitab'ı okumuş ama haktan sapmış olur. Hâliyle anlayışında hakka isabet edip etmediğini tespit etmek için bir kaynağa ihtiyacı vardır. Bu kaynak da Allah Resûlü'nün (sav) Sünnetidir. Kur'an'dan anladığının "Kur'an'ın anlattığı" olup olmadığını öğrenmek isteyen her kul, ulaştığı neticeyi "Peygamber'in anladığına" arz etmek zorundadır. Çünkü hem Allah'ı ve O'nun (cc) muradını en iyi bilen hem de Kur'an'ı çok iyi anlayan kişi Allah Resûlü'dür (sav).

- Ayrıca insanoğlunun karanlık bir tarafı vardır, heva taşır ve Allah'ın Kitabı'nı da hevasına göre anlamaya meyyaldir.¹² Peygamber'in (sav) beyanı, Kitap ile bu karanlık taraf/heva arasına girsin diyedir.

"Elif, Lâ, Râ. (Bu,) insanları Rablerinin izniyle karanlıklardan aydınlığa, El-Azîz ve El-Hamîd (olan Allah'ın) yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz Kitap'tır."¹³

Böylece insan aklına esene veya hevasına uyana göre değil, Peygamber'in (sav) beyanı ve uygulamalarıyla Kur'an'ı anlar. İçimizdeki karanlığın/hevanın, nasları anlarken bizi etkisi altına almaması için Peygamber'e, beyanına ve Kur'an ayetlerini nasıl yaşadığı bilgisine ihtiyacımız vardır. Çünkü Allah Resûlü (sav) beşerin karanlık tarafının vahyi etkilemesinden korunmuştur. Hem onun Sünneti de tıpkı Kur'an-ı Kerim gibi vahiy kaynaklıdır, vahyin aydınlığındandır. Bunu bildiğimizde hem hevamızın karanlığına tabi olup nasları yanlış anlamayız hem hevamızın karanlığına şer'i kılıf geçirmeyiz hem de bir başkasının içinde taşıdığı karanlığı "din" diye dayatmasının farkına varırız.

"Ona uyun ki, hidayet bulasınız."¹⁴

"Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın kelamı, yolların en hayırlısı Muhammed'in yoludur."¹⁵

Peki, Nebi'nin (sav) Kitab'ı beyan eden Sünneti korunmuş mudur?

Kur'an'ın sadece lafzının korunup beyanının korunması mümkün değildir. Çünkü Yüce Allah bu kitabı indirip lafzını korumayı üstlendiği gibi, beyanını (açıklamasını) da üstlenmiştir.

"Onu (anlama ve ezberlemeyi) çabuklaştırmak için, dilini onunla hareket ettirme. Şüphesiz ki onu (kalbinde) toplamak ve okutmak bizim işimizdir. Onu okuduğumuzda

sen okunmasını takip et. Sonra kuşkusuz, onu açıklamak da bizim işimizdir."¹⁶

Allah'ın Kur'an'ın beyanını üstlenmesi, beyanın korunmasını da gerektirir. Kur'an'ın beyanı hem Kur'an'ın birbirini beyan eden ayetleri hem de Allah Resûlü'nün Sünneti/beyan yetkisi¹⁷ ile gerçekleşmiştir, hâliyle Sünnet korunmuştur...

Şayet Kur'an'ın beyanı olan Sünnet korunmamış olsaydı;

- Peygamber'e (sav) verilen beyan yetkisinin bir anlamı kalırmıydı? Hem beyan yetkisi verilmesi hem de Kitab'a dair beyanın/Sünnetin korunmaması tutarlı olur muydu? Korunmamışsa Allah Resûlü'nün (sav) yirmi üç senelik, Kitab'ı beyan mücadelesi sonraki nesillerin ihtiyaç duyduğu bir şey midir?

- Diyelim ki Allah Resûlü (sav) ilk nesille birlikteyken bu görevini yerine getirdi. İlk nesil Peygamber'den bu açıklamaları öğrendiler. Peki, ya sonraki nesiller? Onlar ellerine Kitab'ı alacaklar ama ilk neslin ulaştığı Resûl beyanına ulaşamayacaklar mı? O hâlde Nebi'nin (sav) Kur'an'ı beyan etme yetkisinden bahseden ayetler sonraki nesillere ne anlatır? Sadece okunup geçilen, hükümsüz ayetler midir o ayetler?

- Açıklamaya/Beyana en çok ihtiyaç duyacak olanlar Peygamber'le (sav) aynı asırda yaşayanlar mıdır, yoksa sonradan gelip onu (sav) ve sahabesini hiç görmemiş olanlar mıdır? Elbette, sonradan yaşayanların beyana ihtiyacı daha fazla olacaktır. Çünkü sonraki nesiller, sahabe gibi yirmi üç seneye yayılan bir nüzul süreci görmemiş, yaşamamışlardır. Bu sebeple ayetlerin ne üzere indiğini, Allah Resûlü'nün o ayetle nasıl amel ettiğini, nasıl açıklayıp izah ettiğini bizzat bilemezler. Nüzul sürecinde yaşayanlar için kendiliğinden cevaplanan birçok konu onlara kapalı kalacaktır. Hâliyle ayetlerin açıklamasına, nasıl anlaşılması gerektiğine ve anladıklarının doğru olup olmadığına dair soruları sahabeden daha fazla olacaktır. Peki, bu sorular nasıl cevap bulacak? Birden fazla netice üzerinde kimin açıklaması hakem olup doğruyu belirleyecek? Elbette hem Kur'an'ın beyanı hem de yirmi üç senelik uygulaması olan Sünnetin sonraki nesillere korunarak ulaşmasıyla... Aksi durum, Kur'an'ın tüm insanlığı kuşatan evrensel bir hüccet olmasına terstir. Yine dinin kemale ermiş ve tamamlanmış olmasıyla da bağdaşmaz...

- Sahabe Kur'an'dan anladıklarının doğru olup olmadığını Peygamber'in (sav) beyanıyla karşılaştırıyordu. En hayırlı ve hevadan uzak nesil olmalarına rağmen... Peki, sonraki nesiller bunu nasıl yapacak? Beşerî zaafıların saptırmasından ve heva içirilmiş kalplerin çarpıtmalarından nasıl korunacaklar? Onların buna ihtiyacı yok mu? Sahabeden daha mı üstünler?

9. bk. 33/Ahzâb, 72

10. bk. 18/Kehf, 54

11. bk. 17/İsrâ, 11; 21/Enbiyâ, 37

12. bk. 12/Yûsuf, 53; 91/Şems, 7-10

13. 14/İbrâhîm, 1

14. 7/A'râf, 158

15. Müslim, 867; Nesai, 1578

16. 75/Kıyâmet, 16-19

17. bk. 16/Nahl, 44

Biraz daha somutlaştıralım:

Sonraki nesiller Kitab'ı açıp okuduklarında açıklanmasına ihtiyaç duyacakları ayetlerle karşılaşacaklar. Resûl'ün (sav), Kitab'ı beyan ettiğine dair ayetler onları Resûl'ün açıklamalarına yönlendirecek. Üstüne Nebi'ye tabi olmanın gerekliliğine ve ondan yüz çevirenlerin vahim durumuna dair ayetleri de okuyacaklar... Sonra "Yolların en güzeli Muhammed'in (sav) yoludur. Acaba peygamberliğine şahadet ettiğim Allah Resûl'ü (sav) bu ayeti nasıl beyan etti?" diye araştıracaklar. Bir bakacaklar ki korunan sadece Kur'ân'ın lafzıymış, Resûl'ün Kitab'a dair beyanları/açıklamaları Allah (cc) tarafından korunma altına alınmamış... Bir ihtimal, çaresizce başka kimse-lerin yazdığı onlarca ciltten oluşan tefsirlere başvuracak, öğrenmeye çalışacaklar...

Bu durumu yüce Allah'ın el-Hakîm ismi bağlamında açıklamak mümkün mü?

Beyanın korunmaması, kemale erdirilmiş dine eksiklik nispeti ve tüm eksikliklerden münezzeh olan Allah'a noksanlık izafesi olmaz mı?

Yüce Allah doğruluk ve adalet bakımından tastamam kelimelerin sahibiyken o kelimelerin beyanını koruması gibi bir şey düşünülebilir mi?

Bir Rasul gönderip ona beyan yetkisi verip, o dönemdeki insanları Kitap'la baş başa bırakmayan Yüce Allah, sonraki nesilleri Kitap'la baş başa mı bıraktı? Artık "kim ne anlarsa" mı olacak?

Kim olursa olsun her müfessir bir beşerdir. Hata edebilir, heva da taşıyabilir. Tefsir kitabı okuyan kişi kendisini bundan nasıl koruyacak?

Günümüze kadar ulaşan bildiğimiz en eski tefsir kitabı Mukâtil ibni Süleymân'a aittir. Mukâtil ibni Süleymân H 150'de vefat etmiştir. Bu kitap ümmetin bireyleri eliyle günümüze kadar ulaşacak, korunacak ama Allah'ın El-çisi'nin Kitab'a dair tefsiri/beyanı zayi olacak? Bu asla mümkün değildir. Böyle bir şeyi iddia etmek Kitab'a ve Resûl'e iman eden bir ümmete hakarettir.

Şu kıymetli sözlerle makalemizi sonlandıralım:

"İmrân b. el-Husayn'ın yanında ilim müzakere ederken bir adam, 'Kur'ân'da olandan başka şey konuşmayın.' dedi. Bunun üzerine İmrân b. el-Husayn şöyle dedi: 'Sen ahmaksın. Sen öğle namazının Kur'ân'da dört rekât, ikindi namazının dört rekât olduğunu ve bunlarda sesli okumayacağını, akşam namazının üç rekât olduğunu bunun iki rekâtında açıktan okuyacağını, üçüncü rekâtta sesli olarak okumayacağını, yatsı namazının dört rekât olduğunu, bunun iki rekâtında sesli olarak okuyacağını, diğer iki rekâtında sessiz olarak okuyacağını, sabah namazının iki rekât olduğunu ve bu rekâtlarda sesli olarak okuyacağını gördün mü?' "18

Başka bir lafızda şöyle geçer: "Allah'ın Kitabı'nda (Kur'ân'da) namazı tafsilatlı (ayrıntılı) bir şekilde buluyor musun? Allah'ın Kitabı'nda orucu açıklanmış bir hâlde buluyor musun? Şüphesiz bu Kur'ân, hükmü koymuştur; Sünnet ise onu açıklar."19

Abdullah ibni Mes'ûd şöyle der:

"Ey insanlar! Şüphesiz Allah, Muhammed'i (sav) hak ile gönderdi, O'na Furkân'ı (hakı bâtıldan ayıran Kur'ân'ı) indirdi, ona farzları emretti ve ümmetine öğretmesini emretti. O da Allah'ın mesajını tebliğ etti, ümmetine nasihatte bulundu, onların bilmediklerini öğretti ve cahil oldukları şeyleri onlara açıkladı. Öyleyse ona tâbi olun, bidat çıkarmayın. Zira size yeterince açıklama yapılmıştır. Her sonradan çıkarılan şey bidattir, her bidat ise sapıklıktır."20

H 23 yılında dünyaya gelen Urve ibni Zubeyr (ra) şöyle der:

"Bize gelip hadis aktaranlar, öğle namazını dört rekât, ikindi namazını dört rekât, akşam namazını üç rekât kılmamız gerektiğini söylediler. Biz de onları, namaz(ın farz olduğunu aktardıklarında) doğruladığımız gibi bu aktardıklarında doğruladık. Oysa biz, bu konuda Resûlullah'ı (sav) görmüş değiliz. Şimdi biz, bu (bilgileri) inkâr mı edelim?"21



Bir sonraki yazımızda buluşmak duası ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.



18. Musannef-i Abdurrezzak, 20474. Benzer rivayetler için bk. Ebu Davud, 1561; Mu'cemu'l Kebir, 537; el-Fakih ve'l Mutefekkih, Hatib el-Bağdâdî, 235

19. Zemmu'l Kelâm ve Ehlih, 244

20. Zemmu'l Kelâm ve Ehlih, 239

21. Zemmu'l Kelâm ve Ehlih, 243

BAKIŞLARINI KORU Kİ KALBİNİ KORUYASIN

Allah’a hamd, Resûl’üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Gözlerimiz, dünyaya açılan en önemli kapımızdır. Sadece görmekle kalmaz, gördükleriyle kalbin üzerinde büyük etkiler bırakır. Kalp, bakışların neticesinde ya ıslah olur ya da ifsad. Unutma ki kalp bozuldu mu bütün vücut bozulur, kalp düzeldi mi bütün vücut düzelir.

Allah (cc), şu buyruğuyla göz ile kalp arasında bir bağ olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

“Mümin erkeklere, ‘Gözlerini (haramdan) kısmalarını ve iffetlerini korumalarını’ söyle. Bu, onlar için en hayırlı/temiz olandır. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır. Mümin kadınlara da: ‘Gözlerini (haramdan) kısmalarını ve iffetlerini muhafaza etmelerini’ söyle...”¹

İffet ve iffetsizliğin başlangıcı gözlerdir ve baktıklarıdır. Gözler harama baktığı zaman kalpteki iffete zarar verir ve zamanla iffetsizliğe sürükler. Bu yönüyle bugün toplumda iffetin neden kaybolduğunu düşündüğümüzde mesele daha iyi anlaşılmaktadır. Telefonda, televizyonda, gazete sayfalarında, billboardlarda, sokaklarda gözler sürekli hayâsızlığa, çıplaklığa maruz kalınca kalpte iffet nasıl barınsın ki? Bu mümkün değildir. Toplumda ve kalpte iffeti yeniden oluşturmak istersek gözlerimizin helal ve temiz olana bakmasını sağlayacağız ki kalp korunmuş olsun.

Mümin erkeklerin ve kadınların en büyük özelliklerinden biri de bakışlarını kontrol etmeleridir. Onlar göz nimetini, Allah’ın razı olacağı alanlarda kullanırlar. Bakması gerekenlere bakar, bakmaması gerekenlere gelince de gözlerini kısarlar.

Özellikle bir noktanın altını çizmek istiyorum: İçinde yaşadığımız toplum, erkeklerin ve kadınların bakışlarını kısmaları gerektiğine dair bir bilinç taşıyor, karşı cinsin giyim tarzının bakışlardaki sorumluluğu iptal ettiğine inanıyor. Ancak bu tutum, ciddi bir yanıltır. Yukarıdaki ayet-i kerimede Rabbimiz (cc) ayırım yapmaksızın hem mümin erkeklerin hem de mümin kadınların gözlerini kısmalarını emretmektedir. Anlıyoruz ki sadece erkeklerin değil, kadınların da bakışlarını kısması gerekir. Çünkü erkek nasıl nefis taşıyorsa hakeza kadın da nefis taşımaktadır. Hele ki

Mümin erkeklerin ve kadınların en büyük özelliklerinden biri de bakışlarını kontrol etmeleridir. Onlar göz nimetini, Allah’ın razı olacağı alanlarda kullanırlar. Bakması gerekenlere bakar, bakmaması gerekenlere gelince de gözlerini kısarlar.



1. 24/Nûr, 30-31

günümüzde sadece kadınlar değil, erkekler de şehveti arttıracak şekilde açık/çıplak dolaşmaktalar. Hâliyle bir kadının da fitneye düşmemek için bakışlarına dikkat etmesi gerekir.

Gözlerin kısılması gerektiğini söylediğimiz zaman bazıları, “O zaman kör olalım, gözü kapalı dolaşalım.” şeklinde cahilce ifadeler kullanabiliyor. Aslında İslam bize gözlerinizi tümüyle kapatın, demiyor. Haramlara karşı gözlerin kısılmasını emrediyor. Ancak helal olana gelince de ona bakmamızı, görmemizi, bununla da kalmayıp gördüğümüz üzerinde düşünmemizi, akıl yormamızı istiyor.

“Devenin nasıl yaratıldığına bakmazlar mı? Göğün nasıl yükseltildiğine? Dağların nasıl (yerleştirilip) dikildiğine? Yerin nasıl yayılıp döşendiğine?”²

Kul helal olana baktıkça Rabbinin (cc) azametini görür. O’na kul olduğunu anlar ve Rabbine boyun eğerek. Ancak Rabbinin yarattıklarına bakmayıp yasaklanmış olana bakarsa o zaman da kalbinde kulluk azalır. Rabbine (cc) boyun eğemez hâle gelir. Şu ân içinde yaşadığımız toplumun İslam’dan uzaklaşmasının bir sebebi de budur: Bakılması gerekenlere bakmayıp, bakılmaması gerekenlere bakmak.

Hakeza gözler helal olana yönlendirilmediği zaman toplumda büyük mefsedetler meydana gelmektedir. Günümüzde zinanın artmasının, evli çiftler arasında aldatma olayları yaşanmasının sebeplerinden biri de kadının kocasına, erkeğin karısına bakmamasıdır. Kişi, bakış şehvetini eşinde gidermeyince başkasına bakmaya başlıyor. Sonuç olarak gözün zinası olan bakışlar harama karşı kısılmadığı zaman, beraberinde büyük zınayı da yapılabılır hâle getiriyor, meşruiyet kazandırıyor. Günümüzde olduğu gibi. Bu konuda toplum çok büyük bir ahlaki çöküşün içerisinde.

“Âdemoğluna zinadan nasibi takdir olunmuştur. O buna mutlaka erişir. Gözlerin zinası bakmak, kulakların zinası dinlemek, dilin zinası konuşmak, elin zinası tutmak, ayakların zinası yürümektir. Kalbe gelince o, arzu eder, ister. Üreme organı ise, bunu ya gerçekleştirir ya da boşa çıkarır.”³

Bugün “Gözün zinası, bakmaktır.” hadisi üzerinde hâlimizi tefekkür ettiğimiz zaman birçoğumuz akıllı cihazların uygulamalarında bu hataya düştüğümüzü görmekteyiz. Toplumun ifsad etmek için kurulan X, Facebook, Instagram gibi çeşitli sosyal medya platformlarında gezinirken gözlerimiz pek çok harama maruz kalıyor.

İlk gezintilerde “Yanlış yapıyorum!” hissi çok fazla iken, bu his zamanla hafifleyip artık bakmaktan rahatsız olmayacak hâle geliyoruz. Aslında yanlış şeylere baktıkça haramlar gözümüzde küçülüyor ve bakılması meşru hâle geliyor. İnsan için bundan daha tehlikelisi var mıdır? Bundan dolayı Peygamberimiz (sav) ashâbı-

na yol kenarlarında oturmayı yasaklamıştır. Tâ ki göz, zinaya düşmesin.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“ ‘Yollarda oturmaktan kaçının!’

Sahabiler, ‘Biz buna mecburuz. Meselelerimizi orada konuşuyoruz.’ dediler.

Bunun üzerine o (sav), ‘Oturmaktan vazgeçemeyeceksiniz o hâlde yolun hakkını verin!’ buyurdu.

‘Yolun hakkı nedir, ey Allah’ın Resûlü?’ dediler.

Resûlullah (sav), ‘Harama bakmamak, gelip geçenleri incitmemek, selam almak, mârufu emredip münkerden nehyetmektir.’ buyurdu.”⁴

Bugünün sokakları artık telefonlar, televizyonlar, sosyal medya ortamlarıdır. Dışarıda bakmamız haram olan her şeyin, buralarda da bakılması haramdır. Bu yolun hakkını vermek, gözlerin bakışlarını kısmaktır. Yani her önümüze geleni, her merak ettiğimizi izlememek ve dinlememektir.

Eğer gözlerimizi kısıyamıyorsak, sosyal medya uygulamalarını kullanmayacak ya da kontrollü bir şekilde kullanacağız. Aksi hâlde kalbimizi bile bile fitneye ve tehlikeye maruz bırakmış olacağız. İşte bundan dolayı Rabbiniz (cc), mümin erkeklere ve kadınlara gözlerini kısımlarını emretmiştir. Bu nedenle her birimiz gözlerimizi muhasebe etmeli, varsa bir sıkıntı tedavi etmeliyiz. Ki kalbimizi tehlikelerden koruyabilelim.

“Bilgin olmayan şeyin peşine düşme! Çünkü kulak, göz ve kalp (gördüğünden, duyduğundan, niyetlenip azmettiğinden) bunların hepsinden sorumludur.”⁵

Rabbimiz (cc) bizleri, gözlerini harama karşı kısıt takvalı kullarından eylesin. (Allahumme âmin)

Davamızın sonu Âlemlerin Rabbine hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme duasıyla...

2. 88/Çâşiye, 17-20

3. Buhari, 6243; Müslim, 2657

4. Buhari, 6229; Müslim, 2121

5. 17/İsrâ, 36

KIRK HADİS ŞERHİ

Ömer AKDUMAN

HİDAYET

Ebû Zerr'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav), Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu bildiriyor:

“Ey kullarım! Zulmetmeyi kendime haram kıldım. Sizin aranızda da zulmü haram kıldım. Onun için sakın birbirinize zulmetmeyin!

Ey kullarım! Benim hidayete erdirdiklerim dışında hepiniz dalalettesiniz! Benden hidayeti isteyin ki ben de sizi hidayete ileteyim!

Ey kullarım! Benim doyurduklarım hariç hepiniz açsınız! Benden yiyecek isteyin ki ben de size yiyecekler ihsan edeyim!

Ey kullarım! Benim giydirdiklerim haricinde hepiniz çıplaksınız! Benden giyecek isteyin ki size giyecekler bahşedeyim! Ey kullarım! Gece gündüz hepiniz günah işliyorsunuz. Ben de bütün günahları affederim. Onun için benden bağışlanma dileyiniz ki sizleri bağışlayayım!..”

Allahu Teâlâ'nın bize yönelik önemli iltifat ve hatırlatmalarını içeren bu hadisi daha iyi kavramak için incelemeye devam ediyoruz.

Hadiste, insanın dalalette oluşu, açlığa mahkûm oluşu, ibadete ihtiyacı ve Yaratan'ına karşı daima günah işler duruma düşmesi vurgulanmıştır.

İnsan ile İlah arasında en önemli ve belirgin farklardan biri budur. İlah doğruluk üzeredir; yiyeceğe, kıyafete ihtiyaç duymaz. Yaptıklarından sorgulanmaz ve bu nedenle O'nun için günah söz konusu değildir. Âciz ve zayıf olan, insanlar gibi bir şeylere ihtiyaç duyan nasıl ilah olabilir ki! İlah'ta âcizlik olmaz, yardıma ihtiyaç duymaz, eksik sıfatlarla bezenmez. İnsan da dâhil bütün varlığı var eden, sonra onlara ihtiyaçlarını ulaştıran, sonra her dua ettiklerinde dualarını işitip icabet eden İlah'ın muhtaç olması nasıl düşünülebilir?

“De ki: ‘O Allah (zatında, sıfatlarında ve fiillerinde) birdir. Allah (her şeyin kendisine muhtaç olduğu, kullarının duayla yöneldiği) Es-Samed'dir. Doğurmamış ve doğurulmamıştır. Hiçbir şey O'nun dengi değildir.’ ”¹

İhlâs Suresi'nde Allah'ın (cc) birliği anlatılır. Ardından, “O Samed'dir.” buyrulur. Allah'ın Es-Samed oluşu;

Hiçbir şey bilmez hâlde annesinin karnından çıkıp dünyaya, “Merhaba” diyen çocuğa süt emmeyi, nefes almayı, ağlamayı öğreten, izlemeyi ve izleyerek öğrenmeyi ilham eden Allah'tır.



1. 112/İhlâs, 1-4

Yollar hak ve batıl olarak iki kısım olduğu gibi insanlar da hidayet üzere olanlar ve sapanlar olmak üzere iki sınıftır. Bu ikisi arasında gri bir ton ve orta bir hâl yoktur.

1- Ebû Hureyre'ye göre, hiç kimseye ihtiyacının olmaması ve her varlığın O'na muhtaç olmasıdır.²

2- İbni Abbâs'a göre, bela ve musibet ânında kendisine yönelinendir.³

3- Yine İbni Abbâs'a göre, yemek yemeyendir.⁴

4- Enes ibni Mâlik'e göre, yemeyen ve içmeyendir.⁵

5- Saîd ibni Cubeyr'e göre, tüm sıfat ve fiillerinde kâmil olandır.⁶

Es-Samed için bu anlamları tespit ettikten sonra ayeti bir daha okuyabiliriz:

“De ki: ‘O Allah (zatında, sıfatlarında ve fiillerinde) birdir. Allah (her şeyin kendisine muhtaç olduğu, kullarının duayla yöneldiği) Es-Samed’dir.’ ”⁷

Allah'ın (cc) tek/ehad oluşu, benzersiz ve eşsiz oluşu, O'nun samed olmasındandır. Zira Allah (cc) samed olmayıp muhtaç olsaydı, yiyip içseydi, âciz ve zayıf olsaydı, bu sıfatlara haiz çok varlık olduğundan tek, eşsiz ve benzersiz olamazdı. Ankebût Suresi'nin 6. ayetinde bu hakikat anlatılır:

“Kim cihad ederse, kendisi için cihad etmiş olur. Şüphesiz ki Allah, âlemlere (ve onların kulluğuna) muhtaç değildir.”⁸

Buradan Allah (cc) dışında kendisine ibadet edilip ilah veya rabb edinilen varlıkların batıl olduğuna dair güçlü bir itiraz çıkmaktadır.

İlah, eşsiz ve benzersizdir. Tektir. Samed olup mahlukun ihtiyaç duyduklarına hiçbir ihtiyacı olmayandır. Tüm sıfat ve fiillerinde kâmil olandır.

O hâlde söyleyin, kendisine dua ettiğiniz, fayda ve zarar beklediğiniz, ihtiyaçlarınızı karşılayacağını umduğunuz, kanun yaptırıp ilah edindiğiniz varlıklar samed

midir? Yemez ve içmezler mi? Muhtaç değiller mi? Bütün özellikler ve davranışlarında kâmiller mi?! Elbette hayır! O hâlde nasıl çevriliyorsunuz?

Özünde cahil, aceleci ve zalim olarak yaratılan insanın bu hâliyle doğru yolda olmadığı açıktır. İnsanın bir irşad edene ihtiyacı vardır. O da Allah'tır (cc).

Hiçbir şey bilmez hâlde annesinin karnından çıkıp dünyaya, “Merhaba” diyen çocuğa süt emmeyi, nefes almayı, ağlamayı öğreten, izlemeyi ve izleyerek öğrenmeyi ilham eden Allah'tır. Sonra çocuğa konuşmayı/beyanı öğreten de Allah'tır. Bunlar Allah'ın (cc) insanı hidayet etmesidir. Fakat hadiste bahsedilen hidayet bu değildir. Ergenlik çağından sonra insanın karşısında beliren hak yol ve batıl yol seçeneklerinde karşımıza Allah'ın (cc), hidayeti çıkar. Bu ilahi hatırlatmadan şu sonuçlara ulaşmamız mümkündür:

1- El-Hâdî, hidayet eden Allah'tır. Bu, insana doğru olanı göstermek anlamındaki hidayettir. Ayrıca insanların kalplerinden batılı silip onları doğru yola muvaffak kılmaktır.

2- İnsanın hidayet bulması asla kendi elinde değildir. Kimse “Ben diledim ve hidayeti buldum.” diyemez. İnsan sadece hidayete giden yolda sebeplere yapışır; araştırır, dua eder, salih amel yapar. Hidayeti celbeden bu amellerinin vesilesiyle Allah (cc) kuluna hidayet eder.

3- Yollar hak ve batıl olarak iki kısım olduğu gibi insanlar da hidayet üzere olanlar ve sapanlar olmak üzere iki sınıftır. Bu ikisi arasında gri bir ton ve orta bir hâl yoktur.

4- İnsanın hidayet ve dalalet ikilisine dair kendisini muhasebe etme zorunluluğu vardır. Böylece hidayet üzere olan şükreder ve sınıksız hidayete tutunur. Dalalette olan da kendisi için doğru bir çıkış aramaya gayret eder.



2. Mevsûatu't Tefsiri'l Me'sûr, 85545

3. Mevsûatu't Tefsiri'l Me'sûr, 85548

4. Mevsûatu't Tefsiri'l Me'sûr, 85549

5. Mevsûatu't Tefsiri'l Me'sûr, 85551

6. Mevsûatu't Tefsiri'l Me'sûr, 85558

7. 112/İhlâs, 1-2

8. 29/Ankebût, 6

HİDAYET KANDİLLERİ

Salim KANDEMİR

FÂRİSU'L İSLÂM: SA'D İBNİ EBÎ VAKKÂS

سعد بن أبي وقاص Ebû İshâk Sa'd ibni Ebî Vakkâs Mâlik ibni Vuheyb (Uheyb/Vehb) El-Kureşî Ez-Zuhrî (ö. 55/675)

Geçtiğimiz yazımızda Fârisu'l İslâm, İslam'ın Süvarisi Sa'd ibni Ebû Vakkâs'ın (ra) hayatını anlatmaya başlamıştık. Cesaret denilince akla gelen ilk sahabilerden biriydi Sa'd (ra). Allah Resûlü (sav) "Bu, benim dayımdır! Kimin böyle bir dayısı var, gösterebilir bakalım!"¹ diyerek onu övmüş ve onunla övünmüştü. Ayrıca "Sa'd cennettir." diyerek onu cennetle müjdelemişti. Aşere-i Mübeşşere'den biriydi Sa'd.²

Sa'd (ra) ilk iman eden ve akabinde zorlu imtihanlarla karşılaşan sahabilerden bir tanesiydi. Ailesiyle zorluklar yaşamış ve bu zorluklara karşı güzel bir tavır ortaya koymuştu. Allah (cc) onun ve onun durumunda olan diğer sahabiler üzerinden rehber olacak ayetler indirmiş ve yollarını onlara göstermişti. Hem inen bu ayetler hem de bu sahabilerin yaşantıları benzer sorunlarla karşılaşan müminlere rehber olmuştu.

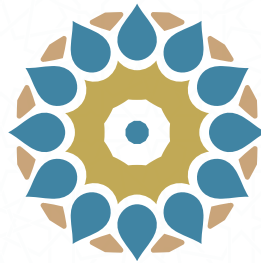
Bu yazımızda kaldığımız yerden devam edecek ve onun sonraki fedakârlıklarından bahsetmeye çalışacağız.

İslam'da İlk Kan Döken

Sa'd ibni Ebû Vakkâs'ın (ra) siyerde ön plana çıkan özelliklerinden bir tanesi de İslam'da ilk kan döken kimse olmasıdır. Mekke'nin yoğun baskı döneminde bir gün Müşriklerle karşı karşıya gelmiş, onlarla kavgaya tutuşmuş ve müşriklerden birine deve kemiğiyle vurarak Allah (cc) için ilk kanı akıtmıştır.

"Resûlullah'ın (sav) ashâbı namaz kılacakları zaman vadilere giderlerdi. Kavimlerinden gizlenerek namazlarını kılarlardı. Bir gün Sa'd ibni Ebû Vakkâs (ra) Resûlullah'ın (sav) ashâbından bir grupla birlikte Mekke vadilerinden birinde namaz kılarken, müşriklerden bir grup onların üzerine geldi. Namaz kıldıklarını görünce onlarla tartıştılar, yaptıkları şeyi kötülerdiler ve nihayetinde onlarla kavgaya tutuştular. O gün, Sa'd ibni Ebû Vakkâs bir deve çenesi kemiğiyle müşrik bir adama vurdu ve onun başını yarıdı. Böylece İslâm'da ilk kan o gün akıtılmış oldu."³

İşte Sa'd o gece Allah Resûlü ile aynı duyguları paylaşmış ve kalkıp onun kapısına gelmiştir. Ne uykunun tatlılığı ne de gecenin karanlığı onu durduramamıştır. Ne bir çağrı duymuş ne de bir emir almıştır. Gönülden gelen bir sorumlulukla kılıcını kuşanıp gelip onun kapısında sabahlamıştır. Kalbine yazılmış sadakatle hiçbir karşılık beklemeden tüm tehlikelere karşı onu korumuştur.



1. Tirmizi, 3752

2. Tirmizi, 3747; Ahmed, 1675

3. Siretu İbni Hişâm, Abdülmelik ibni Hişâm, Şirketu't Tabâ'ati'l Fenniyyeti'l Mutehde, 1/238

İşte Sa'd (ra) bu davranışıyla İslam tarihinde ilk kan dökken kişi olarak anılmış oldu. Daha sonra da İslam'da düşmana ilk ok atmasıyla anılacaktı. Birçok ilkler gibi bu davranışlarıyla ilk olması övülmüş ve ayrı bir yere sahip olmuştu.

Rabbinin Rızasını Uman

Sa'd ibni Ebû Vakkâs (ra) Mekke'de mustazaf sahabilerden bir tanesiydi. Sürekli Allah Resûlü'nün (sav) yanında olmaya çalışıyor ve ondan ayrı durmak istemiyordu. Bu sahabilerle Allah Resûlü'nün (sav) arasında güçlü bir bağ vardı. Mekke'de müşrikler Allah Resûlü (sav) ile aralarında ki bu güçlü bağı koparmaya ve Allah Resûlü'nün (sav) hak gündemini değiştirmeye çalışıyorlardı. Gerçekleşen bazı olaylar üzerine bizzat Allah (cc) onları savunmuş ve tezkiye etmişti.

Sa'd ibni Ebû Vakkâs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Biz altı kişiyle beraber Allah Resûlü'nün (sav) yanındaydık. Müşrikler dediler ki: 'Şu adamları yanından kov. Tâ ki (bizlerle aynı mecliste bulunduklarından, bizimle eşit olduklarını düşünmeye) çüret etmesinler.' Sa'd, 'Ben, İbni Mes'ûd, Huzeyl Kabilesi'nden bir adam, Bilâl ve ismini veremediğim iki kişi daha vardı.' dedi. Akabinde Resûlullah'ın (sav) gönlüne (bu isteğe karşılık vermeye yönelik) Allah'ın (cc) dilediği bir düşünce düştü. Allah (cc) bunun üzerine 'Rablerinin rızasını umarak gece gündüz O'na dua edenleri sakın kovma!..'4 ayetini indirdi."5

Allah (cc) Resûl'ünü (sav) uyarmış ve Sa'd (ra) ve onunla beraber olan mustazaf müminleri asla yanından ayırmaması gerektiğini söylemiştir. Sa'd (ra) bizzat Allah (cc) tarafından müdafaa edilmiş ve Nebi'den (sav) uzaklaşma noktasında müşriklerin desiselerinden korunmuştur. O günden sonra Allah Resûlü (sav) onlara daha yakın davranmış, gözlerini onlardan ayırmamıştır.

Burada daha önemlisi Rabbimizin onlar için kullandığı ifadedir; "Rablerinin rızasını umarak..." Allah (cc) Sa'd'ın (ra) kalbindeki rıza-i İlahi arzusuna şahitlik etmiştir. Ne büyük bir lütuf.

Salih Adam

Sonraları Sa'd ibni Ebû Vakkâs (ra) hicretin kapısı açıldığında Mekke'den Medine'ye hicret etmiş ve büyük hicretin ecrine nail olmuştur. Allah Resûlü (sav) onu, adaşı ve onun gibi bir yiğit olan Sa'd ibni Muâz (ra) ile kardeş kılmıştı. Artık Sa'd (ra) için Medine dönemi başlamış oldu. Bu evreden sonra Allah (cc) yolunda olabildiğince mücadele edecekti.

Onun bu dönemde yaptığı güzel davranışların başında bir gece Allah Resûlü'nün (sav) kapısında nöbet tutması geliyordu. Allah Resûlü (sav) Medine'ye yeni gelmiş ve kâfirlerin kendisine bir zarar vereceğinden endişe edi-

yordu. Birinin kendisini korumasını arzuluyordu ki işte bu büyük fazilete Sa'd (ra) nail olmuştu.

Âişe'den (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir :

"Resûlullah (sav), Medine'ye gelişinde bir gece uykusuz kaldı ve sonra 'Keşke bu gece ashâbımdan salih bir adam beni korusa!' buyurdu.

Âişe (r.anha) dedi ki: 'Biz bu durumdayken silah sesi duyduk.' Resûlullah (sav), 'Kim o?' diye sordu. 'Ben Sa'd ibni Ebû Vakkâs'ım.' dedi.

Resûlullah (sav), 'Sen neden buraya geldin?' diye sordu.

Sa'd, 'Resûlullah'a bir zarar gelir diye içime bir korku düştü, onu korumak için geldim.' dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sav) ona dua etti, sonra da uyudu."6

Âişe'den (r.anha) dedi ki:

"Allah Resûlü (sav) uyudu, öyle ki ben onun horlamasını duydum."7

İşte Sa'd (ra) o gece Allah Resûlü (sav) ile aynı duyguları paylaşmış ve kalkıp onun kapısına gelmiştir. Ne uykunun tatlılığı ne de gecenin karanlığı onu durduramamıştır. Ne bir çağrı duymuş ne de bir emir almıştır. Gönülden gelen bir sorumlulukla kılıcını kuşanıp gelip onun (sav) kapısında sabahlamıştır. Kalbine yazılmış sadakatle hiçbir karşılık beklemeden tüm tehlikelere karşı onu (sav) korumuştur.

İşte o zaman Peygamber'in dilinden dökülen, yeryüzünün en büyük şahitliğinden birine mazhar olmuştur: "Salih Adam".

Sa'd (ra) bir gecelik nöbetle kıyamete kadar anılacak bir iz bırakmıştır. O gecede Allah Resûlü'nün (sav) uğrunda yapılan bir bekleyiş onu salihler zümresine dâhil etmeye yetmiştir. Bu vakıa sadece tarihî bir hatıra değil, bizler için mühim bir örnektir. O hâlde bizler de bugün her ne kadar Nebi'nin (sav) kapısında nöbet tutamasak da onun davasının muhafızları olabiliriz. Vakıamızın gerektirdiği şekilde Allah Resûlü'nün (sav) davasının bekçileri olabiliriz. Tevhidi ve sünneti yaşayarak ve insanlara davet ederek bu fazilete nail olabiliriz. Allah'ın (cc) ve Resûlullah'ın (sav) davasına yaptığımız fedakârlıklarla bu şerefe erişebiliriz. Cehalete karşı ilimle, kötülüğe karşı sabırla, gaflete karşı tebliğle. Kapı hâlâ açık, nöbet hâlâ devam ediyor... İlk adımı atmak bize düşüyor.

Kur'an şöyle seslenir:

"Ey iman edenler! Sabredin, sabırda yarışın/birbirinize sabrı tavsiye edin ve nöbet tutun. Allah'tan korkup sakının ki kurtuluşa eresiniz."8

4. bk. 6/En'âm, 52

5. Müslim, 2413

6. Müslim, 2410

7. Buhari, 7231

8. 3/Âl-i İmrân, 200

HALASKÂR MASKELİ MARABALAR

Yirminci yüzyılın başından itibaren İslam coğrafyasında yaşanan siyasal dönüşümler, sadece yönetim biçimlerinde değil, aynı zamanda toplumların inanç, kimlik ve tarihsel aidiyet anlayışlarında da köklü kırılmalara yol açtı. Osmanlıdan sonra ortaya çıkan yeni ulus devlet yapıları Batı merkezli modernleşme projeleri doğrultusunda şekillenmiş; bu projeler büyük ölçüde sekülerleşmeyi, merkezî otoritenin yeniden inşasını ve toplumların tarihsel belleğinin dönüştürülmesini hedeflemiştir.

Bir asrı aşkın süredir Batı dünyasının yapmış olduğu ve netice aldığı en başarılı emperyalist faaliyet, göz kamaştırıcı sahte bir özgürlük vaadi karşılığında İslam coğrafyasındaki halkları tevhid inancından, tarihsel köklerinden ve ruhunun derinliklerinden uzak tutmak olmuştur.

Bölünmüş coğrafyalarda seküler siyasal önderliğin nasıl bir “Halaskâr/Kurtarıcı” efsanesine dönüştürüldüğü malumdur. Özellikle Türkiye, Mısır, İran ve Suudi Arabistan gibi örnekler üzerinden hareketle, Batı menşeli modernleşme paradigması yerli seküler elitler aracılığıyla büyük ölçüde toplumsal bir meşruiyet kazanabilmiştir. Bu bağlamda, seküler liderlerin meşruiyetini sağlamlaştırmak için üretilen mitolojik söylemler gerçeklikten uzak, hayal ürünü söylenceler üzerinden değerlendirilmektedir. Bu tür kurguların siyasal meşruiyet üretiminde nasıl kullanıldığına ülkemizde de halen yoğun biçimde tanıklık ediyoruz. Batılı güçlerin doğrudan işgal politikalarının yerini yirminci yüzyılın ortalarından itibaren dolaylı egemenlik biçimleri aldı. Bu dönemde Batı’nın müdahalesi artık yalnızca askerî değil; kültürel, ideolojik ve siyasal düzeyde gerçekleşmiş; sömürge sonrası coğrafyalarda yeni siyasal figürler ortaya çıkarılmıştır. Bu figürlerin ortak özelliği, “kurtarıcı lider” olarak tanımlanmaları ve meşruiyetlerini yalnızca bağımsızlık mücadelesinden değil, toplumsal hafızada üretilmiş masal ve menkıbelerden almalarıdır.

İslam dünyasında son 150 yıldır yaşanan dönüşümler, Batı’nın askerî ve teknolojik üstünlüğü kadar, onun bilgi nazariyesi ve siyasal modellemelerinin de etkisi ve “halaskâr” olarak empoze edilen içerideki Batıcılar vasıtasıyla şekillenmiştir. Batılılar ve onların yereldeki marabaları olan Batıcı yönetici elitler bunu hangi ülkede uyguladırlarsa büyük ölçüde başarılı oldular. Kurnazca hazırladıkları bu

“(Habibim) eğer sen olmasaydın, eğer sen olmasaydın bu varlıkları (eflak) yaratmazdım.” şeklinde naklölunan uydurma/mevzu “hadis”teki ibarenin olduğu gibi küfür önderleri ve tuğyan liderleri için kullanılmakta olduğunu görüyoruz. Bu ve buna benzer birçok meselede şirk ehlinin taklit ve hakkı bâtila uyarlama konularında oldukça mahir olduklarına da tanıklık etmekteyiz.



Bu örneklerden çıkarabildiğimiz sonuçlardan bir tanesi de şudur: “Akıl, Bilim!” falan diye naralananların birçoğunun hakikatlerden uzak ve kopuk olduğu ülkemiz de dâhil İslam coğrafyasının büyük bölümünde akıl devletinin geniş toplumsal bir zemininin olmadığı apaçık ortaya çıkmaktadır.

projelerini tatbik edebilmeleri için onlara bağlılık ve itaatten geri durmayacak tiyette devşirilmiş “eleman”lar lazımdı. Bu tipler, güncel gelişmeleri takip edenlerin de iyi bildiği üzere her dönemde mebzul miktarda bulunabilecek türdendir. Bilhassa mesele yönetim, genel veya yerel iktidar olunca bunu elde edebilmek veya elde tutabilmek için cibilliyeti pek müsait zayıf karakterlilerin sayısını saymak isteyen sayamaz.

“Halaskâr” maskeli marabalar, İslam coğrafyasındaki ülkelerin çoğunda Batı ürünü laiklik, demokrasi ve kapitalizm gibi ümmetin tevhid inancıyla bağını tümüyle ortadan kaldırma maksatlı siyasal ve ekonomik sistemlerin dayatılması ve bu ülkelerde yasaların Batılı standartlara uyumluluğu hedefine de ulaşmış oldular.

Halaskâr/Kurtarıcı Figürün İnşası

İslam coğrafyasında Türkiye, İran, Mısır, Pakistan ve Suudi Arabistan gibi örneklerde görüldüğü üzere, seküler ya da hanedanlıkla yönetilen lider figürleri sıklıkla “devletin kurucusu”, “ulusu yoktan var eden kişi” ya da “düşmanlara karşı tek engel” olarak temsil edilmiştir. Bu temsiller, halkın zihninde neredeyse dinî bir bağlılık oluşturacak kadar güçlü bir kolektif duygu üretmektedir.

Bu tür anlatılarla halk, ölmüş yahut hayattaki bir tağuta bağlılığı “Eğer kurtarıcımız/koruyucumuz olmasaydı, biz de olmazdık.” mottosuyla belirginleştirir. Bu türden halaskâr/kurtarıcı figürler bir yandan yeni devletin akıl, bilim ve ilerleme temelli ilkelerini simgelerken, diğer yandan onun hakkında anlatılan “olmasaydı ülke yok olurdu”, “yedi düvelin kahramanı” ve “çağdaşlaşmanın mimarı” gibi söylemler, toplumsal düzeyde Firavun misali “yarı tanrısal” bir efsane üretmiştir. Bu mitoloji, resmî ideolojinin de desteğiyle eğitim, medya ve her ülkenin “O”sunu koruma kanunları çıkarmak suretiyle yasama ve yargı yoluyla kuşaklar boyu aktarılmaktadır.

“Eğer o olmasaydı...” diye başlayan cümleleri ve peşinden sıralanan sayıklama ve sabuklanmaları Mısır’da, İran’da, Suudi Hanedanlığı yönetimindeki Arabistan’da, Pakistan’da ve daha nice İslam beldesinde duymanız mümkündür. İlginçtir, bu türden abuk sabuk teraneler saydığımız ve sayamadığımız ülkelerin hemen hemen

hepsinde birbirine benzemektedir. Aralarındaki fark, o ülkenin resmî dilinde yazılıp konuşuluyor olmasıdır. Birinde Arapça, diğerinde Farsça, ötekinde Urduca ve berikinde Türkçe, hatta Kürtçe.

Bu fiilî durum sonraki nesiller tarafından da sahiplenilsin, mutlak itaat ve bağlılıkları sağlansın diye aslı astarı olmayan birçok hikâye ve efsane üretilerek dolaşıma sokuldu. Öyle ki tuğyan rejimlerinin hüküm sürdüğü kimi ülkelerde herkes varlığını da dâhil her şeyini ölmüş veya hayattaki bir tağuta borçludur. Bu ülkelerde her yeni doğan bebek iki tür borç yükü altında doğar. Birincisi, “O olmasaydı biz olmazdık” hezeyanıdır. Bununla söz konusu ülkelerdeki kurucu lider veya işbaşındaki başkan yüceltilerek tazim ve takdis edilmek suretiyle halkın esasında hakir ve âciz varlıklar olarak ölü yahut diri tağutlara ne kadar da derin ve büyük minnet borcu olduğu mütemadiyen hatırlatılır. İkinci borç ise ülkenin dış borcunun kişi başına düşen miktarıdır ki bu diğer borcun(!) yanında toz zerreciği misali kayda değer bile değildir.

“Eğer Sen Olmasaydın”dan “Eğer O Olmasaydı”ya...

“(Habibim) eğer sen olmasaydın, eğer sen olmasaydın bu varlıkları (eflak) yaratmazdım.”¹ şeklinde naklolunan uydurma/mevzu “hadis”teki ibarenin olduğu gibi küfür önderleri ve tuğyan liderleri için kullanılmakta olduğunu görüyoruz. Bu ve buna benzer birçok meselede şirk ehlinin taklit ve hakkı hevalarına ve bâtıl ideolojilerine uyarılma konularında oldukça mahir olduklarına da tanıklık etmekteyiz.

Aralarında iman ettiğini iddia edenler bazı kesimlerin de dâhil olduğu bu kitle mutlak itaat ve bağlılıkla tabi olmak suretiyle ilahlaştırdıkları tağutların meşruiyetine ve hatta “yüce”liğine dair menkıbe ve masallar anlatmaya başlarlar. Böylelerinin hâli şuna benzer ki onlar başkalarının dünyalığı için kendi ahiretlerini harap etmişlerdir.

Muhtemelen birçoğumuz hiçbir tarihsel gerçekliği olmayan efsane ve söylencelere beş altı yaşlarından itibaren maruz kalmışızdır. Allah’ın (cc) merhamet ettikleri müstesna tuğyan sarhoşluğu içerisinde debelenen milyonlarca insanın varlığı, bizlere akıl ve iman arasındaki güçlü bağın ne denli önemli ve değerli olduğunu göstermektedir. Bu türden absürtlüklerin ne denli yaygın ve tanıdık olduğuna dair aşağıda bazı örneklerle yer vereceğiz.

Hakikat şudur ki; İslam coğrafyasındaki her bir halaskâr etiketli “Bâtıcı O”nun yaptığı geniş kapsamlı yıkım ve tahribatı bilinen tarihe göre Ebû Cehil ve avanelerinin dahi yapmadığıdır. Bu örneklerden çıkarabildiğimiz sonuçlardan bir tanesi de şudur: “Akıl, Bilim!” falan diye naralananların birçoğunun hakikatlerden uzak ve kopuk

1. Mevzu hadis için bk. Aclûnî, Keşfu’l Hafâ, 2/2123 No.lu hadis; Sâğânî, Mevduâtü’s Sâğânî, 78; Şevkânî, El-Fevâid, s. 246; İbnu’l Cevzî, Mevduât, 1/288-289; et-Tenzih, 1/324; Ali El-Kârî, Mevzuâtü’l Kubrâ, 385 No.lu Hadis, s. 288; Elbânî, Silsiletü’l Ehâdisi’d Daife, s. 282

olduğu ölkemiz de dâhil İslam coğrafyasının büyük bölümünde akıl devletinin geniş toplumsal bir zemininin olmadığı apaçık ortaya çıkmaktadır.

“O” Olmasaymış...

“O” olmasaydı eğer, memleketimizi işgal edecek bolumum Haçlı-siyonist ittifak, din ve devlet işlerini birbirinden ayırarak devleti dinsiz/merhametsiz/adaletsiz; dini de devletsiz/gücsüz ve etkisiz kılarlardı. Bu ağır cürme itiraz eden yüzlerce âlim halka açık meydanlarda darağaçlarında sallandırılırdı!

Eğer “O” olmasaydı, hafazanallah, Adolf Hitler kendi devrinde koca ölkeyi işgal eder, Almanya’da Alman ırkını üstün ilan ettiği gibi Türkiye’de de “Laik Türk” sınıfını faik, seçkin ve üstün ırk olarak ilan eder ve bu kadim coğrafyada İslam tarihi boyunca hiç rastlanmamış derin ve yaygın bir bölücülüğün zehirli tohumlarını ekerdi!

“O” olmasaydı eğer, kripto Yahudiler memleketimizin idaresini gasp eder ve çok zor şartlarda seçilerek teşekkül etmiş olan ilk meclisi cebren dağıtırdı. Diktatörlük rejimi diye, “foto”su kalmış hilafeti lağvederek ölkeyi on yıllarca “Rakı Cumhuriyeti” modunda yönetirlerdi. Hatta kendileri dışında bu memleketin has evlatlarına yönetimde en küçük bir pay dahi vermezlerdi!

“O” olmasaydı eğer, Churchill’in emriyle birçoğu Londra ve diğer İngiliz şehirlerinin çöplerinden toplanıp gemilerle getirtilen konteynırlar dolusu şapka, İngilizler tarafından Kastamonu’ya çıkarma yapılarak gariban halk şapka giymeye zorlanırdı! Churchill ceberutu, şer’i gerekçelerle şapka giymeyi reddeden Müslüman halk için olağanüstü yetkiler verilmiş mahkemeler (Independence Courts) kurarak peş peşe idamlar yaptırırdı. Öyle ki şer-i şerife aykırı diye yağlı, yırtık, kirli ve pasaklı “İngiliz şapkasını” takmaya direniyorlar gerekçesiyle Rize vilayetimizi İngiliz Donanması’na denizden bombalarır, Erzurum’da da şapka giymiyor diye Şallı Bacı namlı bir hanımefendiyi darağacında sallandırır! ²

“O” olmasaydı eğer, Suriye-Filistin cephesinde 65 bin Osmanlı askeri esir alınır, 3 bin 886 kayıp verilir, 361 top elden çıkar, mütareke tarihinden bir ay önce eylül ortalarında, başında Selanikli bir komutanın bulunduğu 7. Ordu ani surette geri çekilir ve İngilizler onun açtığı gedikten girerek Osmanlı’nın 4. ve 8. Ordularını imha ederek Filistin’i tümüyle işgal ederlerdi!

Eğer “O” olmasaydı, Fransızlar ölkemizin tamamını işgal ederdi, Antep’i işgal ettikleri gibi. Hatta kadınların çarşafına el uzatan işgalcilerin fiili ve kanuni baskısı altında kalırdı koca millet. Genç kızlar, üniversitelerin kapısına dahi yaklaşamazdı. Eşi, annesi, ninesi ve kız kardeşi tesettürlü diye nice insanlar çalıştıkları kurumlardan atılır, kazanımlarını savunma hakları dahi ellerinden alınırverirdi!

Batı’nın müdahalesi artık yalnızca askerî değil; kültürel, ideolojik ve siyasal düzeyde gerçekleşmiş; sömürge sonrası coğrafyalarda yeni siyasal figürler ortaya çıkarılmıştır. Bu figürlerin ortak özelliği, “kurtarıcı lider” olarak tanımlanmaları ve meşruiyetlerini yalnızca bağımsızlık mücadelesinden değil, toplumsal hafızada üretilmiş masal ve menkıbelerden almalarıdır.

Eğer “O” olmasaydı, son birkaç on yıldır Suriye ve Irak’taki Kürt bölgelerinde olduğu gibi geçmişimizle ve köklerimizle bağımızı koparmak isteyen düzenbaz İngilizler memleketimizde kendilerine yakışır hainane bir şekilde “Harf Devrimi” adında bir yıkım projesini uygulayarak yurdumuzun uleması ile cühelasını bir gecede eşitleyiverirdi! İngiliz kaltabanı bununla yetinmez, sureten var olup sireten yok hükmündeki “Halife”yi “Zinhar buralara gelme!” deyip aşağılayarak kendi öz yurdundan kovardı!

“O” olmasaydı eğer, Rus Çarı, ordusunu Anadolu üzerine gönderir, işgal ettiği şehirlerdeki camileri depo, ahır yahut lokal yapardı. Rus Çarı bununla da yetinmez ilim irfan yuvası medreseleri kapatırır ve ezanı sustururdu!

“O” olmasaydı eğer, dünyanın en önemli merkezlerinden biri olan İstanbul gibi bir şehir Yunanlıların elinde kalırdı. Onlar da İslam’a ve Müslümanlara olan kinlerini azıcık olsun dindirmek için Ayasofya’yı tekrar kiliseye çevirirler yahut en iyi ihtimalle müzeye dönüştürürlerdi.

“O” olmasaydı eğer, senaryoya uygun bir şekilde Almanya’dan kaçarak canlarını zar zor kurtarabilen bilim, sanat, ekonomi ve askerî alanda yetişmiş yüzlerce “mağdur” Yahudi memleketimize kabul edilecek, başta İstanbul olmak üzere ölkemizin büyük şehirlerinin en mutena yerleri kendilerine bedelsiz olarak tahsis edilip tapulandırılacak, toplum içerisinde rahat olmaları için Türkçe öğretilip Türk isimleriyle isimlenecek ve nihai olarak İsrail adında bir devlet kurup ayakta tutmak amacıyla bunların bir kısmı işgal edilmiş Filistin topraklarına yerleştirilecek idi.

Bunları okuduktan sonra yapay sınırlarla bölünmüş İslam coğrafyasındaki her bir müminin dudaklarından şu sözcüklerin dökölüvereceği kuşkusuzdur:

“Ah, ‘O’ gerçekten de olmasaymış!”

2. Cumhuriyet gazetesi, 30 Aralık 1925 tarihli nüsha.

HER ŞEYE DAİR

Zeynep BAYANCUK

VARLIK SEBEBİM

Mümin için durum bambaşkadır. O, yaratılış gayesini idrak etmiş, fıtratındaki anlam şifresini çözmüş kişidir. Onun için hayat, başıboş bir tesadüfler silsilesi değil, Yüce Yaraticının kendisine bahsettiği değerli emanettir. Her nefes, her ân, O'nun rızasını kazanma yolunda atılan bir adımdır.



İnsanın en derin arayışı, varoluşunun anlamını çözmektir. Neden buradayız? Yaşamın gayesi ne? Sabahın ilk ışıklarıyla yankılanan kuş sesleri ne anlatır, mevsimlerin döngüsü hangi sırrı fısıldar? İşte bunlar, insanoğlunun aklına gelebilecek en kıymetli sorulardır. Çünkü bu soruların cevapları, bizi hakikatin ta kendisine götürür. Bu arayış sancılı olsa da, nihayetinde elde edilecek huzur, yalnızca bu dünyayı değil, ebedî saadeti de kapsar.

Aslında bu soruların cevabı, insanın “fabrika ayarlarında”, yani doğuştan getirdiği fıtratında gizlidir. Nitekim Kur’ân-ı Kerim’de bu hakikat şöyle ifade edilir:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

“Ben cinleri ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım.”¹

Bu ilahi kelam, yaratılışımızın yegâne amacını açıkça ortaya koymaktadır. Ayette geçen “mâ” ve “illâ” edatları, cümleye bir “hasr” anlamı katarak, bu dünyaya gelişimizin başka hiçbir gayesi olmadığını, yalnızca ve yalnızca kulluk için yaratıldığımızı vurgular.

Bu hakikati bize ilk fısıldayan, iç dünyamızdaki o saf ve bozulmamış fıtrattır. Allahu Teâlâ, bu gerçeği şu ayet-i kerimeyle de beyan buyurur:

فَاقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

“Yüzünü (hiçbir şeyi Allah’a ortak koşmayan muvahhid) bir hanif olarak dine çevir. Allah’ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah’ın yaratmasında değişiklik yoktur. (Herkesi tevhid fıtratı üzere yaratmıştır.) İşte dosdoğru din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler.”²

Bu ayetler ışığında anlıyoruz ki, yaratılış gayemiz fıtratımıza nakşedilmiştir. Tıpkı fiziksel özelliklerimizin ve yaşa-

1. 51/Zâriyât, 56

2. 30/Rûm, 30

mımıza dair pek çok bilginin DNA'mıza şifrelenmesi gibi, hayatımızın anlamı da fitratımıza derinden işlenmiştir.

Ancak dünyaya geldiğimiz ândan itibaren maruz kaldığımız eğitim ve çevresel etkiler, bu fitrı şifrelerimizle âdeta oynanmasına, genetiği değiştirilmiş bir meyveye dönüşmemize neden olabilir. Nasıl ki raf ömrü uzatılın diye genetiğiyle oynanan bir meyve, ne tadı ne kokusu ne de içeriğiyle bize fayda sağlamaz, hatta zarar bile verebilir; aynı şekilde anlamını yitirmiş bir insan da suni anlamların peşinde bocalar durur, ne kendisine ne de topluma faydası dokunur, aksine zarar verir hâle gelebilir.

Tıpkı labirente konulmuş bir fare gibi, suni anlamların peşinde koştururken gerçek çıkışı bir türlü bulamayız. Çevremizde kulluk bilincinden uzak, hayatı anlamsız bulan, bunalıma giren ve ilaç kullanan insanların sayısındaki artış, bu durumu açıkça gözler önüne seriyor. Anlam, insanın ayaklarının altındaki sağlam zemindir. Anlamsız bir hayat, baş döndürücü bir boşluk hissi yaratır, insanı huzursuz eder ve korkutur. Yüzler asık ve mutsuzdur. Yaşamın zorlukları da eklendiğinde, bu korkuları bastırmak için antidepresanlara başvurulur. Zamanla zihinler, fabrika ayarlarına dönemeyecek kadar uyuşmuş hâle gelir.

Peki, mümin için durum böyle midir?

Mümin için durum bambaşkadır. O, yaratılış gayesini idrak etmiş, fitratındaki anlam şifresini çözmüş kişidir. Onun için hayat, başıboş bir tesadüfler silsilesi değil, Yüce Yaratıcının kendisine bahsettiği değerli emanettir. Her nefes, her ân, O'nun rızasını kazanma yolunda atılan bir adımdır.

Mümin, kuşların sabahki telaşını, alelade bir koşturmaca olarak görmez. O, her bir canlının kendi lisanıyla Rabbini zikretmesini, O'nun (cc) kudretini ve rahmetini tefekkür eder. Mevsimlerin döngüsü, ona Allah'ın sonsuz ilmini, hikmetini ve yaratıcılığını hatırlatır. Her bir değişim, yeni bir ayet, yeni bir tecellidir.

Hayatın zorlukları da mümini yıldırmaz. O bilir ki bu dünya bir imtihan yeridir ve karşılaştığı her güçlük, sabrını, tevekkülünü ve imanını pekiştirmek için bir fırsattır. Sıkıntılar karşısında feryat etmek yerine, "La havle velâ kuvvete illâ billah" diyerek Allah'a (cc) sığınır, O'ndan yardım diler.

Müminin kalbi, anlam arayışının verdiği huzurla mutmaindir. O, nereye geldiğini, niçin yaşadığını ve nereye gideceğini bilir. Bu bilgi, ona hayata karşı sağlam bir duruş, sarsılmaz bir güven ve sonsuz bir umut verir. Onun yüzü aydınlık, kalbi ferahdır. Çevresine de bu huzur ve güveni yansıtır.

Dolayısıyla, insanlığın en büyük arayışı olan anlam, mümin için bulunmuş bir hazinedir. Bu hazine, onu dünya hayatının geçici sıkıntılarından korur, ahiret yurdunun

ebedî saadeti için motive eder. Mümin, fitratının sesine kulak vererek, yaratılış gayesine uygun bir hayat sürerek hem bu dünyada huzur bulur hem de ebedî kurtuluşa erer. Onun için hayat, anlamlı bir yolculuktur ve bu yolculuğun her adımı, Yüce Yaratıcının (cc) rızasına ulaşma gayretiyle değerlendirilir.

Mümin için hayat sadece bireysel bir anlam arayışı olmaktan çıkar, aynı zamanda Yaratıcının diğer kullarıyla da anlamlı bir bağ kurma ve onlara faydalı olma çabasına dönüşür. O bilir ki kulluk sadece ibadetlerle sınırlı değildir; aynı zamanda iyi bir insan olmak, adanmış davranmak, merhametli olmak, ilim öğrenmek ve öğretmek, kısacası Allah'ın (cc) razı olacağı her türlü güzel işi yapmaktır. Bu bilinç, müminin hayatına derin bir amaç ve motivasyon katar.

Mümin, çevresindeki anlamsızlık girdabına kapılan insanlara karşı da bir sorumluluk hisseder. Onlara fitratlarındaki hakikati hatırlatmak, yaratılış gayelerini anlatmak ve onlara yol göstermek için çaba sarf eder. Kendi huzurunu başkalarının huzurunda, kendi kurtuluşunu başkalarının kurtuluşunda görür. Bu nedenle, tebliğ ve davet onun için sadece bir görev değil, aynı zamanda insanlığa karşı duyduğu derin sevginin ve şefkatin bir ifadesidir.

Modern dünyanın dayattığı tüketim kültürü, bireysellik ve sürekli haz arayışı gibi yanıltıcı anlamlar, müminin nazarında geçici ve değersizdir. O, gerçek anlamın ancak Yaratıcı ile kurulan samimi bağda ve O'nun rızasını kazanma yolunda yapılan salih amellerde olduğunu bilir. Bu nedenle, dünya malına ve makamına aşırı değer vermez, kalbini bunlara bağlamaz. Onun asıl gayesi, ebedî olan ahiret yurdunu kazanmaktır.

Mümin için her olayda bir hikmet, her zorlukta bir kolaylık ve her inişte bir yükseliş vardır. O, hayatın sadece düz bir çizgiden ibaret olmadığını, iniş ve çıkışlarla dolu bir imtihan olduğunu idrak eder. Bu nedenle, musibetler karşısında sabreder, nimetler karşısında şükreder ve her durumda Allah'a (cc) hamdeder. Onun bu teslimiyeti ve tevekkülü, iç huzurunu daha da derinleştirir.

Sonuç olarak, mümin için anlam arayışı, fitratının sesine kulak vermekle başlar, Yaratıcısını tanımak ve O'na kulluk etmekle derinleşir, diğer insanlara faydalı olmakla genişler ve ebedî saadeti hedeflemekle nihai amacına ulaşır. Onun hayatı, anlamlı bir yolculuktur ve bu yolculuğun her ânı, Yüce Allah'ın rızasını kazanma çabasıyla değerlendirilir. Bu sayede mümin hem kendi içinde huzuru bulur hem de yaşadığı dünyaya anlam katar.

BEYNİN ALANLARI: SÖZ, İLETİŞİM VE BEYAN

Beynin dil, konuşma ve anlama alanının işlevlerine bakıldığında şu kesin bir gerçektir ki, konuşmayı bilen insan, kelimeyle konuşamayan bir türden evrimle gelemmez. Çünkü iletişimin kaynağı duyulan kelimelerdir. Kelime duymayan bir insan, kelimelerle konuşmayı gelişimsel olarak veya kendi başına öğrenemez. Muhakkak ilk insana kelimeleri öğreten olmalıdır, O da âlemlerin Rabbi olan Allah'tır.



Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bu yazımızda beynin konuşma, söyleneni anlama, iletişim kurma ve beyan ile ilgili bölgelerini konuşmaya çalışacağız Allah'ın izniyle. İnsan beyni bir bütün olarak çalışsa da bazı bölgeleri bazı işleri yapmak üzere özelleşmiştir. Beynin her bölümü Allah'ın kendisine kodladığı görevleri yürütürken bir yandan da beynin diğer bölümleriyle haberleşir ve ortaklaşa çalışır.

Beynin sol tarafında **Broca (Buroka) alanı** olarak isimlendirilen bölge konuşmayı üreten beyin bölgesidir. Konuşma kaslarını kontrol ederek dil, ağız ve boğaz kaslarını eş zamanlı çalıştırır, harfleri çıkararak sözcüklerin oluşmasını sağlar. Konuşma sırasında sözcüklerin dizilişini ayarlar. Dil bilgisini denetler. Bir bölümü sözel bellekle birlikte çalışır.

Bu alan hasar aldığı anda veya oluşan bir tümör bu alanın işlevlerini bozduğunda, kişide ifade edebilme kabiliyeti ortadan kalkar. Konuşurken takılan, sarhoş gibi konuşan; ifade etmek istediklerini kelimelere ve sese dökemeyen bir insan görülür.

Beynimizin sol tarafında bulunan **Wernicke (Vernik) alanı**, dilin anlaşıldığı ve anlamlandırıldığı bölgedir. Kulağın arkasında bulunan bu bölge işitilen sözcüklerin ne anlama geldiğini kavrar. Örneğin bir kişi araba sözcüğünü duyduğunda zihninde "ARABA" kelimesi oluşmaz, araba canlanır. Hem sözlü hem de yazılı sözcüklerin anlamsal karşılığı bu bölgede oluşur. Zekânın kavrama sürecinde bu bölge önemli rol oynar. Bu nedenle "genel yorum alanı" veya "kavrama/idrak alanı" da denir.

Bu alanın hastalıklarında kişi kafası karışık gibi iletişim kurar. Söylediği kelimeler net ve anlaşılırdır, ancak kullandığı kelimeler ve cümlelerde anlam bütünlüğü yoktur. Sorulan sorulara anlamsız yanıtlar verir. Tutarsız, anlaşılmayan, birbiriyle bağlantısı olmayan cümlelerle iletişim kurar. Karşısındaki kişinin ifade ettiği şeyleri anlayamaz.

Beynimizin sol tarafında, kulağın arkasındaki bölümde **Heschl (Heşil) girusları** bulunur, konuşma ve okuma sırasında çok aktiftir. Özellikle kişinin okuduğunu anlamasını

sağlar. Konuşma esnasında Wernicke alanına bilgi akışı sağlar. Konuşurken sesin şiddetinin ve frekansının ayarlandığı beyin bölgesidir. İşitsel kısa süreli belleği de içine alır. Hasarında, konuşulan kelimeler ve sesler anlaşılamaz. Kişi yazıları seslendirme ve okuma problemleri yaşar, yeni bilgileri öğrenip aklında tutamaz.

Heschl girusları, dilin anlaşılabilmesi için duyduklarını Wernicke alanına gönderir; beynin anlama ve idrak bölgesine bilgi akışı sağlamış olur. Heschl giruslarının işlevi olan; iletişim esnasında dinleyebilmek ve yazılı metinleri okumak zekâ alanına bilgi akışı sağladığı için zekâyı geliştirir. Bilginin yazıya geçirilmesi ve okunarak tekrar edilmesi önemlidir.

Duyuma, anlama ve okuma bölgelerinin bellek ile olan ilişkisi önemlidir. İnsanın bir şeyleri öğrenebilmesi için duyduklarını anlamlandırması ve kısa süreli olarak aklında tutup, diğer bilgilerle bağlantı kurması gerekir. Bu işlemde sonra bilgi öğrenilebilir ve öğrenilen bilgiyle amel edilebilir. Bu aşama yeterince tekrar edildiğinde bilgi uzun süreli belleğe aktarılır ve davranış kişide alışkanlık hâline gelir.

Beynin sol tarafında bulunan **Anguler girus**, Wernicke alanının yanında bulunur ve okuma için önemlidir. İşitilen, görülen ve dokunulan cisimlerin adının yazılmasında görev alır.

Bu bölgeler birlikte çalıştığında insan konuşabilir, duyabilir ve duyduğunu anlayabilir; iletişim kurabilir; duyduğuna, gördüğüne ve okuduğuna anlam verebilir; sesli okuma yapabilir ve bir topluluğa hitap edebilir; cümlelerden anlam çıkartabilir ve dildeki incelikleri kavrayabilir. Bu alanların beyindeki yerlerine dikkat edilirse hepsi sol taraftadır. Yerleri önemlidir, çünkü duyguların kontrol merkeziyle, beynin kişilikten sorumlu alanıyla, davranışları kontrol eden bölgelerle komşudur. Bellek bölgeleriyle yakın ilişkilidir. Zekâ fonksiyonlarını içerir ve zekâyı besler. Biraz daha genel çerçeveden baktığımızda insanın duyguları, davranışları, kişiliği; görüp duyduklarını anlamlandırma biçimiyle yakın ilişkilidir. Hafızasına kaydettikleri ve bunları nasıl yorumladığı çok önemlidir. Tüm bunlar da iletişimde ve kullandığı dilde belirleyici olur.

Dilin anlaşılması, beyan ve iletişim çok karmaşık beyin süreçlerindendir. Yukarıda sayılan bölgeler kontrol merkezi olarak görev alır, ancak beynin bütün bölgeleriyle iletişim hâlinde çalışır ve her bölgeden bilgi alır.

İnsanoğlu dile hazır yaratıldı

Rabbimiz (cc) insanı, dili öğrenecek zihinle, dili duyacak kulakla, duyduğunu anlayacak akılla, anladığını yorumlayacak zekâyla, dilin oluşturduğu duyguları hissedecek ve hisleri sezecek kalple, tüm bunlara konuşarak cevap verebilecek ağızla ve ağızı kontrol eden beyin ve iradeyle yarattı.

Rabbimiz, insana sözcükleri öğrettiği gibi sözcükleri bir araya getirip cümle kurmayı ve bu cümlelerle konuşmayı; iletişimi/beyanı/kendini ifade edebilmeyi de öğretendir.

Sözcükleri öğreten Allah'tır (cc)

“(Varlığa dair) tüm isimleri Âdem’e öğretti. Sonra onları meleklerle sundu ve: ‘Şayet doğru sözlülerden iseniz bunların isimlerini bana haber verin.’ dedi.”¹

İnsanoğluna varlığa dair isimleri ve sözcükleri öğreten âlemlerin Rabbi olan Allah'tır (cc). Eğer sözcükler ve kelimeler, Allah (cc) tarafından ilk insan Âdem’e (as) öğretilmemiş olsaydı, insan, bilmediği kelimeleri keşfedemez ve hiç bilmeden dil öğrenip iletişim kuramazdı. İletişim üzerine bina edilen insan ilişkileri oluşmaz; aile kurma, toplumsallaşma gibi hiçbir yapı meydana gelemezdi.

İletişim, toplumsal yapının temelidir

“Ey insanlar! Şüphesiz ki sizleri bir erkek ve dişiden yarattık. Karşılıklı olarak tanışıp kaynaşmanız için sizleri halklara ve kabilelere ayırdık. Gerçek şu ki Allah katında en değerliniz, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Âlim, (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir.”²

Farklı kültürden insanların birbirlerinin dillerini öğrenip iletişim kurabilmesi de Allah'ın nimetlerindendir. İnsan kendi ana dilini öğrenip kavrayabildiği gibi başka dilleri öğrenebileceği beyin bölgesi de konuşma ve anlama merkezinin çevresindedir.

“Her nefsin bütün kazandığını gözetleyene mi (şirk koşuyorlar)? Onlar Allah'a ortaklar tayin ettiler. De ki: ‘(Ortaklara) isim koyun (bakalım).’ (Allah ne bu varlıklara yetki vermiş ne de bunları ortak edinmiştir.) Yoksa, Allah'ın yeryüzünde bilmediği bir şeyi mi O'na haber veriyorsunuz? Yoksa bu (isimler) içi boş, öylesine söylenmiş bir söz mü? (Hayır, öyle değil!) Bilakis o kâfirlere, tuzakları süslü gösterildi ve (dosdoğru) yoldan alıkonuldular. Kimi de Allah saptırmışsa ona hidayet edecek yoktur.”³

Dünyada çok sayıda millet ve her milletin de kendi iletişim dili vardır. Her milletin dili binlerce kelime içerir. Allah (cc), kelimeleri insanoğluna öğretmiştir ve Allah'ın öğrettiğinden başka isim bulup koyacak hiçbir yaratılmış yoktur.

1. 2/Bakara, 31
2. 49/Hucurât, 13
3. 13/Ra'd, 33

**İnsanı yarattığı gibi ona yolunu
da gösteren Rabbimiz, iletişimi,
anlamayı, konuşmayı geliştirecek
yolları da yarattı. İhtiyaç duyduğumuz
tüm hayırlar Allah'ın katındadır ve
Allah'ın katında olanlar taat, kulluk ve
takvayla elde edilir.**

Allah (cc) çeşit çeşit söz yaratmıştır

Kur'an'da söze dair ayetler incelendiğinde sözün çeşitleri olduğu çok net görülür; hak söz,⁴ doğru söz,⁵ batıl söz,⁶ kötü söz,⁷ yalan söz,⁸ adil söz,⁹ değerli söz,¹⁰ yumuşak söz,¹¹ boş söz¹²... Allah (cc) tüm her şeyi yaratmakla beraber yarattıklarını sınıflamış, birbirinden ayırmış ve bir ölçü getirmiştir. Yapılması gerekenler (helal) ve yapılmaması gerekenler (haram) olarak sınırlar belirlemiştir. Doğru sözlü olmak, söz söylerken adil olmak, hak söz söylemek emredilirken; batıl, kötü, yalan söz nehyedilmiştir:

“Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin. (Allah da buna karşılık) amellerinizi ıslah etsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim de Allah'a ve Resül'üne itaat ederse, şüphesiz ki büyük bir kurtuluş ve kazanç elde etmiş olur.”¹³

Ağzımızdan çıkanlar ve duyduklarımız, beynin anlama bölgesini besleyen akarsu gibi işlev görür. Temiz suyun bir tarlayı besleyip büyütmesiyle, pis bir suyun tarlaya etkisi bambaşkadır.

Rahmân beyanı öğretendir

“İnsanı yarattı. Ona, beyanı (konuşup kendini ifade etmeyi) öğretti.”¹⁴

Rabbimiz, insana sözcükleri öğrettiği gibi sözcükleri bir araya getirip cümle kurmayı ve bu cümlelerle konuşmayı; iletişimi/beyanı/kendini ifade edebilmeyi de öğretendir.

İnsan sohbet ederken, sunum yaparken, ders anlatırken, bir topluluğa hitap ederken; beynin Broca alanı çalışır. Böylece konuşma esnasında kullanmak istediği sözcükleri seçebilir, cümle oluşturabilir, cümleleri planlayabilir ve bir düzene koyup sıralayabilir, konuşma kaslarını hareket ettirebilir ve ses telleri yardımıyla duygu, düşünce ve inancını ifade edeceği kelimeleri sese dönüştürüp iletişim kurabilir.

Dil, iletişim ve evrim

İnsan beyni yaratılıştan itibaren dili duymaya ve anlamaya hazır hâldedir. Doğduktan sonra duyduğu kelimelerle beynin bu bölgeleri gelişir ve konuşup iletişim kurabilir hâle gelir. İlk insanın kelimeleri ilk kez duyup öğrendiği bir ân olmalıdır. Rabbimiz kelimeleri ve kelimeleri bir araya getirip iletişim kurmayı (beyanı) insana öğretendir.

İnsanın yaratılışına dair birçok teori öne sürülmüştür. Beynin dil, konuşma ve anlama alanının işlevlerine bakıldığında şu kesin bir gerçektir ki, konuşmayı bilen insan, kelimeyle konuşamayan bir türden evrimle gelemmez. Çünkü iletişimin kaynağı duyulan kelimelerdir. Kelime duymayan bir insan, kelimelerle konuşmayı gelişimsel olarak veya kendi başına öğrenemez. Muhakkak ilk insana kelimeleri öğreten olmalıdır, O da âlemlerin Rabbi olan Allah'tır (cc).

Bu yüzyıl insanının Allah'a şirk koştuğu bazı büyük meseleler vardır, konumuzla ilgili olanlardan biri akıl diğeri de biyoloji ve tıp ilmidir. Önceki müşriklere bile ‘Yaratan kim?’ diye sorulduğunda ‘Allah’ diyerken;¹⁵ bugün insanlar Rabbimizin yaratıcı sıfatını tesadüflere ve kendiliğinden oluşmaya vermeye çalışıyor. El-Alîm olan Allah (cc) tüm ilmin sahibidir ve insana bilmediğini -her şeyi- öğretendir. Bununla beraber 1400 yıl önce indirdiği Kur'an'da insana öğrettiği iki nimeti -kelimeler ve beyan- vurgulayarak bugünün şirkinin delilini parçalamıştır. Allahuekber!

“(Hayır, öyle değil!) Bilakis biz, hakkı batıla musallat ederiz de onu beyninden yakalayıp parçalar. (Bir de bakarsın ki) batıl yok oluvermiş. (Allah'a) yakıştırdığınız sıfatlardan ötürü yazıklar olsun size!”¹⁶

4. “İşte, hakkında şüpheye düştükleri/tartışıp durdukları Meryem oğlu İsa! (Onun hakkındaki) hak söz budur.” (19/Meryem, 34)

5. “Yok eğer gömleği arkadan yırtılmışsa kadın yalan söylemiştir, o (Yusuf) doğru sözlülerdendir.” (12/Yusuf, 27)

6. “Diyecekler ki: ‘Seni tenzih ederiz. Bizim velimiz/dostumuz sensin, onlar değil!’ (Hayır, öyle değil!) İşin aslı, cinlere ibadet ediyorlardı. Ve çoğu, cinlerin (söylediği: ‘Melekler Allah'ın kızlarıdır,’ ‘Bunlar sizi Allah'a yakınlaştırrır’ gibi batıl sözlerle) iman ediyorlardı.” (34/Sebe, 41)

7. “Allah, kötü sözün ağızdan söylenmesinden hoşlanmaz. Zulme uğrayan müstesna. Allah (ışiten ve dualara icabet eden) Semi, (her şeyi bilen) Alimdir.” (4/Nisâ, 148)

8. “İşte böyle... Kim de Allah'ın (korunup gözetilmesini istediği) hurumatını yüceltir/değer verirse o, Rabbinin katında kendisi için en hayırlı olandır. (Haramlığı size) okunanlar dışındaki hayvanlar size helal kılındı. Pislik olan putlardan uzak durun! Yalan sözden de uzak durun.” (22/Hac, 30)

9. “Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin.” (33/Ahzâb, 70)

10. “Rabbin, kendisinden başkasına ibadet etmemeniz ve anne babaya iyilik etmenizin (gerekliliğine) hükmetti. Onlardan biri ya da her ikisi senin yanında yaşlanırsa, onlara ‘öf’ bile deme! Onları azarlama ve onlara değerli bir söz söyle.” (17/İsrâ, 23)

11. “Rabbin, kendisinden başkasına ibadet etmemeniz ve anne babaya iyilik etmenizin (gerekliliğine) hükmetti. Onlardan biri ya da her ikisi senin yanında yaşlanırsa, onlara ‘öf’ bile deme! Onları azarlama ve onlara değerli bir söz söyle.” (17/İsrâ, 23)

12. “Orada boş söz işitmezler. (İşitecekleri) yalnızca ‘selamdir. Ve onlara, orada sabah ve akşam rızıkları vardır.” (19/Meryem, 62)

13. 33/Ahzâb, 70-71

14. 55/Rahmân, 3-4

15. “De ki: ‘Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Kulakların ve gözlerin sahibi kimdir? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkartan? İşleri çekip çeviren/yöneten kimdir?’, ‘Allah’tır’ diyecekler. De ki: ‘Öyleyse korkup sakınmaz mısınız?’” (10/Yûnus, 31)

16. 21/Enbiyâ, 18

İletişim kurmayı öğrettiği gibi konuşulanı anlayacak şekilde yarattı

Rabbimizin öğrettiği kelimeleri konuşabilmek (Broca alanı) beynin ayrı bir becerisidir, duyulan kelimeleri anlamak ve yorumlamak (Wernicke alanı) ayrı bir beceridir. Allah (cc), insanı konuşabilecek ve konuşulanı anlayabilecek fıtratta yaratmıştır.

“İşte böylece Rabbin seni seçecek, sözlerin yorumunu/ rüya tabirini sana öğretecek, daha önce ataların İbrahim ve İshak’a (nimetini) tamamladığı gibi sana ve Yakub ailesine de nimetini tamamlayacaktır. Şüphesiz ki Rabbin, (her şeyi bilen) Alim, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm’dir.”¹⁷

Bununla beraber Allah (cc) nimetlerin sahibidir ve dilediğine dilediğini verir.

“Hikmeti (olgunluğu, söz ve davranışta isabetli olmayı) dilediğine verir. Kime de hikmet verilmişse ona çok fazla hayır verilmiştir. Ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alırlar.”¹⁸

Söz, iletişim, beyan, sözün anlamını kavrayabilmek özel nimetlerdir ve Rabbimiz bazı kullarına bu nimetleri daha özel kılmıştır.

Doğruluk dili nimettir

Allah (cc) bazı insanlara doğruluk dili verir ve konuşmalarına, sözlerine bereket ihsan eder:

“Onlara rahmetimizden (lütuflar) verdik. Ve onlara yüce bir doğruluk dili ihsan ettik. (Doğru sözlüdürler ve insanlar tarafından doğrulukla/övgüyle anılırlar).”¹⁹

Sözün anlaşılabilir olması nimettir

Allah’ın bazı insanlara verdiği nimetlerden biri de sözünün anlaşılabilir olmasıdır.

“Dilimdeki bağı/düğümü çöz ki; sözümü anlayabilsinler.”²⁰

Yarattığı fizyolojiyi geliştirecek vesileleri insanın önüne serer

İnsanı yarattığı gibi ona yolunu da gösteren Rabbimiz (cc), iletişimi, anlamayı, konuşmayı geliştirecek yolları da yarattı. İhtiyaç duyduğumuz tüm hayırlar Allah’ın katındadır ve Allah’ın katında olanlar taat, kulluk ve takvayla elde edilir.

“Ey iman edenler! Allah’tan korkup sakınırsanız size (hakla batılı, doğruyla yanlış, faydalı olanla faydasız rahatlıkla birbirinden ayıracağınız) bir furkan verir, kusurlarınızı örter, günahlarınızı bağışlar. Allah, büyük lütuf ve ihsan sahibidir.”²¹

“(Kur’ân’ın insanı basiretli kılan, hidayete erdiren ve rahmete erişiren ayetlerinden istifade etmek istiyorsanız)

Kur’ân okunduğunda onu dinleyin ve susun ki merhamet olunasz.”²²

“Bu, insanlar için basiretler (barındıran), yakinen inananlar için de hidayet ve rahmet olan (bir Kitap’tır).”²³

Dinlemek, okumak, iletişim kurmak beynin bu bölge-lerini geliştiren ve zekâyı destekleyen unsurlardandır.

Sonraki sayıda kaldığımız yerden devam edeceğiz, Allah’ın izniyle. Âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdolsun.



17. 12/Yûsuf, 6
18. 2/Bakara, 269
19. 19/Meryem, 50
20. 20/Tâhâ, 27-28
21. 8/Enfâl, 29

22. 7/A'râf, 204
23. 45/Câsiye, 20

GELİŞİM ARZUSU

Burada insana düşen güzel ve iyi olana ulaşmanın bir sorumluluğu, bir bedeli olduğunu bilmesi ve bu hakikati kabul etmesidir. Bu hakikati kabul eden insan ulaşmak istediği hedefin gerekliliği neyse onu yapmak için uğraşır. Bu hakikati idrak edemeyen veya kabul edemeyen insanlar ise sorumluluklardan kaçır, kolay yollar bulmaya çalışır, elde edemeyince öfke ve haset bataklığına batar.



Allah'ın adıyla,

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selam Resûl'üne olsun.

İnsanoğlunun yaratılışından beri varoluşsal bir anlam arayışı içinde olduğunu görmekteyiz. İnsanlar fitri olarak “Ben kimim?”, “Niçin yaratıldım?” sorularına cevap bulma ihtiyacı duyar.¹ Zihinlerindeki bu sorulara farklı cevaplar bulmaya çalışıp çıkmaz sokaklarda hep kaybolmuşlar. Varlığının anlamını İslam’la bulan Müslimler olarak bizler ise hayatımızın Rabbimize (cc) doğru bir kulluk yürüyüşü olduğunun bilincindeyiz. Bu yürüyüşün bizim için bir yükseliş olması adına sürekli olarak gelişmek için uğraşmaktayız.² Bu doğrultuda bu ay sizlerle “Gelişim” konusunu ele alacağız. “İnsan nasıl gelişme arzusu duyar?” ve “Günümüz dünyasında gelişim adı altında önüne çıkabilecek tehlikeler neler?” konularına değineceğiz.

Hayatımızın “Rabbimize doğru bir kulluk yürüyüşü” olduğundan bahsettik. Bu yolda bize kolay gelen ve zor gelen birçok amel önümüze çıkacak. Kolay zor ayırt etmeden önümüze çıkan amelleri yapmaya çalışmak, bu ameller üzerine hikmetlice düşünmek ve bize vereceği tüm faydalardan yararlanmak insanı geliştirecektir. Böylece hem amellerimizle Rabbimize (cc) ulaşacak hem de amelleri yapma sürecinde gelişmiş olacağız. Bunu bir öğrenci öğretmen ilişkisine benzetebiliriz. Öğretmeni kendisini sevsin, yanında kıymetli bir yeri olsun isteyen bir öğrenci öğretmenin razı olması için elinden geleni yapar. Onun sevdiği ve emrettiği hangi amel varsa onu gerçekleştirmeye çalışır. Bunu yaparken her şeye gücü yetmeyecek, bazı işlere yeteneği olmayacak. Fakat içindeki arzusu zayıf yönlerini geliştirmeye ve zorlandığı amelleri yapmaya onu sevk edecektir.³ Birçoğumuz duymuşuzdur; “Ayşe öğretmenim sayesinde matematiği sevdim.”, “Semanur öğretmenim sayesinde mahreçlerim çok güzel oldu.” gibi... Aslında burada öğretmenin sevgisiyle öğrencinin gelişmesi görülmektedir. Rabbimize (cc) yürüyüşümüz de bunun gibidir.

1. “Ben cinleri ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım.” (51/Zâriyât,56) ayetine baktığımızda insanın hem yaratılış amacını öğrenmeye hem de neden yaratıldığını bilmeye ihtiyaç duyacağını, bu bilginin arayışı içinde olacağını da görmekteyiz.
2. Kendini Yetiştirmek, Halis Bayancuk Hoca, Tevhid Dergisi Başyazı, S 135, s. 4
3. Kur'an ve Psikoloji, M. Osman Necati, 2017, s. 38, 75, 191

İnfak etmekte zorlanan, bu ameli nefesine zor gelen kişi Allah'ı razı etmek için infak ettikçe Rabbi onun gönlünü genişletir, ona vermeyi kolaylaştırır; böylece kişi amelini muhasebe edebilir ve hikmetlerini görmeye başlar. Bu yönü gelişmiş olur. Veya davet amelini düşünelim. Yabancı insanlara ulaşabilmek için yabancı dil öğrenmeyi hedef koyan bir davetçi ilk etapta dili istekli bir şekilde öğrenebilir. İlerledikçe dil öğrenmenin zorlaşmasıyla yarıda bırakma ihtimali ortaya çıkabilir. Burada bu dili davet yapmak için öğrendiğini, davetin Allah'ın emri olduğunu, bu ameli yaptıkça Rabbinin rızasını kazanacağını ve O'na (cc) olan yürüyüşünde ilerleyeceğini hatırlaması kişiyi motive edecektir. Böylece hem yeni bir dil öğrenmiş hem de davet sahasında yabancı insanlara ulaşabilecek öncü bir konumda olabilecektir. Bu kazanımlara baktığımızda hem dünyevi hem de uhrevi gelişim sağlandığını görmekteyiz. Nörobilim uzmanları bu konuyu şöyle açıklamaktadır: Yaptığı bir şeyin ruhsal doyumunu hisseden insan bu davranışı tekrarlama eğilimindedir. Çünkü sorumluluğunu yerine getirmek, bir hedefe ulaşmak gibi ruhsal olarak doyurucu bir eylem yaptığında insan beyni haz duygularını hissetmekte ve bu duygular beyne, "Bu iyi geldi. Bir dahaki sefere bunu yine yap!" mesajları göndermektedir. Bu da davranışın daha sık hatırlanmasına ve tekrar yapılmasına olanak sağlamakta,⁴ aynı şekilde fetret dönemlerinde de sonuç ve sorumluluk bilinciyle bu eyleme devam edilmesine yardımcı olmaktadır.

"İnsan nasıl gelişim arzusu duyar?" sorusunun bir diğer cevabı da insanın fitratıyla alakalıdır. Dualarımızdan biri olan "Rabbimiz, bize dünyada ve ahirette de güzellik ve iyilik ver." duasından biz öğreniyoruz ki **insan, fitraten güzel ve iyi olanı istemeye meyillidir**. Güzel ve iyi olana ise durarak değil, ilerleyerek/gelişerek ulaşılır. Burada önemli olan, insanın güzel ve iyi olanı istemesinin doğal olduğunu kabul etmesidir. Bundan dolayı Rabbimiz (cc) yüce Kitabımızda sürekli bir şekilde cennetten ve cennet nimetlerinden bahsetmiştir. Güzel ve iyi olanın insanı motive etme, yoluna devam edebilmesi için ihtiyaç duyduğu enerjiyi sağlamak konusunda bir etki gücü vardır. Burada, meşhur sahabe Enes ibni Nadr'ın Uhud Dağı'nın eteklerinde iken "Ey Sa'd! Nadr'ın Rabbine andolsun ki cennet (yakın)! Ben Uhud'un ötesinden cennetin kokusunu alıyorum."⁵ sözü akıllara gelmektedir. Onun, güzel cenneti hayalinde arzulamakta ve o cennetin görüntüsü gözlerinin önünde, kokusu burnundayken şehadete doğru ardına bakmadan hızla ilerlediğini duymuşuzdur. Güzel ve iyi olanı isteyen insan kendini otomatik olarak ilerlemek ve gelişmek zorunda hisseder, gelişmek için içten bir istek duyar.

Gelişim konusunda insanın düşebileceği bazı tuzaklar vardır. Bunlardan ilki kendi fitratındaki aceleci yönüdür.

Zira insan aceleci ve faydacıdır. Elde etmek istediği güzel olanı zorlanmadan, yorulmadan ve hemen elde etmek ister. Bu da onun doğru adımları atamamasına ve gelişmemesine sebep olur. Burada insana düşen güzel ve iyi olana ulaşmanın bir sorumluluğu, bir bedeli olduğunu bilmesi ve bu hakikati kabul etmesidir. Bu hakikati kabul eden insan ulaşmak istediği hedefin gerekliliği neyse onu yapmak için uğraşır. Bu hakikati idrak edemeyen veya kabul edemeyen insanlar ise sorumluluklardan kaçır, kolay yollar bulmaya çalışır, elde edemeyince öfke ve haset bataklığına batar. İnsanın burada fitratını doğru yönlendirmesi çok önemlidir.

İkinci tuzak, gelişim kavramının modern dünyada bir tüketim aracı olarak kullanılmasıdır. **Kapitalist sistemler zihinlere "Sen yetersizsin, geliştirilmeye muhtaçsın, her ân değişmeye çalışmak ve çabalamak zorundasın. Gelişmek için de dünyayı ve insanları takip etmek zorundasın." inancını yerleştirmiştir**. Fitratındaki âcizliği doğru yere kanalize edemeyen insan da buna inanmakta ve kapitalist sistemin ürettiği "Bu beni geliştirecek!" dediği ürünlere muhtaç hâle gelmiştir. İhtiyaç olmayan birçok farklı konuda, saatlerce bilgi içerikli videolar izlemek, kendini geliştirmek adına sosyal medyada insanların hesaplarını takip ederek onların hayatlarını örnek almak, matematik, strateji öğreniyorum adı altında saatlerce oyunlar oynamak, ayda yirmi kitap (kişisel gelişim vb.) bitirmek ve benzeri somut örnekler günümüz dünyasının en büyük gelişim tuzaklarıdır.

Gelişimle alakalı bir diğer tehlike ise insanın, fitratındaki âcizliği önündeki engelmis gibi görmesidir. "Ben yetersizim, ben güçsüzüm!" diyen insan gelişmek için istek ve çaba duymakta zorlanır. Aceleci davranarak kendini bir başarısızlık girdabına sokar. Oysa ki gelişim, insanın sakince içine dönmesiyle, yalnız kalıp hayatını muhasebe etmesiyle başlar. Bunun çözümü insanın âciz olduğunu kabul etmek, güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmek ve bu yönleri nerelerde kullanacağını belirlemektir.⁶

Bu ay sizlerle gelişim kavramını ele aldık. İnsanın neden gelişmek isteyeceğine ve günümüz dünyasında gelişim kavramının insan için oluşturduğu tehlikeli çıkmazlara değindik. Bir sonraki sayıda görüşmek üzere, sağlıklı kalın.

6. Gelişim için yapılabilecekler konusunda araştırma yapmak isteyenler için tavsiyeler:

Kendini Yetiştirmek, Halis Bayancuk, Tevhid Dergisi, S 135

<https://tevhiddergisi.org/Kategoriler/kisisel-gelisim/kategorideki-tum-yazilar-faydalı-olacaktır,-Allah'in-izniyle>

<https://youtube.com/@biailemesi?feature=shared> (Öz farkındalığı arttırmanın ve spesifik konularda gelişmenin yöntemlerine dair bilgi edinebilirsiniz.)

4. Atomik Alışkanlıklar, James Clear, s. 197

5. <https://tevhiddergisi.org/sadik-erkekler-ve-kadınlar-2/>



GENÇLERLE MUAMELE

Psikotevhid Birimi
Melek ŞEREF

ÖZ DİSİPLİN

Es-Selamu Aleykum Kıymetli Okurlar,

Gençlerle Muamele köşemizde bu ay insanın özünü ilgilendiren kavramlar serisinden devam ediyoruz. Ramazan ve Kurban'ı bir seher yeli gibi geride bıraktık. Rahman'ın kulları olarak bu seher yelinden ferahlamış ve dinleşmiş olarak çıktığımızı hamd ediyoruz. Şimdi vaktin ameli Allah'ın izniyle depoladığımız bu iradeyi, azim ve isteği öz disiplinimizle korumak olacaktır. O hâlde gelin sizinle "Öz disiplin nedir? Hayatımızda hangi alanlarda mevcuttur? Ve öz disiplin nasıl geliştirilir?" konularını tek tek ele alalım.

Hayatımızın her saniyesinde düşünce, duygu veya davranışlarla karşı karşıya kalırız. Bu ne anlama gelir? Rabbimiz (cc) bizi başıboş yaratmamıştır.¹ Hayata geldik, önümüze çıkan ne ise onu yaşarız, istediğimiz gibi rastgele düşünür, hissederiz diye bir şey yok. Aslında duygu ve düşüncelerimizi bile tercih ederiz. Bu doğrultuda Rabbimiz bize iki yol göstermiştir: "Ve ona iki yol gösterdik."² İnsan, imtihanın doğası gereği her ân bu iki yolun ayrımı üzerindedir. Bunlar arasından tercih yapmak, tercihleri doğrultusunda hedef belirlemek ve hedefe ulaşmak için plan yapmak, zamanı yönetmek, irade göstermek öz disiplin altına girer. Yani aslında öz disiplinden, insanın düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını kontrol edebilme ve bunları hedefi doğrultusunda ilerlerken yönetebilme becerisi olarak bahsedebiliriz. Ruhumuzu besleyen temel bir konu olan iman üzerinden düşünelim. İnsanın yaratılış amacı Allah'a (cc) kulluktur. İman yolunu tercih eden kişi Allah'ın rızasını kazanmayı kendine hedef belirler. Bunun için kendine ilim ve amel programı yapar, zamanını planlar ve bu zaman/plan yönetimine sadık kalabilmek, üzerinde sebat edebilmek için irade gösterir, fetret dönemlerinde sorumluluk bilinciyle hareket eder, gerekirse kendini zorlar ve ilerlemeye çalışır.³

Veya bir başka önemli konu olan fiziksel ihtiyaçlarımızdan bedenimizin kaynağı beslenme üzerine bunu düşünelim. Maddi ve manevi dünyamızın en önemli

imarlarından biri beslenme disiplini geliştirmektir. Kişi ilk başta temiz ve helal beslenmeyi tercih etmek ve bunu hedef belirlemekle yola başlar. Hedefi temiz ve helal beslenme olan kişi bu hedefin alt hedeflerini oluşturur. Mesela yiyebileceği/yiyemeyeceği şeyleri listeler ve bu çizgiye riayet etmeye çalışır. Bir diğer alt hedef olan helal rızık edinmek için çaba gösterir. Bu riayet etme, çaba gösterme, sürdürmeye çalışma davranışları tam olarak öz disiplin olarak adlandırılır. **Üzerine düşünüldüğünde öz disiplin, hayatımızın gündelik işlerinde, her ânında vardır. Örneğin uyku, kitap okuma, çalışma, öğrenme, sağlığı koruma, bütçe yönetimi, sosyal ilişkiler ve insanın nefsiyle olan mücadelesindeki diğer her şeyde...**

Öz disiplin insanın hayatının her alanına bu kadar tekabül ediyorken onun nasıl geliştiğini bilmemiz gerekir. Üç yaşına kadar öz disiplin yoktur, bu dönemde sadece temel alışkanlıklar oluşur. Uyku düzeni, yemek saati gibi temel alışkanlıklar ebeveynin rehberliğiyle çocuğa kazandırılır. Bu dönemde çocuklarda sabredebilme ya da bekleyebilme becerisinin çok düşük olduğunu görürüz. Üç ila altı yaş arasında yine ebeveynlerin rehberliğiyle öz denetim davranışları yavaşça bir süreçle oluşmaya başlar. Rutinler ve oyunların içindeki kurallar bir yandan çocuğu eğitir, bir yandan "Bekle, "Sıra sende", "Hayır"⁴ yönergeleri doğrultusunda çocuklarda disiplin becerileri gelişir. Bu dönemde hayata dâhil edilen çocuk gündelik ve kişisel işleri deneyimlemiş, öğrenmiş olur. Altı yedi yaş itibarıyla bu işlerin sorumluluğu çocuklara verilmeye başlanır. Sorumlulukların alınması, okul hayatıyla birlikte gelişen zaman yönetimi, sosyal kurallar, görev tanımlama ve hedef belirleme becerileri gelişir. Bu dönemde içsel kontrol artar. Gençlik dönemine geldiğimizde doğru bir rehber yardımıyla amaç ve hedef belirleme öz disiplin adına önem kazanır. Öz farkındalık, uzun vadeli düşünebilme, muhakeme edebilme ve plan yapabilme becerileri bu dönemde desteklendikçe öz disiplin gelişir. Yetişkinlik döneminde de olgunlaşma ve iç disiplinin yerleşmesi beklenir.

Sağlıklı bir gelişimsel süreçte öz disiplin hayatın her döneminde karşımıza çıkmakta. Fitratımıza uygun olan bu. Oysaki çağımızın en büyük problemlerinden biri öz

1. "Sizi boşuna yarattığımızı ve tekrardan bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız." (23/Mü'minun, 115); "İnsan kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır." (75/Kıyamet, 36)
2. 90/Beled, 10; Ayette bahsedilen yolların ilki resüllerle aydınlatılan, indirilen Kitaplarla belirlenilen iman ve İslam yoludur. İkinci ise şeytan, nefis ve hevanın hüküm sürdüğü şirk ve küfür yoludur.
3. Bu süreçlerin başında da ortasında da sonunda da ilk başta Allah'ın yardımını ister. Her adımında duasını eksik etmez.

4. Çocuklara günde 100.000 kere "Hayır!" dememek, gerekli net bir ses tonuyla ve açıkça çizilmiş sınırlarla önemli.

disiplinin yitirilmiş olması. Bağımlılıklar, öfke krizleri, sabır problemleri, zamanı yönetememe, hazları ertele-yememe, iç muhasebe yapamama ve benzeri durumlar.

Saydığımız problemleri okuduğunuzda genç evlatla-rınızla yaşadığınız durumlar aklınıza gelebilir. İslam'la terbiye edilmemiş toplumlarda bu çok yaygın bir durum-dur. Zira farkında olmadan çocukları dış motivasyonlu bireyler olarak yetiştiriyoruz. **Nerede ne yapacağını bilen, ne söyleyeceğini seçebilen iyi ve ahlaklı çocuklar yetiştirme kaygımız, çocuklara ne yapması ge-rektiğini sürekli söyleyen ebeveynlere dönüşmemize sebep oluyor.** Hayatı boyunca ne yapması gerektiği dış bir ses tarafından söylenmiş çocuk, gençlik çağına geldiğinde bu tarz öz disiplin problemleri yaşıyor. Bu noktada ailelerin, çocuklarını iç motivasyonlu bireyler olarak yetiştirmek üzerine çaba göstermesi gerekmekte. Fakat bunun daha da öncesinde ebeveynlerin yapması gereken ilk şey kendileriyle olan muamelelerinde de-ğişim için uğraşmaları, kendi öz disiplinlerini geliştirmeye çalışmasıdır. Zira çocuk anne babayı zaten rol model alarak bunu edinecektir. Peki, yetişkin biri öz disiplini nasıl geliştirebilir?

İslam'ın her ânımıza ve her durumumuza rehberlik ettiği, hayatımızdaki bir gerçek. Hâliyle **öz disiplin dediğimizde İslam, öz disiplini geliştirecek ilk şeyin iman olduğunu bize söylüyor.** İmanın her bir şubesi öz disiplini inşa eden bir kolon.

1. Allah'a (cc) iman eden kişi Rabbinin, kendisini her ân gördüğünü, duyduğunu, kalbinden geçen her şeyi bildiğini bilir ve bu bilinç onu uyanık tutar. Bir topluluğa girdiğinizde herkesin sizi izlediğini biliyor olsaydınız nasıl davranırdınız? İşte bu dikkati ve özeni sağlayan bilinç ile sürekli kontrolde ve disiplinli olmaya çalışır.

2. Peygamberlere iman eden kişi Peygamberinin (sav) her davranışını örnek alıp yapmaya çalışarak kendi heva ve hevesine karşı ciddi bir irade ve disiplin tutumu gösterir. Peygamberinin attığı adımın arkasından kendi adımını atmaya çalışan kişi bu dikenli dünya tarlasında teyakkuz hâlinedir. Zira hayatının her ânında kendine şunu söylemeye çalışır, "Ben kendi kafama göre davranmam. Bana bu durumda nasıl davranacağımı gösteren bir rehberim var. Kendimi kontrol edip ona uymalıyım." İşte bu bakış açısı kişiyi bir iç kontrol hâlinde tutar.

3. Kitaplara iman eden kişi Kitabımızı kendine hayat düsturu edinir. Karşılaştığı durumlarda Kur'ân'dan ve-receği cevaplar ve göstermesi gereken tutumları heybesine doldurmaya çalışır. Her gün Allah (cc) ile girdiği bu diyalogda öğrendiği her emir ve nehiy öz disiplinini geliştiren bir adımdır.

4. Meleklerle imanı iki yönden öz disiplinle ele alabiliriz. İlki insanın fitratının gerçekliğiyle yüzleşmesini meleklerle iman esası sağlar. Melekler nurani olup bizler gibi

ihtiyaçları ve iradeleri olmayan varlıklarken insan hem iradesi hem de ihtiyaçları olan bir varlıktır. Bu gerçekliği fark eden insan ihtiyaçları ve iradesi doğrultusunda yaşamaya dikkat eder. Bir diğer yönü ise her amelimizi yazan meleklerin varlığını ve amellerimizin yazıldığını biliyor olmak iç muhasebe ve iç kontrolü edinmemizi sağlar. Murakabe ahlakını edinmeye çalışır.⁵

5. Ahirete iman eden kişi eylemlerinin sonucunu üstleneceğini ve hesabını vereceğini bilir. Ölümün hakikatine ve azabın yakın olduğuna iman eden kişi, davranışlarını düşüncelerini ve duygularını kontrol etme çabası içinde olur. Bu yüzdendir ki ahirete dair herhangi bir şey düşündüğümüzde bir toparlanma ve kendimizi düzeltme isteği(discipline olma) ve ihtiyacı içinde oluruz.

6. Kaza ve kadere iman eden kişi ise dünyaya ait olan korku ve kaygılarından sıyrılabilir, Allah'ın kaderini takdir ettiğini yüreğinde hissederek salih amellerine odaklanabilir. Kendi iç kontrolünü sağlayabilir. Bu iman esaslarını yüreğinde kökleştiremeyen kişiler ise dünyanın gafletinde kaybolup gider, ne kendi kontrolünü edinebilir ne de yönünü bulabilir.

Bu ay sizlerle öz disiplin kavramını ele aldık. Öz disiplin nasıl geliştiğinden ve İslam'ın insanları imanla nasıl terbiye ettiğinden, öz disiplini nasıl güçlendirdiğinden bahsettik. Kendini ve genç nesillerini ihya etmek isteyen tüm Müslimler için faydalı olması dileğiyle, gelecek sayıda görüşmek üzere. Selam ve dua ile...



5. Faydalı olabilecek tavsiye bir yazı: Genç Dergi, Öz Disiplin Şuuru
<https://m.gencdergisi.com/4095-oz-disiplin-suuru.html>



YAPAY ZEKÂ FIKHI

Sultan Amed YAŞAR

DİJİTAL MİNBER VE DAVET

Allah’a hamd, Resûl’üne salât ve selam olsun.

İslam tarihine baktığımızda davet her zaman müminlerin asli sorumluluklarından biri olmuştur. İslam’a davet çalışması, Nebevi hikmete uygun olarak bireylerin gönülleri hitap eden bir tebliğ vazifesidir diyebiliriz. Çağımızda ise bu davet çalışmaları, dijital dünyanın sunduğu imkânlarla yeni bir boyut kazanmıştır. İslam’ın evrensel mesajını küresel ölçekte ulaştırmanın çağdaş yolu artık çoğunlukla “dijital minberlerden” geçmektedir.

Âlim zekâ mı, zalim zekâ mı?

Dijitalleşen dünyada, internetin geniş kitlelere ulaşma imkânı göz önüne alındığında, dijital platformların kullanımı davet çalışmalarında kaçınılmaz bir gerekliliğe dönüşmüştür. Bilhassa yapay zekâ gibi teknolojiler sayesinde İslam’a davet hem daha kolay hem de daha etkili bir hâle gelmiştir. Geleneksel yollarla yapılan bire bir tebliğin yanı sıra -ki bu çok değerli bir davet metodudur-; sosyal medya, dijital yayınlar ve yapay zekâ destekli araçlar sayesinde davet çalışmaları zamansal ve mekânsal sınırların ötesine taşınmıştır.

Dijital minberlerin en büyük avantajı, İslam’ın mesajını anlık olarak milyonlarca kişiye ulaştırabilme kabiliyetidir. Geleneksel medyanın sınırlarını aşan bu platformlar, çeşitli formatlarda (video, metin, ses) İslami bilgi ve tevhidin yayılmasına imkân tanır. Özellikle bireylerin ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş içerikler sunmak, tebliğin etkinliğini arttırmaktadır. Zira her kişiye mizacına uygun hitapta bulunmak, Nebevi metodun esaslarından biridir. Yine davetin farklı dillere dublaj tekniğiyle aktarılması da ciddi önem arz etmektedir. Hatta yakın gelecekte kişilerin dijital ikizleriyle davet yapılabilecektir. Sürekli tekrarlı olan bazı kalıp sorulara, masrafı ve israfı en aza indirecek şekilde otomatik cevap verebilen sistemler hâlihazırda kullanılıyor diyebiliriz.

Bu teknolojinin karşı cephesine baktığımızdaysa, menfaat eksenli sistemler tarafından üretilen kullanıma hazır bir manipölasyon canavarı görebiliyoruz. Zira hakikati tahrif etmek, yalanı pazarlamak onlar için ne vicdani bir yük ne de ahlaki bir engeldir. Bugün, sadece birkaç veri yükleyerek ve hiçbir kod bilgisine sahip olmadan,

dakikalar içinde propaganda araçlarına dönüşen sohbet robotları üretmek mümkündür. Bu sistemler, çoğu zaman reklam kokan cevaplarla hakikatin üzerini örterek hizmet ettikleri çıkar odaklarının dilini konuşur. Onlar için mesele, doğruyu söylemek değil; ikna etmek, tüketmek ve yönlendirmektir. Kapitalist düzenin ürettiği ve acımasız veriler ile donatılan sistem birden âlim zekâdan zalim zekâyâ dönüşür.

Fakat mesele İslam’a, doğruluğa ve hidayete davet olunca, iş yalnızca teknolojik araçları kullanmakla bitmiyor. Burada asıl zorluk; kullanılan veri setlerinin ilmi titizlikle seçilmesi, her ifadenin sahih bilgiyle örülmesi ve ümmetin kalbine dokunacak şekilde hikmetle sunulmasıdır. Zira yanlış bir kelime, eksik bir yorum ya da bağlamından kopuk bir cümle, insanları hakikatten uzaklaştırabilir. Hele ki bilinmeyen yahut ihtilaflı konular söz konusu olduğunda, sorumluluk daha da ağırlaşır. Bu noktada sadece dijital değil, ahlaki bir hassasiyet de gerekir. Çünkü bu davet, insanların ebedi hayatlarını etkileyebilir ve bu da bizlere, her satırda ümmete karşı bir vebal bilinciyle hareket etme zorunluluğu/zorluğu getirir.

Yine bu çağdaş davet araçları, haddizatında potansiyel tehlikeler de barındırmaktadır. Modern yapay zekâ teknolojileriyle kişisel veriler istismar edilebilir; dijital manipölasyonlarla mesajın hakikati bulanıklaştırılabilir. Esasında odak noktamız şu olmalıdır: Kur’ân, Sünnet ve sahabe anlayışıyla süslenmiş bir dil modeli. Zira bu, Ehl-i Sünnet inancının temelidir ve hakikatin en sağlam yolu da budur. Herhangi bir teknolojik aracı kullanırken ölçümüz bu eksende olmalıdır. Sadece Kur’ân’ı merkeze alıp Sünneti dışlayan yahut her iki kaynağı da sahabe ve selef anlayışından kopuk şekilde yorumlayan sistemler, gerçekte tebliğe hizmetten ziyade hakikati silikleştirip sapmaları normalleştirir.

Dolayısıyla dijital tebliğde sadece “erişim” değil, “ehliyet” ve “emanet” sorumluluğu da esas alınmalıdır. Eğer bu çizgi korunmazsa, dijital davet aracı, çağın diliyle konuşan bir fitne vasıtasına dönüşebilir. Bu sebeple, tüm dijital davet çalışmalarının temel referansı, Ehl-i Sünnet ve’l Cemaat çizgisinde olmalıdır. Elbette en gelişmiş modeller dahi hata potansiyellerinin olduğunu

ve cevapların kontrol edilmesi gerektiğini dipnot olarak itiraf etmektedir. Bu, İslami yapay zekâ çalışmaları adına kodlanacak dil modelleri ve projeler için de kullanıcılara arz edilmesi gereken bir uyarıdır: Yapay zekâ modelleri hata yapabilir.

İslami dil modeli ve buna olan ihtiyaç

Yapay zekâ teknolojisinin, kişiselleştirilmiş tebliğ stratejileri oluşturması açısından müthiş bir fırsat olduğuna değindik. Örneğin yapay zekâ destekli bir İslami büyük dil modeli (LLM), teknolojik bir projeden öte; ümmetin sesinin, sözünün, ortak aklının ve kalbinin dijital izdüşümü niteliği taşımaktadır. Zira davet çalışması, Batı dünyasının kurduğu çarpık değerler temelinde yükselmez, yükselemez.

Evet, iki yüzlü Batı dünyası çoktan kendi dil modellerini sözüm ona “etik ve hümanist değerler” ekseninde programladı; fakat var etmek istediklerinin ne olduğunu biz söyleyelim: Liberal bir kalp, seküler bir zihin, cinsiyetsiz bir kimlik... Süslü algoritmalarla insanlığa yön verdiğini sanan bu sistemler, aslında fitratın sesini bastırmaya, tevhid inancını örtmeye çalışıyor. Zihni kapitalizm ile zehirlenmiş, insanları sayısal değerlerden ibaret gören, tüketim uğruna hiçbir ahlaki sınır tanımayan, Allah’ın (cc) sınırlarını çiğnemeye yer ayıran küffar bir düzenin ürünü nasıl islah edici olabilir ki zaten? Onlar bunun aksini şaşalı konferans ve sunumlarla iddia etseler dahi bu dikotomi hiç değişmedi, değişmez:

“Onlara: ‘Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın.’ denildiğinde: ‘Biz sadece islah edicileriz.’ derler. Dikkat edin! Onlar bozguncuların ta kendileridirler. Lakin farkında değillerdir.”¹

Bir de bizim mahallenin sokaklarına bakalım. Bugün Google’da birkaç kelimeyle arama yapınca Batı referansları karşımıza çıkıyor. Kur’ân’dan ayet isteyen bir Müslim bile çoğu zaman cımbızla çekilmiş, bağlamdan koparılmış, eksik ya da yanlış yorumlara maruz kalıyor. GPT modellerine yöneltilen İslami sorulara irca akidesiyle kodlanmış, dinler arası diyalog ideolojisiyle giydirilmiş bir cevap buluyor. Temiz fitratıyla bir sorunun cevabını arayan gençlerimiz; fikri bulanık, inancı kırık bir yazıya/ videoya denk geliyor. Günün sonundaysa tam da Batı dünyasının istediği bir kıvama geliyoruz: Gönlü bulanık, aklı karışık, izzeti kırık bir profil. Böyle bir kalp/zihin artık ne Kur’ân’ı anlayabiliyor ne sünnete anlam yükleyebiliyor ne de fıkhi ihtilafların zenginliğinden istifade edebiliyor. Sırf bu sebep bile ümmetin kendi yapay zekâ destekli büyük bir dil modeline ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır.

Frenklerin aksine, İslami dil modelimiz; ilk emrin Hira’da yankılanan sarsıcı çağrısını, Hicretin izzetli yürüyüşünü ve cihadın sarsılmaz gücünü dünyaya taşıyan bir desturla şekillenmeli: “Rabbinin adını yücelt!”

Bugünün genç bilişimcilerine de çağrımız şöyle olmalıdır:

“Ey teknoloji çağının tam ortasında doğmuş, fitratı temiz Müslim kardeşimiz! Sadece onların ürettikleri algoritmaları tüketerek ümmeti de tüketme! Allah’ın boyasıyla boyanmış modelleri davetinin süsü yap! Öyle bir imanla kodla ki her satırında ‘Lailaheillallah’ yankılsın!”

Dijitalleşmede denge

Gerek dijital mecra gerek de İslami çalışmalarda şu kaideyi çok iyi fehmelmeliyiz: Her kuralın bazı zararları olabilir. Örneğin bu yazıda da bahsi geçtiği gibi konumuz dijitalleşmek ve dijitalin potansiyel enerjisiyle bir kinetik oluşturmak. Unutulmamalıdır ki dijital dünyanın avantajlarının yanında ciddi bireysel ve içtimai riskleri de bulunmaktadır. Dijitalleşme, insani bağları zayıflatma ve doğal olarak yüz yüze iletişimdeki manevi derinliği kaybetme riski de doğurmaktadır. Özellikle yapay zekânın aşırı derecede hâkim olduğu bir ortamda, manevi değerler zayıflayabilir, sabır ve derin tefekkür gerektiren İslami ilimlerde bir erozyon yaşanabilir. Bu yüzden, dijital davet faaliyetleri sırasında manevi bağları kuvvetlendirmeyi unutmamalıyız. Çünkü bu konuda dikkat edilmediğinde, Allah’ın rahmet ettikleri müstesna, genelde “dijital” âleme dalıp “minber” terk edilebiliyor. Bundan Allah’a (cc) sığınırız.

Şuurumuzu her daim uyanık tutması için, zikreden bir dil ve şükreden bir kalp lazımdır. Dijital minberden daveti haykırırken takva elbisesine sıkıca sarılmalı, tevhid inancıyla kökleri yere sabit, dalları semaya yükselen ve her daim meyve veren bir ağaç misali devamızdan taviz vermemeliyiz.

Son söz yerine bir dua

“Ey iman edenler! Siz Allah’a yardım ederseniz, (Allah da) size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar.”²

Rabbimiz! Gençliğin elindeki dijital kalemlerin mürekkebinin imanla, son ânlarına kadar da tevhid inancıyla süsle. İslami çalışmalardaki dijital araçları hakkın hizmetinde kullanacak şuurlu bir gençlik nasip eyle. İlk cümlesi “Bismillah”, sözleri ayetler ve cümleleri sünnetle süslü olan algoritmaları imanla kodlamayı bizlere kolaylaştır. Ümmetin dilini, kalbini, zihnini, gençliğini, geleceğini ihya etmeye bir sebep kıl. Rabbimiz! Duamızı kabul eyle. Şüphesiz ki sadece Sen dualara icabet edensin. Allahumme âmin!

1. 2/Bakara, 12

2. 47/Muhammed, 7

EL-ESMAÛ'L HÛSNA

Osman SADIKOĞLU

EL-MÛMÎN / المؤمن

El-Mûmîn, naveke ji Esmâ'ul Hûsna ye. Ev nav ji koka “emn” çêbûyî ye. El-Mûmîn, tê ser vê maneyê: Ew Allahê evdên xwe li dinya û li axîretê ewledar dike. Allah, çavkanîya eman û îmanê ye.

Der heqê navê El-Mûmîn de mufessîran wiha gotine: “El-Mûmîn; ew Allah e ku evdên wî ji zilimkarîya wî di ewlehîyê de ne... Ew Allahê ku evdên wî xwe dispêrne wî, wan diparêze/muhafeza dike... Ew Allahê, wan evdên xwe yên wî tewhîd dîkin tesdîq dike... Allahê ku nefsa xwe tewhîd dike...”¹ Ev nav di Qûr’ana Kerîm de (1) carek dibore.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ
الْمُؤْمِنُ الْمُهِمِّنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ
اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

“Ew Allah e ku; ji wî pê ve (yê ku îbadetê heq dike) qet tu îlâh tune. (Xwedîyê hakimîyetê/serweriyê û yê ku di milkê xwe de wekî daxwaza xwe taserûfê dike) El-Melîk e. (Ew ê muqeddes û ji her kêmasîyan munezzeh/berî) El-Quddûs e. (Ew ê ji hemû kêmasî û qisûran munezzeh û selameti dide evdên xwe) Es-Selam e. (Ew ê îman û ewlehîyê dide qelban) El-Mûmîn e. (Ew ê her tişt di bin kontrola wî de ye û otorîteya mutleq û hakimîyetê) El-Muheymin e. (Ew ê xwedî îzzet û her tiştî mexlûb dike) Azîz e. (Ew ê dîlşikestinan cebr dike/diborîne û her tiştî sitûxwar dike) El-Cabbar e. (Ew ê herî mezin û xwedî kibriya) El-Mutekebbîr e. Allah, ji tiştên ku ew şîrk çêdîkin berî/munezzeh e.”²

Tecellîya navê El-Mûmîn

Bêguman her li ku derê eman û emnîyet hebe li wê derê tecellîya navê El-Mûmîn heye. Lewre El-Mûmîn, çavkanîya mutleq ya ewlehî û emnîyetê ye. Her li ku derê kufr û şîrk û tîrs û kaos hebe ew der jî ji tecellîya El-Mûmîn mehrûm maye.

Cihê tecellîgaha navê El-Mûmîn yek jî qelbên mûmînan e. Lewre ew ê ku qelban bi îman dadigire û ji tarîtiyan bi bal ronahîyan ve derdixe û li ser rêya rast hîdayet dike

ew e. Eger tecellîya navê El-Mûmîn nebûya dê alema însanîyetê jî bibûna mehkûmê tarîtiyên kufrê û ji ronahîya hîdayetê jî mehrûm bimana. Ev mijar di Qûr’ana Kerîm de wiha hatiye ravekirin:

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ
قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“Allah û melâîket û alimên ku edaletê qayîm dîkin şahidî kirin ku ji Allah pê ve qet tu îlâh (ji xeynî wî yê ku îbadetê/evdîtiyê heq dike) tune. Ji wî pê ve qet tu îlâh nîn e. Ew (yê xwedî îzzet û her tiştî mexlûb dike) Azîz û (xwedî hikum û hikmet) Hakîm e.”³

يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُوا عَلَيَّ
إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَيْكُمْ لِلْإِيمَانِ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

“Ew ji ber ku bûne îslam (dîkin qar û didin ser çav û) minnetê li te dîkin. Bibêje: “Ji ber îslama xwe minnetê li min nekin. Berevajî, ji bo ku we hîdayet kiriye Allah li we minnetê dike. Eger hûn ji rastbêjan in (divê ku hûn vê heqîqetê qebûl bikin).”⁴

Tecellîgaha navê El-Mûmîn yek jî ev dinya ye. Hûn li hin cihan dinêrin ku li wê derê eman û ewlehî heye. Li hin cih û waran de jî tîrs û kaos hakim e. Ev bergeha zîd ji ber vê yekê ye ku navê El-Mûmîn di hin cihan de tecellî kirîye û di hin cihan de jî tecellî nekirîye.

لَا يَلَافُ قُرَيْشٌ إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ
فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ
وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ

“Ji ber ku ew ên Qureyşî di navbera xwe de bi hogirî/ bi ulfet dijîn. (Ji bo) hêsanîya rêwingîya (bazirganîya di

1. Zadû'l Mesîr Fi Ilmî't Tefsîr, tefsîra 23. Ayeta Sûreya Haşr.

2. 59/Haşr, 23

3. 3/Al-i İmran, 18

4. 49/Hucûrat, 17

mehên) havîn û zivistanê de. Bila bi îbadetkirina Rabbê vê beytê (şikur li vê nîmeta wî bikin û ew tewhîd bikin). Ew (Rabbê ku), wan ji birçibûnê têr kir û ew ji tirsê gihande ewlehîyê.”⁵

Tecellîya navê El-Mûmîn ya herî mezin dê li axîretê pêk bê. Allahê El-Mûmîn, dê ew roj hemû mûmînan ji tirs û erjengîya wê rojê biparêze. Ewlehîya wê rojê cenneta Rahman e.

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوُهُ دَاخِرِينَ

“Roja ku li sûrê tê pîfkirin, ji xeynî ew ên ku Allah daxwaz kiriye pê ve hemû kesên li erd û esmanan ji tirsê dikevin tayê. Û hemû wek sitûxwar/teslîmbûyî tîr cem wî.”⁶

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ

“Kî bi qencîyekî were (hizûra Allah), jê re ya herî bixêrtir heye. Û ew ji tirsehêza wê rojê di ewlehîyê de ne.”⁷

Allah (ac) îmanê bi du awayan hînî evdên xwe kiriye. Ew jî Kitêb û Rasûl e. Ji xeynî van herdu tiştan qet tu tişt nabe ku esasên îmanê diyar bike. Eger tişteki wisan çêbibe dê ew qelb bibe xurdegeha tirs û şûbhe û endîşeyan. Dê zen cihê yeqînê bigire û bêaramîti bikeve şûna sekînetê.

Lê mixabin piştî Rasûlullah (ass) û xalîfeyên raşid ev hessasîyet wînda bû. Felsefeya Yewnan bi navê “Kelam” kete nava ûmmetê. Dîsa “Tesewwûf” bi navê Keşf û Îlham di nav ûmmetê de bicih bû. Kelam û Tasawwûf li ser mijarên îmanê axivîn û nivîsandin. Wan bi aqildayîna mentîqê û bi xeyal û wasewas û îlham û keşfên xwe re gotin “aqîde”. Pişt van re her kî hatibe di van qûlerên rêşas de kete hûndir. Hin ji wan vê qûlerê mezintir kirin û hin ji wan jî qûlerên nû vekirin. Pirtûkên aqîdeyê nivîsandin ku di wan de ayetekî ji Qûr’ana Kerîm û hedîsekî ji Rasûlullah (ass) tûne bû.

Hal ev e ku ew esasên ne sparteyê wehîyê bin, divê kesên mûmîn ewana bitevahî red bike. Berpirsiyarîyeke mûmînan yek jî ev e ku a qenc û xerab û heq û batil bikaribe ji hevdu veqetîne.

Kesê îdîaya îmanê dike divê xwe bispêre navê El-Mûmîn û herûdaîm ji Allah (ac) îmaneke qewîn bixwaze. Îman anîna di jiyana dinyayê de li axîretê bêdawîtiya emanê ye. Ew mûmînen ku zilim tevî îmana xwe nekirine û li ser vê rewşê gihîştine Rabbê xwe dê bi selam û eman û nîmetên ebedî bîn pêşwazkirin.

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ

“Ew ên îman anîne û tu zilim/şirk tevî îmana xwe nekirine (hene); ev ên hanê (ji ezabê Allah) emîn in û ên gihîştine hîdayetê ew in.”⁸

Birastî îman bi zanyarî an bi xwendin û bihîstin tenê nayê bidestxistin. Eger Allah (ac) evdê xwe li ser vê mijarê muweffeq bike bidestxistina îmanê bi hêsanî pêk tê. Nexwe gelek profesor û zanyar hene ku li ser mijara îmanê weaz û konferansan didin û pirtûkan dinivîsinin lê belê ûmrê wan bi evdîtiya taxûtan dibore.

Ji ber vê yekê bo îmaneke salih eleqe û ders û dawet tenê têr nake. Divê mirov xwe bispêre Allahê El-Mûmîn û pir zêde jê re îltîca bike û daxwaza îmaneke salih bike. Zanibin ku eman û emnîyet nîmeteke herî mezin ya ji Allahê El-Mûmîn e. Kaos û alozî jî di jiyana dinyayê de ceza û ezabeke diware ku Allah (ac) li ser qewman danîye.

Wek mînak em dikarin Şera Cîhanê ya 1. û 2. bidin. Hate dîtin ku dema Allahê El-Mûmîn emn û emana xwe ji ser rûyê erdê rake dinya bi her awayî xera bû. Ewlehîya can û mal û namûs nema. Bombe li ser gelan barîyan û dewlemendiya di bin lingên wan de ji gelan re bû sedema ezabê û gelek dewlet bihev ketin.

Bila ev baş bê zanîn ku însan ne bi hebûn û tedbîrên hêzên ewledarî ya dewletan tenê di aramîyê de dijîn. Berevajî bi lutf û îhsana Allahê El-Mûmîn di eman û ewlehîyê de ne. Hetanî do ew dewletên bi saziyên hêzdar li pîya bûn em dibînin ku îro hedîmîne û wînda bûne. Eger hizûr û ewlehî bitenê bi hêzên ewlehîyê pêk bihatana dê ew war û welat jî di ewlehî û aramîyê de bûna.

Axir ew ê jiyaneke ewledar bixwaze hewceye ku beralîyê Allahê El-Mûmîn bibe û bi îmaneke salih evdîtiya wî bike. Eger em bi eman beralîyê Allah (ac) bibin ew ê jî bi emn û emanê berê xwe bide me. Îro El-Mûmîn ne di eman û ewlehîyê de bin berîya her tiştî divê ku em xwe bixwe û qelbên xwe kontrol bikin. Çi dema ku em kêmasîyên îmanê temam bikin em ê hêj zêdetir nêzî emanê bibin.

Allahê El-Mûmîn Kesên Xebatkarên Da’wa Îslamê Ji Tirsan Emîn Dike

Li cih û warekî eger xebata da’wa îslamê hebe zanibin ku li wê derê dijberên wan jî hene. Ev, sînnetullah e û nagûhere. Lewre di cihekî de dostên Rahman hebin helbet wê dostên şeytan jî hebin. Ehlê kufrê him bi peyvên xwe û him bi fiêlên xwe mûmînan tehdîd dikin û dixwazin wan bitirsînin. Şeytan jî dixwaze ku van tiştan li ber çavên wan mezin bike û qelbên mûmînan bi wasewasan û gûmanbarîyan bipelişîne.

5. 106/Qûreys, 1-4

6. 27/Neml, 87

7. 27/Neml, 89

8. 6/En’am, 82

Di vê xalê de Allahê El-Mûmîn digihîje hewariya evdên xwe. Navê El-Mûmîn tecellî dike. Tirsê dilan wînda dibe. Êdî qelb bi cesaret û mêrxasiyê têrtîje dibe. Îro pirên misilmanan dibe ku bi tirsên weke vê rû bi rû bimînin. Li dij wezîfe û mesûliyetekî bikeve endîşeyê. Lê dinêre ku dijber û neyarên îslamê weke pêlên behrê derdora wî girtîne. Di vê rewşê de hewceye ku sebir bike û bi kesayetîya xwe ya mûmîn divê netirse û xwe bispêre Allahê El-Mûmîn. Eger Allah (ac) bi navê xwe yê El-Mûmîn tecellî bike tirsê wî bitevahî dê bibe cesaret û egîdî.

Em dizanin ku tirs hestekî fitrî ye. Ev hest, pêxember jî tê de bi hemû însanan re heye. Di nezera îslamê de hebûna tirsê ne pîrsgirêk e. Pîrsgirêk ew e ku ev hest neyê terbiyekirin. Lewre tirsê ku neyê terbiyekirin jî bo şeytan dibe deriyê ketina qelb de. Dibe ku di rewşê netîşt de li ser qelbê însan bandor bike û wî kêmbixe. Terbiyeyê tirsê bi du awayan pêk tê:

- Divê kesê misilman qelbê xwe beralîyê Allahê xwe-dîyê celal û ezametê ye bike. Qelb, dema ji Allah (ac) bitirse ev hesta fitrî bi alîyê rast ve tê beralî kirin. Wek mikafata tirsê ji Allah (ac) êdî ew tirsên din yên çêbûwar/sûnî jî wî kesî dûr dibin. Evdê ku qelbê xwe biparêze Allah (ac) jî wî wasewasên şeytan diparêze.

- Pîrêde beralîbûna/inabeya bal bi Allahê El-Mûmîn ve. Tecellîya vê navê hesta eman û ewlehîyê ye. Mirov dema tecellîya navê El-Mûmîn daxwaz bike, ew Allahê ku îcabetê dûayan dike wê qelban bi hestên ewlehîyê ve têrtîje bike.

Allah (ac) Bi Navê El-Mûmîn Ji Tirsên Axîretê Ewledar Dike

Bêguman rabûna qiyametê û bûyerên ku di pey wê de diqewimin hesteke tirsehêz dide qelbên însanan.

Dema ku li Sûrê tê pîfîkirin qelbê însanan bi tirseke mezin davêje. Bedenên wan tehemûla vê dîmenê nakin. Ev tirseke wisan e ku bebekên di dergûşê de jî ji vê erjengiyê ixtîyar dibin.

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا

“Eger hûn bibin kafir, gelo ji wê roja (bi erjeng) ku pora zaroka spî dike hûn ê xwe çawa biparêzin?”⁹

Ew roj, erdhêjeke wisan heye ku naşibe zelzeleyên dinyayê.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ

“Gelî însanan! Ji Rabbê xwe bitirsîn û xwe biparêzin. Bêguman zelzela/erdhêja qiyametê tiştekî pîr mezin e.”¹⁰

Birastî dema ku erdhêjek diqewime qet tu dê dergûşa xwe terk nake û navêje. Hetanî wisan ku ew dê dikare çavgirtî bikeve bin enqazê/xopanê û dergûşa xwe derxîne. Lê belê erdhêja qiyametê berîya bedenên însanan qelbên wan direcifîne/dilerizîne. Aqlê mirovan jî serê wan diçe. Pîrên wan wekî ku serxweş in nizanin çi dîkin.

يَوْمَ تَرَوْنها تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ

“Roja ku hûn wê bibînin; her dayîka şîrdar, ya ku dimêjîne ji bîr dike û hemla her jîna biheml ji ber diçe û tu însanan di rewşa serxweş de dibînin; hal ev e ku ew, ne serxweş in. Lê belê ezabê Allah pîr dijwar e.”¹¹

Tecellîyeke navê El-Mûmîn yek jî ev e: Allahê El-Mûmîn evdên xwe yên xwedî li da'we û doza îslamê derdikevin diparêze û piştgirîya wan dike. Rêyên vê gelek in. Lewre her çi tiştê li erd û esmanan heye bitevahî artêşên Allah in (ac). Ew dizane ku dê çi tiştê di kîjan demê de ji mumînan re bike piştgirî.

Demek tê bi ayetekî wî dirastîne. Zimanê wî fesîh û herikbar dike. Carînan kesê dawetvan bixwe jî ji wan axaftinên xwe heyirî dimîne. Fêma dike ku tiştên ji zimanê wî derketine birastî tecellîya navê Allahê El-Heq e. Mesela di qada şer de xew pê digire. Allahê El-Mûmîn bi wê xewê qelbên mumînan teskîn û qewîn dike û wan digihîjîne serfiraziyê.

إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسُ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنْزِلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ

“Wê gavê ji alîyê Allah ve li ser ewlehîyê xeweke sivik bi we girtibû. Ji bo ku we paqij bike û pîstîyên şeytan ji we biborîne û qelbên we (li ser yeqîn û qerardariyê) bi hev re girê bide û bi vêya lingên we li erdê zexim bike, di ser we de ji asîmân baran barandibû.”¹²

Di cihê xwe de dibe ku kûrm û kêzik bibin artêşa alîkarîyê, beq û kûlî mil bi ordiyên wûrşedar datînin.

9. 73/Mûzemmîl, 17

10. 22/Hecc, 1

11. 22/Hecc, 2

12. 8/Enfal, 11

فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالدَّمَ آيَاتٍ مُفْصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ

“(Li ser vê yekê) me jî di ser wan de mucîzeyên/ayetên cur bi cur; weke tofan û kulî û mêşûmor/haşerat (sipih û kêç û kêzik) û beq û xwîn şand. Lê dîsa quretî kirin û bûn civakeke gunehkarên mucrîm.”¹³

Allah (ac) li ser zena evdê xwe ye. Evd, der heqê Rabbê xwe de çi hêvî bike dê li gorî zena wî muamele pê re bê kirin. Ew ê hêvîya alîkarîyê dike wê alîkarî pê bê kirin û ew ê bêhêvî be dê bêalîkar bimîne. Kesê serî li rêya Allah (ac) daye eger bêalîkar bimîne divê du tiştan kontrol bike:

1. Da'wa xwe ya ku têdikoşe. Dibe ku carînan hin kes bi zena bûyîna li ser heqîyê li pey da'weyê şaş de diçin. Îhtîmal e ku şeytan wî kesî dixapîne.

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ

“(Wî) hîdayet daye hinekan û hinek jî rêşasîti li ser wan bûye heq. (Lewre) ewana dev ji Allah berdan û şeytanan ji xwe re kirin dost û digel vê zen dîkin ku ew li ser heqîyê ne.”¹⁴

Mirovek xwe li ser hîdayetê zen bike an jî xwe nisbetê kesên li ser rêya rast in bike, ev nisbetkirin qethîyen nayê vê maneyê ku ew li ser hîdayetê ye. Ji bo bûyîna ji ehlê hîdayetê divê ku mirov li ser heq û hîdayetê be. Muşrîkên Mekkeyê îdîa dikirin ku ew li ser dîne Îbrahîm (as) û Îsmail (as) bûn. Ji bo wan ayînên dîni yên ku ji ber xwe ve derxistibûn û dikirin, bi vê bawer bûn û wiha digotin: “Ev (ayîn) ên hanê ji bav û kalên me gihîştîye pêxemberan!”

Helbet dema ku ya rast ji îdîayên wan cuda bû, ew bixwe jî ne li gorî îdîayên wan bilakîs li gorî heqîqetê hatin nirxandin. Bi sipartina vê (rastîyê) em dikarin bibêjin ku: Her kî be bila bibe, tewîla wî kesî eger berê wî ji mane û meqseda xuliqandina wî û ji tewhîdê ku ew jî banga hevpar yê hemû Rasûlan e dûr bixe; ew mirov bûye ji wan kesên ku rêşasîti li ser xwe heq kiriye û Allah (ac) wî kesî bi tewîla wî bixwe xerifandiye.

2. Divê çavlêgerîna zena xwe ya der heqê Allah (ac) de bike. Eger ji Allah (ac) hêvîya alîkarîyê birî be helbet wê bêalîkarî bimîne.

Exlaqqirtina Bi Navê El-Mûmîn

Exlaqqirtina bi navê El-Mûmîn, bi vê awayê pêk tê ku mirov bibe ji kesên emîn û ewledar. Rasûlullah (sav) wiha gotîye: “Mûmîn ew kes e ku însanên din der heqê mal û canên xwe de ji wî emîn û ewledar in.”¹⁵

Eger mirov bibe xwedîyê vê exlaqê dê ew jî bi emn û ewledarîyê bê xelatkirin. Lê belê tersê vê rewşê jî mimkûn e. Ew kesê îman anîye lê ne emîn e û zerar û ezîyetê bide însanan wê bi bêewledarîyê bê cezakirin. Kesê wisan rûşîya da'wa îslamê ye ku xwe nisbetê wê dike. Lewre însan li helwest û tevger û jiyana kesê misilman dinêrin, ne li îdîayan û axaftinên xemilandî dinêrin.

Sê sinif insan hene ku di bin emn û emana Allah (ac) de ne.

Mûcahîd; hetanî di cîhada xwe de xalis û dilsoz be di bin emana Allahê El-Mûmîn de ye. An dê di rêya Allah (ac) de şehîd bibe û bikeve cennetê ku ew der Darûsselam e an jî bi serkeftin û bidestxistina xenîmetan dê vegeêrê war û nava ehlê xwe.

Kesên diçin Mescîdê jî di bin emana Allahê El-Mûmîn de ne. Lewre mescîd şaxên Beytullah in û ji Allah (ac) re mekanên herî xweşik in. Mescîd, li dij banga cehaletê ya ku gazî ezabê dike sitargeha rahmet û ewledarîya Allah e (ac).

Kesên bi salam dikevin malên xwe jî di bin emana Allahê El-Mûmîn de ne. Ev jî bi du awayan pêk tê. A yekem ew e ku mirov dema bikeve mala xwe salam bide ehlê malê. A dûyem jî ev e ku mirov mala xwe bike warê silametîye. Ji bo ku xwe ji fitneyan biparêze mala xwe bike sitargeha xwe û ehlê xwe. Ji bo zerar nede tu kesî an jî ji însanan zerar nebîne ev tevgera wî dibe wesîleya alîkarîya Allah (ac) û parastina wî ya manewî.

Duaya Bi Navê El-Mûmîn

Ya Rabbê me yê El-Mûmîn!

Tu me bi îmanê sehih birizqîne û me neke ji wan kesên ku zilim tevî îmana xwe kirine.

Ya El-Mûmîn!

Me ji wan kesan binivîse ku misilman ji dest û zimanên wan ewledar in.

Tu me ji her cureyên tîrsa dîni û dinyewî biparêze.

Tîrsên me bi gihîştina cennetê biborîne.

Me bi exlaqê emn û emanê bixemlîne.

13. 7/A'raf, 133

14. 7/A'raf, 30

15. Tirmizî, 2627; Nesai, 5010

ZİRVEDEKİ MANKURLAR RESMİ İDEOLOJİYE ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Kitabın Yazarı: Ali Kaçar

Yayınevi: Genç Birikim Yayınları

Basım Tarihi: 2023

Sayfa Sayısı: 414

Boyut: 140 x 230 mm

Kitap Hakkında

“Tarih, toplumların ortak hafızası olup, toplumların canlı ve diri kalmasını sağlar. Tarihini bilmeyen ve onu önemsemeyen bir toplum ise hafızasını kaybetmiş, yaşayan bir ölüye benzer.

İşte Zirvedeki Mankurtlar, postmodern 28 Şubat darbe sürecinde, askerî vesayetin toplumu her yönüyle kuşatma altına alarak korkuttuğu ve sindirdiği bir ortamda, günlük gelişmeleri yakın tarihle bağlantı kurarak yazılan bir kitaptır. Bu kitap okunduğunda ya da Türkiye’nin yakın tarihi incelendiğinde darbe, muhtıra, sıkıyönetim ve olağanüstü hâl uygulaması tehdidinin, Demokles’in kılıcı gibi halkın üzerinde sürekli sallandırıldığı görülecektir.”¹

Türkiye Cumhuriyeti, tarihinin üçte ikisine yakın bir dönemini darbelerle, muhtıralarla, olağanüstü hâl ve sıkı yönetimlerle geçirmiş ender ülkelerden birisidir. Bu, Türkiye toplumunun kırk elli yıla yakın bir zaman diliminde olağan yönetimlerle idare edil(e)mediği anlamına gelmektedir.

28 Şubat darbe süreci, önceki darbelerden farklı olarak resmî ideolojinin halka rağmen ülkeye egemen kılınma sürecidir. Diğer darbelerde olduğu gibi bu darbe süreci ile de başta Müslümanlar olmak üzere bütün muhalif oluşumlara yönelik bir baskı ve korku ortamının oluşturulması hedeflenmiştir. Bu darbenin diğer darbelerden farkı ise askerlerin fiilen yönetime el koymadığı, ancak yönetimi ve toplumu sürekli olarak denetlediği, yönlendirdiği, gerektiği zaman da fiilen devreye girdiği bir darbe oluşudur. Çünkü darbecilerin de belirttiği gibi bu darbe, postmodern bir darbedir. Postmodern olan bu darbe, fiilen 28 Şubat 1997 tarihinde başlatılsa da dönemin Genelkurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu’nun da belirttiği gibi Cumhuriyet ile yaşıttır.

Bilindiği üzere mankurtlar; geçmişi unutturulmuş, hafızası kaybettirilmiş, nefsi ve bedeniyle sadece efendilerine itaat edenlerdir. Mankurtlar bütün kutsalları yok edilecek şekilde köleleştirilir ve öncü kuvvet olarak kullanılır.

Zirvedeki Mankurtlar kitabı ciddi bir baskı ve korku ortamında çıkan Genç Birikim Dergisinin yeniden gözden geçirilmiş gündem yazılarından oluşmaktadır. Bu yazılar yakın tarihin ya da 28 Şubat darbe ortamının değerlendirilmesiyle birlikte kitabın ayırıcı bir özelliği de yaşanan ortamın yakın tarihle irtibatlandırılarak anlatılmasıdır, diyebiliriz.

Bir sonraki kitap tanıtım yazısında görüşmek duası ile...

1. Zirvedeki Mankurtlar, Ali Kaçar, Genç Birikim Yayınları, Ön Söz



TÜRKİYE GAZZE
SURİYE AFRIKA
YEMEN AFGANİSTAN
OLMAK ÜZERE
3364 HİSSEYİ
İHTİYAÇ SAHİPLERİNE
ULAŞTIRDIK.



ecirkapisidernegi



ecirkapisidernegi



ecir_kapisi



ecirkapisi



ecirkapisi.org



0 532 174 9494

tevhid

**"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR.
KULLARIMI MÜJDELE!"**
(39/ZUMER, 17)



TEVHID DERGİSİ



TEVHID DERSLERİ



TEVHID MEALİ



ISSN 2148-4635

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org

WhatsApp +90 545 762 15 15